

פ ר ט י - כ ל
 ישיבה סט/שכ"ז של הממשלה
 ה' באלול תשכ"ז - 10.9.67
 (בבוקר ואחר-הצהריים)

נכחו:

ל. אשכול - יו"ר
 א. אבן
 ז. ארן
 מ. בגין
 י. בורג
 מ. בנטוב
 י. ברזילי (עד סעיף 794)
 ח. גבתי
 י. גלילי
 מ. דיין
 ז. ורהפטיג
 י. ישעיהו
 י. ספיר
 פ. ספיר (עד סעיף 794)
 מ. קול
 מ.ח. שפירא
 י. ש. שפירא
 ז. שרף
 א. ששון

נעדרו השרים:

י. אלון (בחופשה)
 מ. כרמל (חולה)

י. עוזאי - מזכירת הממשלה
 י. הרצוג - המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה

סדר היום:

792. סקירות
 793. נסיעות שרים
 794. הצעת-חוק מילווה קצר מועד (תיקון מס. 8),
 תשכ"ז-1967
 795. ישיבות קבע של ועדות שרים
 796. שיקום כפרים שנפגעו בגדה המערבית
 797. פליטי הגדה המערבית
 798. הרכב משלחת ישראל לעצרת או"ם
 799. הודעות שרים על מדיניות הממשלה
 800. העברת מטה המשטרה לירושלים
 801. מינויים לקראת הקמת המרכז לבעיות הדמוגרפיה
 802. צירוף השר י. ספיר לרשות לעליה ולקליטה
 803. מינוי למועצת מרכז ההשקעות

(דיון כולל נוסף בסעיפים 797 ו-799 וכן דיון בהתיישבות, היאחזות
 ועיבוד שטחים שונים - מעמ' 1 (אחה"צ))

שר הסעד י. בורג:

אבקש רשות הדיבור לשאילתה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אולי אחרי הסקירות?

שר הסעד י. בורג:

אני סקרן כמו כולם ואוכל לשאול אחרי-כן.

שר החוץ א. אבן:

מתקרב שלב חדש של המערכה המדינית. אני מניח כי כולנו מאוחדים בהערכת חשיבותו של שלב הזה. הדיונים במועצת הבטחון ביוני ובעצרת ביוני וביולי נסתיימו בתוצאה חיובית ביותר. כלומר, בלי ששיבתנו בתחומי הפסקת האש תשמש נושא ללחץ מתמיד. ישראל מחזיקה בשטחים העולים פי שלושה על שטחה הקודם. ומציאות זו קיימת לפי שעה ללא ערעור בינלאומי. אם נעבור את העצרת הזאת בשלום, כלומר, בלי החלטה של פעולת לחץ רציני מפורש לנסיגה, הרי נצא לדעתי למרחב מדיני גדול, יתברר לערבים כי התקווה, לחסל את תוצאות המלחמה על-ידי גיוסם של גורמים חיצוניים היא תקוות-שווא ואחרי מועצת הבטחון ביוני והעצרת ביוני וביולי ואי-כינוס מועצת הבטחון באוגוסט ושליחות טיטו והצעות גרומיקו, נשארת המציאות הקיימת בעינה. לא אנתח את כל הסיכויים המקופלים באפשרות זו, שנצא לשנה של חוסר לחץ, כי לא כל שבוע אפשר לכנס מושב-חירום. מעמדנו באזור ובעולם התחזק.

על-כן ברור, כי מעבר ימי העצרת ללא תקלה

יסודית היא משימה חשובה, אולי המשימה המדינית המרכזית שלנו בשבועות הבאים, וזה מצדיק מאמצים גדולים להשגת המטרה. לדעתי זה מחייב אותנו לכמה מצוות "עשה" ולכמה מצוות "לא תעשה".

אדבר קודם כל על מצוות "אל תעשה". אני חושב כי הדבר הטבעי הוא שהממשלה תתחיל את הכרעותיה בהתייחסות לסעיף 9 של סדר היום בדבר הודעות של שרים על מדיניות הממשלה. המצב הוא כדלהלן: הממשלה והכנסת קיבלו החלטה וזו לשונה: "יש להביא במשא-ומתן ישיר בין ישראל לבין מדינות ערב לכריתת חוזי שלום, וכל עוד לא הושג השלום - תוסיף ישראל לקיים במלואו את המצב הקיים שנקבע עם הפסקת האש כתוצאה מהדיפת התוקפנות על-ידי כוחות צה"ל". כלומר, יש למדינה הזאת גבולות בשעה זו, גבולות הפסקת האש, והללו ניתנים להחלפה רק במקרה של שלום שיקבע גבולות-קבע מוסכמים במסגרת של חוזי-שלום. וההצעה הייתה והיא מתחדשת, שדוברי הממשלה יתנבאו לפי ההחלטות הללו ולא יחרגו מהן על-ידי ציון משטחים שמותר להעביר אותם או לא מותר להעביר אותם, כלומר, לא להיכנס לדיון טריטוריאלי מפורט בפרהסיה. זה ההיפך המוחלט ממה שמתרחש לאחרונה. יש לי רושם שיש התמוטטות מוחלטת של המשמעת הקבינטית המדינית. התוצאות מזה: העמדת הממשלה ללעג.

ב"לה מונד" הופיעו דברי סופרו מישראל. העתון איננו ידידותי לישראל, הסופר בישראל הוא ידידותי מאוד. והוא כותב, שיש מדיניות רשמית ששר האחד דוגל בה והוא השר אבא אבן, ויש מדיניות של אסקלציה מדינית, שאר חברי הממשלה משתתפים בה. זוהי הפרזה, כי יש רבים שאינם משתתפים בה. אולם אפילו לא נפגע מעמדנו המדיני בעבר על-ידי הודעות כאלה, הן עושות ניהול משא-ומתן בפרהסיה בלי שהשותף למשא-ומתן מתייצב אליו. הרי אם נציגותנו יכולה לדעתי להסתפק בניסוחים הללו של הכנסת, אני סבור שזה מחייב את חברי הממשלה להתאפק בהודעותיהם. אבל זה איננו נפסק. אנחנו מתבקשים כל יום להגיב על הודעות חדשות לבקרים. הבוקר בקשו "פראנס פרס", יו.פ.א. וכמה עתונאים בארץ תגובת משרד החוץ על הראיון עם שר הבטחון שפורסם ב"סאנדי טיימס" בלונדון, ששם נאמר, כי כפי ששר הבטחון סבור, ירדן תשיג ריבונות לאומית על הגדה המערבית:

"JORDAN WOULD REGAIN NATIONAL SOVEREIGNTY OVER THE WEST BANK BUT THE JORDAN RIVER WOULD REMAIN ITS MILITARY FRONTIER. THE WEST BANK WOULD BE DEMILITARISED EXCEPT FOR TWO OR THREE SMALL ISRAELI MILITARY OUTPOSTS. IN JERUSALEM, ALL RELIGIOUS SHRINES WOULD HAVE EXTRA TERRITORIAL RIGHTS AND THOSE BELONGING TO MUSLIMS WOULD FLY THE JORDANIAN FLAG".

איני מתייחס לגופן של ההצעות. אני חושב שיש במשמעותן הצעות שהן חומר לדיון. אבל הן מכריזות כבר בפומבי על ריבונות לאומית של ירדן בגדה המערבית וגם בתוך ירושלים, ואין עדיין משא-ומתן, כלומר, נקודת המוצא למשא-ומתן עם ירדן היא שהגדה ישנה, המקומות הקדושים ישנם ויש להתווכח אם רק יתנו לנו את הפירוז. מבחינה תכסיסית-מדינית אני חושב כי השמעת הצעות הללו בפרהסיה יכולה רק להגביל ולצמצם את חופש התימרון שלנו.

אני מציע שיוחלט שמדיניות הממשלה היא זו שהביעה הכנסת באחד באוגוסט 1967, כלומר, הגבולות הקיימים ישנם והם יוחלפו בגבולות אחרים - ואיננו אומרים מה יהיה אופיים כי זה ייקבע במשא-ומתן לשלום - רק עם כריתת חוזה-שלום, ואם אין משא-ומתן, "נשלים" עם המציאות הזאת, כל עוד הערבים משלימים עם סירוב לעשות שלום.

פה מצוות "לא תעשה" אחת. אני חושב שהרקע והאווירה המדיניים יהיו מושפעים גם מכמה בעיות שוליות, שאינן נוגעות לבעיה המרכזית. הבעיה המרכזית שתידון בעצרת היא, האם יוסיף העולם להשלים עם המשך ישיבתנו בלי לחץ לנסיגה. ואם נשיג את זאת, נשיג הישג מבצר שיבצר הישגים קודמים.

יש כמה דברים, שלפי הערכתנו ולפי הערכת נציגינו משפיעים מאוד על האווירה ומעוררים גם בלב ידידים שלנו הרהורים על ההתפתחויות העוללות להפקיע את סבלנותם לגבי השלמה עם המציאות הקיימת. ישנה

בעיית תעלת סואץ, ישנה בעיית הפליטים, לאו-דווקא הבעיה בהיקפה הרחב, אלא כמה בעיות דחופות שאגדיר אותן.

לנו נדמה שסואץ זהו המוקד הרגיש ביותר. קודם-כל סואץ הוא מושג בינלאומי, והמציאות הקיימת מכבידה על גורמים גדולים בעולם, ואילו ישיבתנו בשכם ובעזה אינה מכבידה על אינטרסים ישירים של מדינות, הרי בתעלת סואץ יש לנו שכן במים, זוהי זירת השכנות של צה"ל עם הצי הסובייטי, אם כן נדמה לי שדווקא שם יש חשיבות לקבוע את מדיניות הממשלה ואת המעשים אשר ינבעו מאותה המדיניות. לדעתי, המדיניות צריכה להיות, לבצר הישגים קיימים. מעמדה של ישראל באזור התעלה הוא נכס גדול והוא מורכב משלושה גורמים: (א) ישיבתנו ביבשה; (ב) קיום סירותינו בתוך המים האלה; (ג) המיסמך הקובע הדדיות בין מצרים וישראל לגבי השייט בתעלה. אבל ההישגים הללו קיימים. לדעתי כל עוד הם קיימים, אין לנו שום ענין להעיר ולעורר בעיות בתעלה. עלינו לשבת על נכסינו ולגבש אותם. במה דברים אמורים? לגבי כל חידוש במצב ואשר יביא לידי התלקחות.

וכאן אביא דוגמה אחת מפרשת השבוע. אין אני יודע מה הייתי מייעץ ומה הממשלה היתה מכריעה אילו הוצע למשל שבמפרץ מחוץ לתעלה נפליג בכיוונים ובמקומות שלא הפלגנו בהם. ייתכן כי היינו מחליטים לא לחדש סיכונים ומצבים חדשים. ייתכן כי היינו אומרים - אני נוטה להאמין, כי כך הייתי מייעץ - שזוהי זכותנו ונפעיל אותה, אבל שהיינו מוסרים לבול ובאמצעותו למצרים שהכוונה היא למפרץ ואין הכוונה לפרוץ אל התעלה. הרי התנועה הזאת הלך ושוב לקראת פתח התעלה כנראה נתנה למצרים יסוד להאמין, שאנחנו עומדים כאן לפרוץ את התעלה. על כל פנים הם ענו על-פי הנחה כזאת והתלקחו קרבות והיו קרבנות, אצלנו ואצלם. למחרת היו קרבות עזים מאוד באיסמעיליה. אין ספק שאצלם נפלו עשרות אנשים, אולי יותר. אבל העיקר הוא שהתעלה מובלטת כאזור של מתיחות, ואילו הענין שלנו הוא שהתעלה תתואר ותצטייר בתודעה העממית כאזור של שקט ושישיבתנו אינה גורמת לשום אסון לשום גורם.

על-כן אני מעלה את בעיית ההתייעצות. ייתכן כי היה עירפול בדיוני הממשלה באחת משיבותיה הקודמות. אני מציע כי מדיניותנו תהיה כדלהלן: אם פותחים באש - ברור שאנו מגיבים באש. אבל אם יש חידוש אצלם לגבי שייט, או אם יש רעיון אצלנו לחדש או להחיל דבר נוסף - שדברים כאלה יובאו להכרעה של ועדת השרים לענייני בטחון או של איזה גורם אחר. איני מעורר בעית תבונתם או אי-תבונתם של הצעדים. נניח שהמצרים מפירים את ההסכם על-ידי שייט שלא הותר. יש שלוש אפשרויות: (א) שאנחנו נפריע לשייט שלהם; (ב) שלא נפריע לשייט שלהם, אלא נפעיל שייט שלנו; (ג) או אם זוהי תופעה חולפת, שנתעלם מזה ונבקש הפסקת העניין הזה. כדי להכריע בין שלוש האפשרויות האלה יש צורך בתהליך של התייעצות ולא בפעולה מטעם אחד המשרדים. לרגל התהודה המדינית הבינלאומית של כל מה שמתרחש, נדמה לי שזה לא ירחיק לכת אם שר החוץ יתבקש להתבטא על אחת משלוש האפשרויות, לפני שאחת מהן ננקטת. ביחס לכל מה שנוגע לביצוע הסכם התעלה, אם יש אפשרות אובייקטיבית של התייעצות על חידוש, שתהיה התייעצות. רק במקרה שאין אפשרות פותחים באש, ברור שאיש לא יציע שנהיה נתקפים באש ולא נשיב.

עכשיו לעניין הפליטים. כאשר נעריך את סיכויינו בעצרת יתברר, כי הם אינם בטוחים, אך אינם מבוטלים, כלומר זה לא בלתי אפשרי שנעבור בשלום את העצרת הזאת. אולם כל אפשרות כזאת, במידה שהיא קיימת, מותנית בגיבוש חזית שבמרכזה תעמוד שותפות בין ארצות-הברית וישראל. ופה רובץ ענן לאו-דווקא לגבי העמדה היסודית של ארצות-הברית על הקפאת המצב הקיים עד שתהיה התקרבות ערבית לשלום. ישנה בעית הפליטים החדשים. קראתי לפניכם בשבוע שעבר אגרת של ראסק, בה הוא מסתמך על התחייבותנו מה-2 ביולי, להתיר את חזרתם של אלה שעברו את הגדה, והוא טוען ששללנו אפשרות של הגדרה עצמית מהפליטים, פליטי יריחו שעברו את הירדן, ואילו ב-2 ביולי לא היתה שום הגבלה בהתחייבותנו. מהלכים עלינו אימות ונבואות שחורות על אסון ושערוריה, ששם הם באהלים, כאן היו במבנים ויבוא החורף.

לפניות הללו הצטרפו השבוע כמה גורמים אחרים. הגיעה אגרת רשמית מהמזכיר הכללי של האו"ם, פנייה של הצלב האדום, פנייה מממשלת קנדה, פנייה נמרצת מאוד של ממשלת איטליה האומרת, כי יחס משלחת איטליה באו"ם לענין המרכזי הנדון שם יושפע מעמדת ישראל לגבי הבעיה הזאת. וישנה פנייה מממשלת הולנד בשם ממשלות הולנד, בלגיה ולוקסמבורג, לאמור, שהן רוצות להוסיף לתמוך בנו, אולם כאשר היתה התחייבות, צריך לקיים אותה ככתבה וכרוחה.

נוסף על האגרת של ראסק התקיימה שיחה במחלקת המדינה בין רוסטוב ובין עברון. הוא מוסר דברים אלה: ממשלת ארצות-הברית עדיין בדעה שישראל תזכה ברווח מדיני עצום ותעזור לקירוב שלום בר-קיימא באזור אם בכמה עניינים שוליים תגלה גמישות. הגיעו אליהם ידיעות, שפליטים שהתגוררו בעבר ביריחו, בבית-לחם, בירושלים במחנות הפליטים שבגדה, לא הורשו לחזור ולא נתקבלו שאלוניהם. הוא ביקש לקבל מאתנו מידע בנושא הזה. לדעתי זהו נושא רגיש. שני הנושאים הרגישים הם: הלחץ על נסיגה והחזרת הפליטים. לגבי הדבר הראשון, שהוא המרכזי, קבעה ממשלת ארצות-הברית עמדה ברורה ושאינן שום כוונה לסגת ממנה. זה מבוסס על דברי הנשיא מה-19 ביוני. לעומת זה צריך שיעשה משהו בענין הפליטים, ביחוד עכשיו עם הגברת הלחץ לקראת העצרת, לאור פעילותו של טיטו והתקרבות החורף. אולם הוא רוצה להבהיר, שהוא אומר דבר זה בצורה רשמית בכל התוקף. הוא מניח שישראל שוקלת בכובד ראש אגרת ראסק. מגמת פניתו לתת יתר תוקף למכתבו של ראסק. פנייתו היא לא רק הומניטרית, אלא גם מדינית. הוא חושב שזה ישפיע על מהלך התוצאות בעצרת. נציגנו ענה מה שענה, דיבר על הנסיבות שהביאו לעכירת הביצוע של ההסכם עם ירדן.

אבל אנחנו עומדים בפני הפניות הללו. פה יש כמה אפשרויות. אפשרות אחת היא: להשיב את כל הפונים האלה ריקם. אבל אז צריך להניח שאנחנו משפיעים השפעה ניכרת, אולי מכרעת, על גורל המאבק במרכזים. אפשרות אחרת היא, שהממשלה תיתן לעצמה אפשרות של כניסה לעובי הקורה של הבעיה. אומר מה היא לדעתי האפשרות הנוחה ביותר וההולמת את העקרונות

והעמדות שקבעה הממשלה בעבר. אני מתייחס לבעייה הזאת של פליטי יריחו שעברו את הירדן. נאמר לנו שהיו 70,000 כאלה. עכשיו נאמר לנו על-ידי האמריקאים ועל-ידי אונר"א שכמחציתם ברחו מהמחנות שם, התמזגו איך שהוא עם הפליטים בעמאן, ברחו מפני שלא רצו להימצא במקום כאשר יבואו להחזיר אותם, כאשר היה מפעל ההחזרה. נשארים 35,000. האמריקאים טוענים שאי-אפשר להשאיר אותם, כי שם יש מאהלים ופה יש מבנים.

אני מציע שאנחנו נענה לכל הפניות והפונים בזו

הלשון: קודם כל עובדה היסטורית היא, שהגענו לידי הסכם עם ירדן על יסוד משא-ומתן דו-צדדי בנוכחות הצלב האדום, ואנחנו כיבדנו את ההסכם הזה ככתבו וכרוחו. היה שם תאריך ואף על-פי כן קיימנו את ההסכם ככתבו וכרוחו, כלומר לא שללנו החזרתם של אלה שקיבלו רשיונות, אולם לא הספיקו לנצל אותם עד התאריך ההוא. קודם-כל נעמיד איפוא את המצב על אמיתותו. אחרי-כן נסביר, כי למרות גילוי רצון טוב מצדנו נוצלה ההחזרה על-ידי ירדן להגברת ההסתה בגדה המערבית ולהערמת קשיים לסדר האזרחי והציבורי. ועוד נמשיך ונאמר, שהממשלה החליטה להקים ועדה או מוסד שידון באיחוד משפחות. זהו דבר שהחלטנו עליו. אולם כאן אני מציע תוספת: מי שידון באיחוד משפחות, ידון גם במקרים הומניטריים קשים HARSHIP CASES על-יסוד הכרעה בכל מקרה ומקרה. אנחנו נחליט באיזו מידה נייענה או לא נייענה. צריך למדוד את הלחץ אם הוא רציני או אינו רציני. פעם יש צורך לפתוח איזה ברז ופעם יש אפשרות לסגור אותו. ונוסף לכך וכמקביל לכך לגבי אותה הבעיה של הפליטים היושבים שם באהלים נבוא בדברים עם אונר"א ונברר את הבעיה ונדבר על תרומה קונסטרוקטיבית לאותה בעיה. היתה הצעה, שהציע ראש הממשלה שנדב עזרה להקמת מיתקני-קבע שם. אם טוענים, שהבעיה ההומניטרית נובעת מכך, לא שהם שם ולא ביריחו, אלא שביריחו יש אפשרות לכלכל את חיהם במבנים מסויימים ושם אין, נברר עם אונר"א אפשרות של תרומה חיובית CONSTRUCTIVE - COOPERATION נברר אם אפשר לפתור את הבעיה על-ידי תרומה שלנו למוסדות בינלאומיים המקימים שם את השיכונים. כי ההערכה היא, שכל מה שעומד כאן על כף המאזנים זהו כ-2 מיליון דולר שבהם אפשר היה להעביר את הפליטים מאהלים למשכני-קבע. על-ידי כך היו פותרים את הצד ההומניטרי של הבעיה. היינו על-ידי צירוף התנדבות כזו הומנטרית ואיחוד משפחות

לפי עקרונות שקיבלנו והתרת אפשרות של דיון במקרים קשים, אבל בתנאי שההכרעה בכל מקרה ומקרה תהיה שלנו הפעם ולא על-ידי הזמנת מאה אלף טפסים באיזה מקום - אולי על-ידי כך אפשר להשיג את התוצאה הרצויה במסגרת הכללים והעקרונות שהממשלה קיבלה. ותשובה כזאת יחד עם הפירוש ההיסטורי של השתלשלות הבעיה, ייתכן שהיא היתה מכשירה את הדרך להישג יותר חשוב.

אני צריך לומר שעלינו לראות את הבעיה לפי חוש-מידה מסויים. יצאו כ-200,000 פליטים. עד היום הזה ישנה יציאה מכאן, אם כי מועטה בזמן האחרון. אך לא היה חודש שבו לא יצאו לפחות 5,000-6,000 איש.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יותר.

שר החוץ א. אבן:

בשנה אחת יצאו עוד מאה אלף. התברכנו בהישג זה שיצאו רבע מליון. על-ידי התייחסות לכמה אלפים אפשר להשיג רווח מדיני גדול. איני חושב שאנחנו משנים על-ידי כך לרעה את המציאות הדמוגרפית-הבטחונית או אחרת. על רקע זה צריך להעריך את הצורך של ניסוח וגיבוש תשובה שלא תכביד עלינו במאבק המרכזי הגדול.

ישנן הצעות אחרות. אי מביא אותן במקום ההצעה הזאת או נוסף עליה. השגריר גדעון רפאל סבור, שזה היה מוסיף - אם כי זה קצת חזון למועד - אילו אמרנו שיש לנו מדיניות ושהודענו עליה בעצרת, שבמסגרת משא-ומתן על שלום אנחנו מוכנים לשמוע כל הצעה וגם להציע כל הצעה ולומר, שאם ירדן מוכנה למשא-ומתן אתנו על החזרת השלום, ברור שהיא יכולה להתייחס לבעיה הזאת של החזרת אנשים ואנחנו יכולים להתייחס לבעיות מסוימות שבעיקרן החזרת השקט והימנעות מהסתה ולמעשה הכרה במעמדנו השולט בגדה המערבית.

אלה הן למעשה ההצעות או צירופי ההצעות. כמובן נהדוף את ההאשמות הללו, נאמר שההסכם בוצע, נציין שיש אצלנו מכשיר שיבדוק את הענין של איחוד משפחות ומקרים קשים ונציין את העובדה - אין זה ענין של הכרזה חדשה - שיש לישראל עמדה מוצהרת של נכונות לשאת ולתת עם מדינות שכנות על שלום או על כל ענין מיוחד במסגרת של חידוש השלום.

לגבי המצב הפרלמנטרי: השבוע היתה התפתחות מאלפת וקצת מפתיעה. כזכור, סיכמנו של ישראל ישנה אסטרטגיה ברורה, להוריד את הבעיה הזאת במציאות הקיימת באזור, להוציא אותה מכלל יחודה ודרמטיותה ולא להעמיד אותה לדיון מדיני בינלאומי מתמיד. לכן התנגדנו למושב המיוחד של העצרת. לכן ביקשנו השבוע מספר גורמים, בעיקר מדינות אמריקה הלטינית וגם את האמריקאים, לומר שני דברים לנשיא העצרת, שהם לא שינו את דעתם ושאינן להם הצעה, ולומר זאת לערבים, שהם מוסיפים להתנגד לתביעה לפינויים של השטחים בלי הקשר כלשהו עם שלום.

נשיא העצרת התייעץ עם כל הגופים, כפי שהוא חייב להתייעץ על-פי החלטת העצרת באמצע יולי, האם הם רואים ברכה בחידוש ישיבות המושב המיוחד של העצרת. הוא התייעץ עם יושב ראש הגוש הלטיני, עם יושב-ראש הגוש הערבי, עם יושב-ראש הגוש האפריקאי והוא התייעץ אתי בתור יושב-ראש הגוש הישראלי. אגב, עם חברי הכנסת אנחנו מהווים אחד הגושים הגדולים בעצרת.

אבל העיקר הוא, שהערבים לאחר ישיבות יומם ולילה, לאחר שהם ביקשו חידוש ישיבת החירום של העצרת ב-13 בספטמבר, הודיעו לנשיא העצרת ולציבור, שהם אינם רואים שום ברכה בכינוס העצרת המיוחדת, כי העצרת אינה במצב רוח של חיסול תוצאות התוקפנות ולכן אינם רואים שום ברכה בחזרה על דיוני סרק ללא החלטה והם יבקשו שעצרת החירום תתפרק ושהענין יוחזר, יועבר או יועתק לעצרת הרגילה.

אין אני קיים כדי ליעץ להם מה שיעשו, אבל אני חושב שהם עשו שגיאה שויתרו על אפשרות של גרימת תקלות לנו. אבל כנראה שהם מייחסים לנו משקל ועצמה רבה. אני חושב שהם היו יכולים להפיק תועלת מעצרת החירום ואנחנו היינו יכולים רק להיפגע. אבל כנראה שיש אצלם הרתעות מהפגיעות שנפגעו במושב הקודם, וכנראה שלא הערכנו עדיין את המפלה הגדולה שהם נחלו במושב הקודם.

אף-על-פי-כן איני מציע שנסמוך על זה. אני חושב שגם במסגרת העצרת הרגילה יחפשו הצעות פחות קיצוניות, ולכן מסוכנות יותר, כדי לפגוע בנו. המצב הוא מעורפל. אין הצעה של גורם כל שהוא. הסובייטים מנותקים ממגע עם ארצות-הברית זה שבעה שבועות. לא ידוע אם היוגוסלבים יציעו את הצעתם כתכנית. אולי כהערכה צלולה של המצב המדיני הבינלאומי אפשר להביא את דבריו של שגריר צרפת באו"ם, ברארד, שקיבל לידי חזרה את התפקיד ההוא. הוא היה אדם בעל קשרים אמיצים וידידותיים אתנו בעבר. זה משקף במידה ידועה גם את עמדת צרפת. הוא סיפר לגדעון רפאל על שיחתו עם נשיא העצרת שמתכוון לכנס את המושב המיוחד ב-18 בספטמבר. הוא מניח שיהיו נאומים, העצרת תרשום לפניה את הדינים והחשבונות על ירושלים ועל הפליטים ותעביר את הנושא למושב ה-22. ברארד עודד את הנשיא למהלך זה.

לגבי הבעיה המרכזית סבור ברארד שהיא תפוש מקום עיקרי בנאומי השרים בויכוח הכללי. צרפת איננה מתכוננת לנקוט ביוזמה מיוחדת והיא תעקוב אחרי העמדות כפי שישתמנו בויכוח. אם יתגלה גיבוש עמדות, אפשר להניח שינוסחו בהצעות ההחלטה. אין להניח שתוגשנה הצעות החלטה בתחילת העצרת. עמדתה של צרפת נשארת מסוייגת לגבי טיפול העצרת בפתרונות מדיניים. לדעת ברארד אין לגשת לטיפול בבעיה עד אשר ימשילו הענינים במזרח התיכון, דבר אשר ידרוש זמן וסבלנות. אפשר להבחין בתהליכים של התפכחות אצל נאצר וחוסיין ובמרוצת הזמן יאלצו להתייחס למציאות החדשה.

מאידיך, ישראל פגיעה לדבריו במיוחד בזירה הבינלאומית בשני ענינים: (א) מצב האזרחים בשטחים המוחזקים. כאן הוא מצפה להסתערות פראית על ישראל ואף לידידיה יהיה קשה לעמוד בפרץ. (ב) ירושלים - הבעיה טעונה אמוציות ואידיאולוגיה. הוא אמר שהבעיה הרגישה עכשיו היא זו של המקומות הקדושים של המוסלמים, על רקע הידיעות וההתפתחויות. מאידיך השטחים המוחזקים הם קלף חזק בידי ישראל; אף על-פי שצרפת לא הכירה בחוקיות כיבושינו, היא מבינה שבמציאות המדינית מהווים שטחים אלה בידי ישראל המכשיר העיקרי כדי להכריח את הערבים, לפחות במשא-ומתן על השלום.

הוא שוחח עם הנציג היוגוסלבי, שניסה לשכנע אותו שהצעות טיטו נתקבלו באהדה בווינגטון ובניו-יורק. ברארד הביע ספקנות. הוא עצמו אמר שאיננו רואה בהן בסיס להסדר.

איני יכול להבהיר את הסיכויים. הם מעורפלים. מה שאנחנו יודעים הוא כי העניין יועבר כנראה מטיפול נוסף של העצרת המיוחדת לטיפול של העצרת הרגילה. הערבים יעשו מאמץ להבטיח שתוכר עדיפותו של הנושא הזה. נתנגד לכל טיפול בלתי-סדיר ונאמר, שזהו עניין תוך 85 הענינים על סדר היום בעצרת. צריך שיהיה ויכוח כללי שלושה שבועות וחצי, והעניין הזה צריך להיות מועבר לוועדה כמו כל עניין אחר.

אין שום דבר אחר ברור. ההנחה היא שנעמוד בשלב מסויים בפני מאמץ להביא הצעות שידגישו את עניין פינוי השטחים לעומת הודעות בלתי-מתחייבות שיתבקשו מאה הערבים על אי-לוחמה. דווקא מול הצביון הזה של המאבק אני חושב שעמדתנו העקרונית היא טובה. אנחנו נדון דיון עקרוני ולא טריטוריאלי מפורט ונאמר שיש רק החזקת המצב הקיים ושהאפשרות האחרת, התחליף היחיד למצב הקיים הוא שלום. העצרת צריכה לקבוע את עמדתה בצניעות ההולמת את הופעתו של או"ם בסכסוך הזה בחדשים האחרונים. או"ם, שלא ניסה ושלא יכול היה לעזור לישראל במצוקתה, אינו ראוי לתבוע ממנה עכשיו תביעות. נציע שאו"ם ימשיך לטפל בקבלת החלטה הפונה לצדדים להגיע להסדר ישיר. העקרון של הסדר ישיר מופיע

גם בהודעת ראסק מאתמול. הוא מביע עדיפות מסויימת לגבי דחיפות הבעיה.

כאמור, במגע עם האמריקאים הקושי הוא להגיע שוב לידי שיתוף אסטרטגי כולל הנעוץ בעיקר בדו-שיח אתם על הבעייה המיוחדת שציינתי, בעיית הפליטים מעבר לנהר.

אחר-הצהריים אביא את רשימת חברי המשלחת לעצרת, ואני מחייב משא-ומתן עם יושב-ראש ועדת החוץ והבטחון של הכנסת לגבי הרכבת הצוות של יועצים פרלמנטריים. הם ייקבעו לפי משאלת לבם של הסיעות. אני רואה צורך להגביל את מספרם לשלושה. לי יש רושם שלפחות חמישה חברי כנסת מכל הסיעות המיוצגות בוועדת החוץ והבטחון יצטרפו למשלחת.

בדעתי לצאת לעצרת ב-15 בספטמבר ולהפסיק את השהות בניו-יורק על-מנת להיענות להזמנה קודמת להופיע בפני הפרלמנט האירופי בשטרסבורג ב-22 בספטמבר. זו רק הפעם השלישית שלא חבר בפרלמנט זה מוזמן להופיע שם. לפי לוח הזמנים שלהם חייבת מועצת השרים להתייחס באוקטובר ובנובמבר לדין-וחשבון של ועדת השוק, שהמליצה על התחברות ישראל והתקשרות ישראל עם הקהיליה. איננו יודעים מה יהיה פסק-דין השרים, ובעיקר עמדת צרפת היא המפתח. דבר משונה, ששלוש פעמים במשך שבועיים מסרו לנו גורמים צרפתיים שהם יתמכו ב-PREFERENTIAL AGREEMENT, מבלי לעמוד על-כך, שהסכם זה יקבל צורה של התקשרות, כאילו לא יתנגדו לעצם הדיון וההצבעה על הדין-וחשבון של ועדת השוק. ייתכן כי הדברים הללו הם רק דברים ארעיים, שהרי הדברים לא הושמעו מפי הגבורה. הם הושמעו מפי פומפידו, דברה ומשרד החוץ, אולם איננו יודעים מהי עמדתו של האורח הגדול של פולין. אנחנו צריכים לדעתי לבקש התייחסות לענין זה, ולכן ועדת השרים לעניני השוק תכנס היום ותקבל את ההכרעה. ההכרעה תהיה, אני מקווה, BUSINESS AS USUAL לבקש את הדיון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

על המשלחת ידובר אחר-הצהריים. אני רוצה רק

לשאול: מדוע לשנות את המנהג? כמדומני שהמנהג היה שנסעו רק שלושה חברי-כנסת.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

יש גם החלטה על זאת.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה למסור כמה דברים וגם להביא הצעה להחלטה ביחס לשני דברים. אבל הרשו לי תחילה להעיר ביחס לראיון שלי עם איש ה"טיימס". אני מקיים מדי פעם פגישות-רקע off the record עם עתונאים נכבדים. זהו אחוז קטן מהפניות אלי. הנחתי שאני צריך לקיים פגישה כזאת עם אחד העורכים של "סאנדיי טיימס" וגם הנחתי שהוא יעמוד בדיבורו, שזהו "אוף דה-רקורד". אני רוצה לחכות ולראות את גליון ה"סנדיי טיימס" עצמו. אני מניח שיש שם שיבוש. איני מעלה על דעתי שיש שם ענין של ירושלים תחת דגל ירדני. איני יודע איך נקלע לזה. כמובן ששום דבר כזה לא אמרתי. דברים אחרים שיש שם, בחלקם אמרתי אבל תוך שיחה "אוף דה-רקורד" והנחתי שהעורך של "סאנדיי טיימס", כאשר דובר אתו בשיחה "אוף דה-רקורד", ינהג כמו שנוהגים לגבי שיחות כאלה. אני גם עכשיו מניח שנהג ככה, לא אשפוט עד שאראה את הגליון.

אם תהיה החלטה שאיני מקיים שיחות "אוף

דה-רקורד" - לא אקיים אותן.

ביחס לנושא שארצה למסור עליו סקירה וזה קשור גם לשאלה שהעלה אותה שר החוץ, והיא ביחס למפרץ סואץ. גם בקו הירדני וגם בקו המצרי יש לאחרונה התגברות של פעילות, של חילופי יריות בנשק כבד. איני חושב שיש קשר בין השניים, פרט לקשר המהותי. ככל שעובר יותר זמן, הם מביאים יותר כוחות. אני חושב כי בירדן פועלים גם כוחות עיראקיים. גם פעילות "אל-פתאח" מתגברת. השוע היה מקרה, שבמכונית אחת ליד שכם נמצאו 19 תת-מקלעים. בכמות זהו

דבר החורג מהרגיל. קראתם על המוקש שהונח בג' בליה צפונית מעזה, ושבו נהרג חייל ונפצעו ארבעה, ובהמשך הדרך היו טמונים עוד מספר מוקשים, וזה למרות המאסרים הרבים. לפי בקיאותם של אנשי הש.ב. בנעשה, פעילותם של אנשי "אל-פתאח" מתגברת. שני הדברים האלה - של ריכוזי צבא ופעילות "אל-פתח", צבא ירדני-עיראקי מצד אחד וצבא מצרי-אלג'ירי מצד שני הם אולי הקשר היחידי בין שתי הנקודות.

פרט למקרה, שאעמוד עליו בפרוטרוט, שבו גם כן לא אנחנו פתחנו באש, פתיחות האש נעשו מהצד השני. אני יכול לומר מתוך נסיוני שלא כל הדיווחים שאני מקבל הם תמיד נכונים. מדי פעם כאשר אומרים לי שהצד השני פתח באש, אני יכול מפעם לפעם להניח, שמישהו מאתנו הפליט צרור או פתח באש. אבל מהנסיון שיש לי במשך השנים, אני יודע גם להבחין ולחקור עוד הפעם מתי ישנם מקרים כאלה ומתי זהו מקרה אחר. גם בדמיה וגם באיסמעיליה הפתיחות באש היו מהצד השני ובקנה-מידה גדול של תותחים. זה לא היה איזה דבר שמישהו הפליט איזה צרור כדורים, אלא הם השתמשו בתותחים ובמרגמות. את הסיבה הישירה לכך, מה הניע אותם לעשות זאת, איני יודע.

שר השיכון מ. בנטוב:

גם מצד ירדן השתמשו בכלים כבדים?

שר הבטחון מ. דיין:

כן.

את הסיבה הישירה מה הניע אותם לעשות זאת, איני יודע. יכול להיות שזה בא מתוך עצבנות, יתכן שבמקום אחד היו גם חיילים אלג'יריים ויתכן שעשו זאת גם מפקדים מקומיים מצריים או ירדניים, שהם - אני יכול להבין אותם - מלאי שיטנה ומרירות ויש בידם נשק והם רואים או חושבים שיש אפשרות לפתוח באש על יחידה ישראלית והם פותחים באש, ביחוד בחזית כזאת, באורך כזה ובהצטברות כזאת של נשק, יש אפשרות למפקדים מקומיים להצית אש מדי פעם בפעם, גם כשאין מגבוה מדיניות של חימום החזית. איני חושב שיש לנאצר ולחוסייך מדיניות של חימום החזית. אבל ישנן התופעות האלה בשתי החזיתות שהתגברו בשבוע האחרון.

ביחס לתעלת סואץ אנחנו לא התכוונו ואני לא התכוונתי לעשות שם משהו ולא עשינו דבר בתעלת סואץ. בשטח של המפרץ, כלומר דרומה מסואץ, באותו מפרץ סואץ ישנו שייט שלנו מהמרכז לדרום, ששם ממלאים נפט, וגם סיורים משם צפונה. עד כה לא הגיעו הסיורים עד לנקודה הדרומית ביותר של הסואץ, כלומר בנקודה שבה אנחנו נמצאים דרומה מסואץ, במזח שמול נמל סואץ, בפורט-איבראהים ובפורט תואפיק, לא הוקם עד כה הקשר בין כוחות אלה ובין הפטרולים שהולכים לאורך החוף המזרחי של מפרץ סואץ.

בשבועיים האחרונים היתה בהסכמתנו פעילות מוגברת של המצרים. הם גם כן שטים של כל הזמן. היתה שם פעילות מוגברת, לפי בקשתם ולפי היענותנו אנו לבקשה זו. נתתי הוראה לצבא, להתקדם באופן הדרגתי יותר ויותר צפונה עד לסואץ. יש מרחק של 7 קילומטר, ששם לא נוצר עדיין הקשר בין הפטרולים. נתתי הוראה שהם יתקדמו באופן הדרגתי יותר ויותר צפונה, מבלי להיכנס לתקרית ושנקשור בין הפטרולים בנקודות השונות, שלא יוצר מצב במפרץ סואץ שבו יש שייט חד-צדדי.

אמרתי לצבא שברצוני להודיע על-כך לבול, כי גם המצרים נהגו כך וכאשר חיזקו את השייט שלהם, פנו לבול ואמרו לו שיאמר זאת לנו. פה קרתה תקלה טכנית. יכול להיות שהצבא הניח שכבר הודעתי על כך לבול. והם לא הודיעו לי על תחילת השייט. אני לא הספקתי להודיע לבול, הספקתי רק לדבר עם קצין הקשר שלו. ושלא בידיעתי התחילו הסירות שלנו לעשות זאת, מתוך הנחה שכבר דיברתי עם בול, כי זה היה חלק מן ההוראה. שר החוץ יודע כל זאת, כי הסברתי לו. לפני שהספקתי להודיע לבול על-כך, נסעו הסירות שלנו תחילה עד למרחק של 2 קילומטר מסואץ וחזרו ללא תקלה. פטרול שני נסע עד למרחק של 3 ק"מ מהסואץ, ועליו פתחו המצרים באש ואחרי-כן היו חילופי יריות. מיד כשנודע לי הדבר, אמרתי להפסיק את הפטרולים שם. לא היתה לי כל כוונה לעשות זאת מבלי מתן הודעה לבול. אמנם איני רוצה להתנות זאת בהסכמת בול או בהסכמת המצרים, אבל חשבתי שעלי להודיע על-כך לבול, שאין כאן כל מגמה להתקרב או להיכנס לתעלת סואץ. היינו פעם במרחק של 2 ק"מ מהתעלה ופעם

במרחק של 3 ק"מ. אחרי-כן הודעתי עוד הפעם לכול על-כך וביקשתי שיודיע למצרים. הוא בינתיים היה בקהיר. עד שההודעה הגיעה אליו, הוא יצא מקהיר. נדמה לי שאו-טאנט אמר שהוא רוצה לדבר עם הנציג המצרי.

אם תחליטו, שעל פטרולים כאלה צריך גוף אחר להחליט מאשר שר הבטחון, אסכים לכך. אמנם אשוב שזהו משגה טכני. אם כל משרד ירצה לעשות חשבון עם השני כשהוא יודע על תקלה טכנית אצלו - יש וודאי משרדים שאצלם אינן קורות שום תקלות - לאן נגיע? אני מתרעם קצת על שר החוץ. אמרתי שבצונוני להודיע לכול והנה אירעה תקלה טכנית, שהסירות יצאו לפני שההודעה נמסרה לכול. אין זו הצגה הוגנת של העניין כפי שהוא הוצג פה. אבל היתה תקלה, ואם למרות זאת הממשלה תחליט שעל סיור של פטרולים שני קולומטר צפונה או דרומה בשטח, שיש בו שייט הדדי, צריך להיות גוף מוסמך שיחליט בעניין זה - אם זוהי הממשלה או משרד החוץ - כאשר יוחלט פה, כך יהיה.

בשטף זה אולי אקרא משהו. אני יודע כבר את החלטת הכנסת האומרת שאנחנו נשב בגבולות של הפסקת-האש עד שיהיה שלום ותו-לא. והנה אני מתפלא לקרוא בעתון הצהרה של שר החוץ "כי לא יעלה על-הדעת, שישובי הצפון ישובו אי-פעם למצב שבו יימצאו שוב תחת איום של התותחים הסוריים. איננו מוכנים ליותר על תמורה זו שחלה במדינה, שבה אין כיום אזרח בארץ הנמצא בטווח תותחי האוייב". את זאת מזהיר כמובן שר החוץ. הוא מודיע בזאת שלא ניסוג מעשרים הקילומטר בסוריה שבהם אנחנו נמצאים.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

הוא איננו אומר זאת, יכול להיות פירוז.

שר הבטחון מ. דיין:

אין זה מה שהחליטה הכנסת, שאנחנו יושבים ואיננו מדברים על נסיגות. הסעיף הזה נמצא על סדר-היום כבר זמן רב, ואם הממשלה אינה רוצה להחליט בזאת - אין היא מחליטה. ואם היא רוצה להחליט, הרי

ברגע שהיא תחליט - ההחלטה חלה על כולנו. אבל הממשלה צריכה להחליט. אם היא תחליט, שאין עושים שום דיון ציבורי, שהשרים לא רק שאינם מצהירים, אלא גם אינם משתתפים בדיונים מפלגתיים שלהם - לא אשתתף בכל דיון כזה.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

שר השיכון מ. בנטוב:

לא הממשלה השוודית?

שר הבטחון מ. דיין:

כן הממשלה השוודית.
 איני יודע אם השגריר השוודי עצמו היה הפטרון,
 אבל השוודים בחסות השגריר חילקו שם מזון ועוד. התושבים קיבלו ומקבלים גם
 היום מזון מאונר"א. בררנו את זה פעמים אחדות. בינתיים השוודים לפי הוראותינו
 חדלו לבוא.

אנשי בית אווהא החלו לשקם את הכפר, כי הם עשירים יותר. אנשי בית מירסין לא בנו אבן על אבן, הם נמצאים בחוץ, אמנם במקום אבל בחוץ. הם ברחו מבתיהם וחזרו למקומם. מהאנשים לא נהרג איש והם יושבים שם. אנשי בית מירסין יושבים באהלים השוודיים, אנשי בית אווהא יושבים קצת באהלים, קצת במערות וקצת בחוץ. ביקרתי בכפרים האלה. בררתי עם משרד החוץ האם יש אפשרות שאונר"א והצלב האדום יעזרו לשקם את הכפרים. תשובת משרד החוץ ביחס לאונר"א היתה שלילית. הצלב האדום, גם מה שהבטיח ביחס לקלקיליה, לא עשה נפלאות.

אני מציע שממשלת ישראל תיתן בכפרים האלה את חומרי הבניין, שאין להם במקום, כלומר ברזל, מלט, נגרות וגם תעזור בתשלום משכורת למספר מנהלים ומדריכים מקצועיים. אני אומר זאת לאחר ביקור בכפרים ושיחה עם אנשי הכפרים. הכוונה למדריכים מחברון ומעלמין. בתי-הספר נהרסו בשני המקומות, ואני מציע שנבנה אותם במלואם כמוסדות ציבוריים. נדמה לי שאם אנחנו ניתן את זאת, הרי כמדובר עם אנשי הכפרים, את העבודה יעשו בעצמם. ואם לעשות עמשיו כך, הרי לקראת עונת הגשמים תהיה להם קורת-גג. אני מבקש שהממשלה תחליט על-כך בחיוב או בשלילה.

אני חושב כי בבית מירסין יש 100 משפחות, הכפר

השני הוא גדול יותר.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

השגריר השוודי פנה ל"קרן הילד" בשטוקהולם.

שר הסעד י. בורג:

יש לי שאילתא. קיבלנו בסקירה כל-כך הרבה

שטחי-מחשבה שקשה לקיים ויכוח מרוכז בנושאים המגוונים.

אני רוצה לשאול את שר הדתות בתור יושב-ראש

הוועדה לשמירת המקומות הקדושים: מה היו השיקולים בפתחת שער המוגרבים, אם

כי זה דבר שאינני נבהל ממנו?

שר השיכון מ. בנטוב:

קודם-כל מי החליט על זה?

שר הסעד י. בורג:

אין אני התורה ואיני זקוק כרגע לפירוש רש"י.
ושאלה אינפורמטיבית: בחומר שקיבלנו כתוב,
בניגוד לפעמים הקודמות, ששר החוץ ימנה גם יועצים למשלחת לאו"ם. האם הכוונה
לחברי-הכנסת?

שר החוץ א. אבן:

הכוונה לאנשי המשרד המקיימים מגעים עם הגופים

השונים.

שר הסעד י. בורג:

בענין הויכוחים וההצעות וההודעות אני גורס שאנו
צריכים לאחד את הדיון על סעיף ט' עם עצם הדיון כאן.
הרברט פרידמן מזכה אותי, וודאי גם שרים אחרים,
בחברות העוזרות למגבית שם. והנה קורא אני כאן ניסוח של שר החוץ. אני מבין
שזוהי "פרנסתו" והוא צריך לדבר. יש לו מעין מתגבר של ניסוחים. זאת אני
מבין. אבל אני קורא שם שגם שר העבודה מצהיר זאת וזאת ויש שם מפרעה גם לעתיד.
אני יודע שחלק מהאנשים המבקשים ששרים לא ימסרו הצהרות חושבים דווקא בכיוון
לא אקטיביסטי. אבל זה אינו מוכרח להיות כך. מה קורה כאן? אם זה בא כדי
לבלבל את השטן, שהממשלה מתפללת בבת-אחת מסידורים שונים - הרי זה מתאים
לאלול אבל לא לפוליטיקה.

שנית: כל דבר שבחוץ יש לו גם השלכה כלפי

פנים, וכלפי פנים בשני דברים: (א) יוצרים אקלים ומשרים אקלים פוליטי מסויים.

(ב) אלה השרים שכוחם בניסוחים אתם והם שותקים, נראה כאילו אין להם מה לומר.

לא ייתכן שתקום התחרות בינמפלגתית בנוגע למתן הצהרות, כרגע כמובן מדובר על הצהרות אקטיביסטיות.

אדוני ראש הממשלה, היתה ידיעה כזאת ב"ניו-יורק טיימס" ב-15 באוגוסט ובמקומות אחרים, ועד היום הזה עניין זה לא בא על סיפוקו. יוחלט מה שיוחלט, אם הדברים כלליים - יהיו דברים כלליים ואם לא כלום - לא כלום.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אולי בויכוח הכללי נדבר על-כך.

אם שר החוץ, שהוא מוכרח גם להשיג משהו או למנוע משהו בניו-יורק, רוצה סעיפים וניסוחים ב"מזוודה" שלו בנוגע לפליטים, אני מבין זאת, אבל לי לא נראה הדבר ואני רוצה קצת להסתייג מזה. אני מוכן לקבל את הניסוח על כמה מקרים חמורים מבחינה הומניטרית, ואם אתה רוצה לכלול בזה כמה מאלה שישבו ביריחו, אסכים לכך. אבל אני נגד החזרה בסיטונות.

אלא מה אנחנו מציעים? יש כאן הצעה הכרוכה בעזרה כספית. אני פוחד שיהיה לחץ מתמיד. אתה תסכים היום להחזרת 5,000, ידרשו ממך מחר לקבל 10,000, תסכים ל-10,000 - ידרשו ממך לקבל 20,000, וכך הלאה. ראסק כבר אמר או מישו אחר אמר, הרי כל הכסף של אונר"א בא מהם, מה לי הכא ומה לי התם? יהיה עלינו לחץ מתמיד. באותה מידה שהפליטים המקבלים כסף מאונר"א יושבים בשטח המוחזק שלנו, האיום מהכיס, שהוא אבר עדין מאד של האדם, גם של המדינה, האיום הזה יהיה יותר גס מדי פעם ויהיה יותר אכזרי כלפינו בשעה שהפליטים יושבים אצלנו מאשר בשעה שהם יושבים אצלם. אם האינטרפטציה המעשית ששר החוץ יתן לעניין הפליטים מיריחו תהיה ברסטריקציה חמורה, מוכן אני לקבל זאת. אבל אם האינטרפטציה תהיה ביד רחבה, במספרים של רבבות ולא של מאות, הרי שאני מתנגד לכך. לפני שאנחנו מחליטים, רוצה אני הסבר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מבין שאגב בירור או סקירה אנחנו דנים על סעיף ט' של סדר היום. אני רוצה לומר שאני מתנגד להצעה האוסרת על השרים לפרסם את דעתם. והסיבה היא פשוטה: לו היינו עומדים בהתחלה, הייתי תומך בזאת בכל לבי. תמכתי בזאת וקיבלתי את זאת ברצינות. אבל התוצאה היא, שמספר שרים הביעו את דעותיהם בכל מיני צורות, ויש לזה השלכה גם כלפי פנים. הנה הגענו לידי מצב כזה, שנוצרה פסיכוזה בתוך הציבור הישראלי, שמי שאיננו אומר "אף שעל אדמה" הוא דפיטיסט. מי שאיננו אומר שירדן הוא גבולנו, מוטב שלא ישמיע דעתו. וזה חל לאו-דווקא על חברי הממשלה. הנזק נגרם. ואם נקבל החלטה שאין משמיעים דעות "אוף דה-רקורד", אני צריך לומר שבחדשים האלה ובשבועות האלה לא שר אחד נתבקש לחוות את דעתו "אוף דה-רקורד" וזה על-ידי עתונאים ועל-ידי נציגים שונים מחוץ-לארץ. אני יודע זאת מנסיוני. התשובה היתה תמיד: בענינים אלה אתה צריך לפנות לראש הממשלה ולא אלי. אבל אנחנו הגענו לידי מצב כזה כפי שהגענו. אני חושב שהתוצאה תהיה עיוות פני דעת הממשלה בענינים האלה. אני מתאר לעצמי, כיוון שהדבר הוא כך, מוטב שגם ליתר שרי הממשלה לא תהיה הגבלה, שהם לא ירגישו את עצמם קשורים ושגם הם יוכלו להשמיע את דעותיהם וידע העולם וידע הציבורי בארץ, שיש מישור שאיננו מוכן לוותר אף על שעל אדמה ויש מישור, יש אנשים שאינם יכולים ואינם רוצים לסכן את הרוב היהודי במדינת ישראל ושאינם רוצים להפוך את מדינת ישראל, שחלק ממדינת ישראל יהיה פרוטקטורט. תהיינה שתי דעות ויהיה מאבק על דעת הקהל הישראלי.

ועכשיו אני רוצה לומר משהו ביחס לסואץ. טוב

כמובן שהיה סידור כזה עם בול גם ביחס למפרץ סואץ. ובכל-זאת אנחנו כולנו יודעים שמפרץ סואץ, בניגוד לתעלת סואץ, הוא הים הגדול, THE HIGH SEAS וכל מדינה שבעולם, אם זוהי צרפת או זוהי אנגליה או זוהי סעודיה הערבית, יכולה לשוט במפרץ סואץ. זה ים גדול, לא פחות מאשר ים-סוף ומאשר הים-התיכון, אם כי זה מפרץ. אינני רואה שאנחנו צריכים שם להגביל את עצמנו ושנחנו צריכים להטיל בענין זה איזה הסדר, שעל כל שייט ועל כל ספינה צריכה לבוא החלטת

הממשלה.

שר החוץ א. אבן:

מי צריך להחליט?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

מי ששולח את הספינות בפועל. אין לפי דעתי מקום להחלטה או לדיון בממשלה, שאנחנו צריכים להדיר את עצמנו הנאה משייט במפרץ סואץ. ובעצם הדבר שאנחנו החלטנו בענין הנפט קיבלנו את ההנחה שאנחנו שטים במפרץ סואץ.

שר האוצר פ. ספיר:

איפה הנפט?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

הנפט נמצא במפרץ סואץ.
אתה שט במפרץ סואץ כאשר אתה נוסע מאבו-רודס לאילת. וודאי שאיננו יכולים ואיננו צריכים להודיע מראש לאדון נאצר שאנחנו שטים במפרץ סואץ. אם יש הסדר כזה, כדי להקל, שמוסרים הודעה לגנרל בול, וודאי שמוטב לשמור על-כך. אבל לראות בזאת סטיה, שאנחנו נוסעים שם, לדעתי אין זה מתקבל על הדעת ואין זה סביר.

שר החוץ א. אבן:

אולי אומר מלים אחדות כדי להסביר את הצעתי. לא הצעתי שחזיה סטיה, אלא הצעתי שלא תהיה סטיה מהנוהג שיש אפשרות לשר החוץ להשתתף בהתייעצות בענינים שיש בהם משום אפשרות של התלקחות.

שר הפנים מ. ח. שפירא:

אני כבר מיואש מלדבר על הדברים הללו, כי כבר דיברו על כך לא פעם. קיבלנו החלטות בענין הצהרות של שרים ועד היום זה לא נשמר.

שר הבריאות י. כרזילי:

מה לעשות?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

צריך לבוא עכשיו בהצעות. צריך קצת להתבייש לא רק בפני עצמנו, אלא גם בפני העולם. הייתי רוצה לדעת: באיזו מדינה ישנם חמישה או שישה שרים שמוסרים הצהרות מדיניות? אם זה למשל שר העבודה, דומני שיש לו משרד מכובד ביותר. למה הוא צריך למסור הצהרות מדיניות? או אפילו נגיד שזהו שר הבטחון. האם במשך החודשים ששרד מכהן כשר הבטחון בגרמניה שמענו ממנו איזו הצהרות?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הוא באמת קיבל התקפת לב.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הנה עכשיו נמצא הנשיא דה-גול בפולין. שם הוא מסר הצהרה מסוימת שהיא פוגעת מאוד מאוד בגרמניה, ולא שמענו עדיין שום תגובה מצד שרד. אמנם העורך של "סאנדיי טיימס" ישב אתך, שר הבטחון, בשיחה של "אוף-דה-רקורד", אבל האם לא הבינות שזה יפורסם? למה לעשות דברים כאלה? אני רק מתנחם בדבר אחד: לאחר הרבה הצהרות כאלה העולם אינו מחשיב אותנו ביותר.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

הוא אינו מחשיב את הממשלה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הוא אינו מחשיב אותנו ואת אלה המצהירים. העולם הבין שאי-אפשר שכל יום תהיינה הצהרות. אני מציע שדובר ראש הממשלה או דובר שר החוץ יודיע כי אין ערך רב להצהרות הנשמעות מדי יום ביומו ושרק הצהרות בשם הממשלה הן המחייבות אותה ולא יותר. אני יודע שהענין הזה עלול להביא אותנו לא רק מבחינה פנימית, אלא גם מבחינה

חיצונית לאיזה ג'ונגל. אמנם יגידו: איך הממשלה תפרסם זאת? מוטב שהיא תמסור פעם הודעה כזאת מאשר נשמע כל יום ויום הצהרות חדשות.

יש לנו הרבה ועדות. על-פי רוב ישנם דברים שהם נחתכים רק על-ידי שר אחד. כאן יש לי כמה טענות לשר הבטחון. היה ענין של הר-הבית. כולנו זוכרים שאסרו על הרב הצבאי לעשות זאת, היינו, לעלות על הר-הבית, ואף אסרו עליו להרצות על-כך באיזה כינוס. אומרים: איזו משמעת ישנה אצלנו, עד כדי כך שאינם נותנים אפילו לדבר! והנה לפתע פתאום אני מופתע: לאחר שאין נותנים אפילו לדבר על הר-הבית, שר הבטחון מופיע על הר-הבית ופותח שם איזה שביל חדש ויהודים יכולים להיכנס לשם. אני רוצה לשאול: הרי הר-הבית אינו נמצא לא בחרון ולא ברמאללה, אלא בירושלים וכאן יש מוסדות ממשלתיים שהם אחראים לעיר הזאת, זה כבר בתוך מדינת ישראל, לא בתוך ממשל צבאי, איך אתה בא לשם ועושה דברים כאלה? אם אתה חושב שיש לך הצעה נחמדה כזאת, תבוא לוועדת השרים לעניני בטחון או לוועדה לשמירה על המקומות הקדושים ותציע להם הצעה זו. למה אינך עושה זאת? והנה מעמיד אתה את כולנו בפני מצב מסויים. אחרי-כן יכולים לחשוב שהר-הבית עדיין נמצא במסגרת הממשל הצבאי. איך אפשר בצורה כזאת לעשות דברים כאלה?

או שאתה בא ומכריז לפתע פתאום, שאנשי בית-לחם יכולים לבוא לירושלים. אולי זוהי הצעה טובה. אבל אתה אינך יכול לעשות זאת. יש מדינת ישראל, וכל הרוצה להיכנס מאיזה מקום למדינת ישראל, לירושלים, זקוק לאיזה אישור. והנה כאן בלי אישור, בלי החלטה, פתאום אתה נותן להם להיכנס. אותו דבר ביחס לרצועה. נתת רשות לאנשי רצועת עזה לנסוע ישר לגדה המערבית. בינתיים הם עוברים למדינת ישראל. באיזה אופן? לית דין ולית דין?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

יש דין ויש דין.

שר המשטרה א. ששון:

על החלק האחרון דובר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ליהודים אסור להיכנס לגדה בלי אישור ואנשי הרצועה יכולים לנסוע לשם ללא אישור. האם הם חשובים יותר מאשר יהודים מישראל? איך אפשר לעשות דברים כאלה?

אני מבקש אותך, השר דיין, שמהיום ולהבא אם יש לך הצעות נכונות כאלה, תביא אותן בפני איזו ועדה או בפני השר הממונה על הדברים הללו, אבל לא לעשות על אחריותך דברים כאלה שאיני מסכים להם גם לאחר המעשה. אני חושב שזה מערער את כל הצד החוקי שלנו.

בעניין הצעות ביחס לפליטים. אני מקבל את הצעותיו של שר החוץ ואיני רואה בזה אסון גדול כפי שרוצים לתאר, אני יודע שמדברים על התבוסן שפירא, שיש לו רק ענין אחד של הפליטים ועוד דברים כאלה. אני חושב, כי כל אלה שהם כל-כך נוקשים בענין זה, מביאים יותר נזק למדינה מאשר אלה האומרים, ייכנסו לגדה המערבית עוד כמה אלפי פליטים.

על מה החלטנו אז? דיין היה בדעה אתי. אמרו:

ייכנסו 30,000-40,000. נכנסו לכל היותר 14,000.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

וכמה יצאו?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יצאו באותם החדשים מכאן 30,000-40,000 איש. ואם נשאר עוד איזה מספר שם, יש דיון רחב ביותר מה לעשות, איך לא לתת להם להיכנס. ואני אומר: מוכרחים לתת למספר מסויים להיכנס לארץ. זה ענין של הומניות וענין של מוסר יהודי, לא להפריד בין משפחות. ישבתי עם ראש הממשלה וקבענו, לתת להחזיר את הפליטים הללו ולא לקבוע לכך זמן, אלא להגיד שאלה 6,400 שיש להם רשיונות, יבואו במשך שלושה ימים בשבוע. אין אנו צריכים להגביל את הזמן. הם יעברו רק בגשר אחד.

אבל בזה לא סגי. אנחנו מוכרחים להגיד כלפי העולם שאנחנו מחייבים את איחוד המשפחות. לא הייתי רוצה לעמוד בפני מצב, בפני קונפליקט פנימי ביותר, כיצד אנחנו חוסמים את הגבול שלנו. אני לא הייתי רוצה שיפלו קרבנות, נשים וילדים, על לא עוול בכפם, כי הם רוצים לחזור לבית שבו הם גרו. הייתי מייעץ להפסיק את הדבר הזה. זוהי ממשלה יהודית, והיא צריכה להבחין בין אמצעי לאמצעי, מה שמותר ומה שאסור. אני יודע כיצד התייחסנו לנו, בשעה שפליטים על הגבולות רצו להציל את עצמם וירו בהם. וזה נשאר בדמנו העניין על יריות על פליטים. לא הייתי רוצה שדברים כאלה יהיו גם אצלנו. ואם זה יוסיף לנו עוד אלף איש, אין בזה אסון, נכניס אותם לאיזה מקום מיוחד, אבל לא לירות בהם.

אני בהחלט עומד על-כך לאפשר איחוד משפחות. רוב המשפחות, שחל עליהן מונח זה, כבר באו במסגרת של 14,000 שבאו, וצריכים להוסיף עוד כמה אלפי רשיונות למען אחד את המשפחות. לא הייתי רוצה שנזדעזע כל-כך בגלל זה. לא יהיו הרבה יותר ערבים משהיו באותו יום שהתחילו לברוח מישראל. כל יום יוצאים אנשים מכאן לכל מיני מקומות. אני גם מקבל שנקבע כי במקרים מיוחדים יש רשות למישהו לבקש על החזרת איזה אדם. זה לא יציף אותנו בהרבה ערבים.

אנחנו צריכים להיות קצת יותר גמישים בעניינים הללו, ואל יטילו עלינו פחד של תבוסות. אני חושב כי אם אנשים נגשים לעניין מתוך מצפון טהור, זה לטובת מדינת ישראל ולא לרעתה. איני רוצה להיות אותו האיש הקשה כברזל, ששום דבר אין בשבילו בעולם, לא מקרים מיוחדים ולא איחוד משפחות. מדינת ישראל צריכה להצטיין באיזה דבר, בצד המוסרי שבה. בזה נתקיים יותר מאשר אם נמנע ממישהו להיכנס לארץ באישור שלנו.

נדמה לי שהגענו למצב בממשלה שאיש הישר בעיניו יעשה. זה לא ייתכן. אני מבקש כי כל עניין רציני יסודי יובא לפני הממשלה או לפני ועדה מסוימת. איני רוצה להיכנס למה שקרה שם במפרץ. אבל לי ברור דבר

אחר. אין המצרים טפשים במידה כזו, להתחיל עלינו ביריות אם אין להם כל יסוד לכך, בשעה שהם יודעים שמולם ומול איסמעיליה עומדים תותחים ישראלים והם יודעים כי תוך שעתיים יכולים ליפול, כפי שנפלו, 40 או 50 קרבנות וכך וכך מאות פצועים. הם אינם טפשים במידה כזאת שלא יידעו שמצבם עכשיו כמצב המשקים שלנו בתחתית החזית של הרמה הסורית. החלטנו פעם, שאם אנחנו עומדים להשיט את הסירות שלנו, יש צורך בהכרעת הממשלה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה רק לתעלה ולא למפרץ.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

איני יודע אם עשינו אז הבדל בין התעלה ובין המפרץ.

שר המשטרה א. ששון:

כן.

דזר מ. בגין:

ההסכם חל על התעלה בלבד.

שר השיכון מ. כנטוב:

יש מקומות רגישים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אם העניין הזה התחיל, אם התחילו יריות על הסירות, היו צריכים להביא את העניין לממשלה שתדון מה לעשות, הממשלה צריכה להחליט אם להיכנס לסיכון כזה או לא.

שר הבטחון מ. דיין:

משהתחילו היריות, נפסקו הפטרולים ונפסקו

היריות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אבל איך זה יצא מה שיצא?

שר הבטחון מ. דייץ:

אינך מאמין לי? הם פתחו באש באיסמעיליה, 50 קילומטר מהמקום שטנו הסירות. אולי מפני שכוחות אלג'יריים יושבים שם. זה היה בלי קשר עם הסירות. אתה יכול לשבת שם ולומר, הם אינם טפשים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אתה חושב שהם באמת טפשים?

שר הבטחון מ. דייץ:

לא. אני חושב שהם פתחו באש.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

דיברתי לא רק על המצב במפרץ, אלא על כל המצב שלנו בממשלה, שלא יכול להיות שאתה או שר העבודה או שר האוצר יחליטו, כל אחד מה שהוא רוצה ואנחנו כולנו נרים את הידיים. זה לא. לא ארים יד כל זמן שלא אדע שזה הוחלט על-דעת הממשלה או ועדה בממשלה. את זאת כולנו צריכים לדעת.

שר המשטרה א. ששון:

בשבועיים האחרונים באו אלי שלושה עתונאים ישראלים נכבדים ורצו לשוחח אתי על המצב. הם טענו: כל אחד מהשרים מדבר, ומהי דעתך. אנחנו יודעים מהי עמדתך ביחס לשטחים המוחזקים, אבל תגיד מהי דעתך. כאשר הם אמרו, זו תהיה שיחה "אוף דה-רקורד", אמרתי להם, אם תשבעו שלא תפרסמו זאת, אני יכול להסביר לכם מהי דעתי האישית. והם נשבעו, והנה עברו שבועיים ולא נתפרסם שום דבר מהשיחה.

חשר מ. בגין:

אל תהיה בטוח.

שר הסעד י. בורג:

על ענין של 40:60 היה בעתון.

שר המשטרה א. ששון:

אבל זה לא היה בשמי.

אמרתי שאיני בין אלה האומרים, אף שעל אדמה אחד לא נחזיר. אחרי-כן הסברתי להם מה פירוש הדבר ולמה איני בין אלה האומרים "אף שעל אדמה אחד לא" ואיך המדינה יכולה להיפך למדינה דו-לאומית. הסברתי וביססתי זאת בקשר לערבים. אמרו: אתה חוטא כלפי המדינה בזה שאינך אומר את דבריך בציבור. עניתי: אני בעד משמעת ולדעתי אסור לשרים לדבר בפומבי על עניינים כאלה, כדי שלא יהיה בלבול בממשלה ובעולם.

הערה שניה. אני מבין היטב היטב כל הדברים שאמר שר החוץ ביחס לפליטים. אני בטוח שהלחץ עלינו ילך ויגבר ויהיה חזק מאוד. אבל יחד עם זה, אני רוצה לומר לשר החוץ: הנה למשל אמש פנה ראש ממשלת עבר-הירדן, סעד ג'ומא, בקריאה אל בעלי המצפון בעולם באשר הם, בענין הפליטים, ודיבר מבחינה הומניטרית, אבל הוא קבע מספר של 254,000. ואדוני שר הפנים, כמה שנחזיר, אם 10,000 או 20,000 או 30,000 הלחץ עלינו ילך ויגבר.

עמדתי בשאלת הפליטים היתה יכולה להיות אחרת וזוהי עם דעת שר הפנים אילו היינו יכולים לדעת מהי החלטתנו ביחס לגורל הגדה. אילו הייתי יודע שישנה החלטת ממשלה שהגדה, מחוץ לירושלים, לא תישאר בידינו, הייתי מצביע בעד זה שיחזרו פליטים לגדה המערבית. אבל כל עוד אין בתוכנו הכרעה על גורל הגדה המערבית ויש תסיסה בפנים ויש תסיסה בחוץ, אם בציבור ואם בממשלה, זה אומר "אף שעל אדמה" והשני אומר אחרת, לדעתי אסור לנו לפי שעה להחזיר ערבים משם.

נדמה לי שהעולם איננו יודע מה שקורה בתוך הגדה והוא איננו יודע אפילו מה שקורה בין ערביי ירושלים. אני חושב שאנחנו צריכים להסביר יותר. הנה ענין "אל-פתאח": יש הרבה קבוצות של "אל-פתאח". מהיום

שהמטרה קיבלה שם לידיה את העניינים והתחילו לקחת אנשי מודיעין פה ושם - התחלנו לגלות כמויות ניכרות של נשק.

אדוני שר הפנים, אין יורים על נשים וילדים העוברים את הגבול, אלא על אנשי "אל-פתאח".

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אינך יודע.

שר המשטרה א. ששון:

מה שתפסנו בשבוע זה ומה שסיפר לנו שר הבטחון אומר משהו. לשם מה מביאים תת-מקלעים בתוך משאית? כשאנחנו מדברים מבחינה הומניטרית, הירדנים מדברים מבחינה פוליטית. הירדנים מדברים מבחינה זו אחרת.

ההצעה שלי היא, שאנחנו לא נחליט על שום דבר, אלא נשאיר את העניין לפי שעה תלוי ועומד, עד ששר החוץ יגיע לארצות-הברית וייפגש ישר עם האמריקאים. אנחנו חייבים באיזו צורה שהיא לשחף פעולה אתם, ללכת יד ביד עם האמריקאים. אם לא נלך אתם, לא נצליח. אני מציע לא להחליט לפי שעה, אלא רק בעניין של איחוד המשפחות. ייפגש שר החוץ עם האמריקאים, יסביר להם את המצב ויראה אתם דרך איך נוכל להגיע לשיתוף פעולה.

שר הבריאות י. ברזילי:

איש לא הציע כאן עכשיו לקבל חזרה 250,000 ערבים. השאלה היא: האם אנחנו יכולים להרשות לעצמנו, האם זה נכון מבחינה מדינית ומבחינות אחרות - לסגור את הברז לפני העצרת, בתוך העצרת ואחרי העצרת ולגמור את הדבר?

השר י. גלילי:

הברז סגור. מדובר על ענין פתיחתו.

שר הבריאות י. ברזילי:

הודענו שאנחנו מקבלים 7,000 אלה שיש להם אישור להיכנס. אנחנו גם החלטנו על כך. אנחנו גם מקבלים את הענין של איחוד המשפחות בפירוש שייקבע.

שר הבטחון מ. ד"ן:

הפירוש, לא החלטנו על כך. היתה הצעה ואמרו שידונו.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני יודע שקיבלתי בשעתה הודעה בטלפון, האם אני מסכים לכך שאחרי ה-31 באוגוסט יימשך הענין של איחוד המשפחות. דבר זה ישנו גם בכתב.

השר י. גלילי:

יש בכתב, אבל לא שיימשך.

שר השיכון מ. בנטוב:

אם זה אינו פוגע מבחינה בטחונית.

שר הבריאות י. ברזילי:

בשלב זה, זה יכול להימשך לתקופה לא קצרה הענין של 7,000. כן גם הענין של איחוד משפחות ומקרים חמורים. לא מדובר על כך שיחזירו 250,000 פליטים. כל זה יחד, שישתרע על חודשים, יהיה פחות ממה שלקחנו בחשבון שעלולים לבוא ברשיונות שלנו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הרבה פחות.

שר הבריאות י. ברזילי:

אם זה נכון שגם ידידים שלנו רואים בכלל בנקודה זו את נקודת המוקד של המשך תמיכתם בנו, הרי אנחנו משחקים כאן בענין גדול העלול

לזעזע את מעמדנו בזירות הבינלאומיות. צריך לקחת את זאת בחשבון.

נקודה שניה שהיא קשורה בכך: אני חושב שלקראת העצרת הזאת, מן הראוי היה שנאמר משהו, כיצד נאחזו ניגשים לראשית פתרון בעיית הפליטים, לראשית פתרון קונסטרוקטיבי של בעיית הפליטים הכללית. אני חושב שאילו היינו יכולים מנקודה זו לומר משהו, היינו גם כן מקלים בהרבה. אילו היתה הוועדה העוסקת בענין יכולה לצייד את המשלחת שלנו באו"ם בענין כזה, שהנה אנחנו את 10,000 הפליטים הראשונים מתכוונים ליישב כך וכך, לזה נחוצים אמצעים, ואמצעים צריך להשיג על-ידי גורמים בינלאומיים. אבל שאנחנו נגלה שאנחנו נהיה הפעם לא הנתבעים, אלא היוזמים והתובעים עזרה ליזמתנו. אני מחשיב את זה ביותר.

דבר שלישי: נכון שהחלטנו בענין שייט לגבי תעלת סואץ ולא לגבי המפרץ. בכל זאת הענין איננו פורמלי. וכאן נאמר שיש הבדל - כי מפרץ הסואץ הוא מפרץ ארוך - אם אתה מתקרב לתעלה או אם אתה נמצא על-יד בארות הנפט. כאשר אתה מתקרב לתעלה ואינך מודיע על-כך שאינך מתכוון לעבור לתעלת סואץ, ישנה רגישות וישנה עצבנות ומגיעים ליריות. אם מתכוונים להגיע עד התעלה, צריך בענין זה להתייעץ. זה איננו שייט רגיל בתוך המפרץ, שייט רגיל וודאי יש לנהל שם. אבל אם זה שייט המגיע לגבול של התעלה, זה דבר שצריך היה להתייעץ על אודותיו. מה שהיינו מחליטים, היינו מחליטים.

דבר נוסף: אני רוצה בכל-זאת לעורר את תשומת-לבם של שר הדתות ושר החוץ ושר הבטחון: אל נזלזל בענין זה של מקומות קדושים למוסלמים. זוהי נקודה רגישה ביותר בעולם המוסלמי, אם בצדק או שלא בצדק. אם גם לא בצדק ואם בהפרזה זהו משחק באש. זהו ענין של האיסלם. אין זה ענין של ירדן, של ערביי ישראל או של ערביי הגדה, זהו ענין של האיסלם. זוהי מעצמה רגשית אדירה.

לגבי הודעות השרים: יותר לא יימשך הדבר הזה

שידברו באופן חד-צדדי.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

גם מה שאתה מדבר.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני לא דיברתי בשום אסיפה פומבית.

השר י. גלילי:

אני אוכיח לך אחרת.

שר הבריאות י. ברזילי:

נתפרסם ראיון אתי?

השר י. גלילי:

לא ראיון.

שר הבריאות י. ברזילי:

ב"ידיעות אחרונות" נתפרסם מה שהיה במרכז מפ"ם.
הערב ישאלו אותי מה אני חושב על ענין הגדה.
השר שפירא אומר במרכז מפד"ל מה דעתו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם פורסם מזה איזה דבר?

שר הבריאות י. ברזילי:

איני יודע.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא פורסם שום דבר. זה ההבדל. אצלכם זה מתפרסם
על עמודים ארוכים.

שר השיכון מ. בנטוב:

של השרים לא.

דזר י. גלילי:

בנטוב, כתבת מאמר וחתמת עליו.

שר השיכון מ. בנטוב:

אין שם שום דבר שאיננו בהחלטת הכנסת.

שר הבריאות י. ברזילי:

ממחר או שכולם ידברו או שאף אחד לא ידבר, מלבד האחד והשניים המוסמכים לכך ידברו. זה מוכרח להיות ברור: או שמדבר ראש הממשלה או שר החוץ ואף אחד אחר לא, או שידברו כולם. אתה רוצה לומר, כמו שהיה בעבר, יהיה כמו שהיה בעבר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתחיל מהעניין הזה של הדיבורים והפרסומים. פה אומרים שיש סעיף ואין מגיעים לדבר על הסעיף הזה. פעם אחת זה היה בשנת 1956, ב-26 בינואר 1956: חברים חדשים יכולים להגיד שלא ידעו את זאת. כתוב: בעקבות התגובות המרובות בענייני הטיית מעיינות הירדן ותקריות הגבול עם ירדן אני מוצא לנכון להעיר, כי בענייני מדיניות חוץ ובטחון מן הדין שהודעות על מדיניות הממשלה יימסרו רק על-ידי ראש הממשלה ושר הבטחון, שהוא היה אז איש אחד, או שרת החוץ. אם מוצא שר אחר למסור הודעה, ייטיב לעשות אם יקח תחילה דברים בנדון עם ראש הממשלה.

בסוף 1956 מחליטים כי שום שר מחוץ לראש הממשלה ושר החוץ אינו ראוי למסור הודעה, אלא אם הוסמך לכך על-ידי הממשלה. יותר מאוחר, כבר בממשלה הזאת, טיפלנו בעניין. איני יודע אם פרסמנו או לא פרסמנו. אמרנו שאין זה יפה להודיע שאין ערך למה שהודיע שר זה או שר אחר.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

פורסם שהעניין נדון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בכל-אופן השולחן פה ידע שהעניין, כמו שהוא התחיל

להתפתח, איננו לרצון הממשלה.

עם כל הקושי הנפשי שיש לי לדבר, אני רוצה להעיר הערות. אני מתרשם קשות מזה ששר הבטחון פעמים אחדות אומר, שלא תמיד הוא מקבל דיווח מדוייק. דומני שאין אסון גדול יותר מדבר כזה בעניינים כמו הללו. הוא אמר שלא בידיעתו החלה הפעולה. אני מאמין לו. אז אני רוצה להגיד, שזה דבר מאוד מסוכן. אולי אפשר להשתמש פה בפיסקה מפרקי אבות: "על דאטפת אטפוך". אולי בשרשרת הקשרים וההוראות והפקודות משהו אינו בסדר, וזה מתחיל לרדת מן הראש עד היותר נמוך. אולי. איני יודע ואיני רוצה להיכנס לפרטים. אבל כבר כמה פעמים אמרתי שדרך זו של עשיית דברים ואחרי-כן להביא אותם אלינו לממשלה, אין זו דרך.

אני רוצה גם להגיד בקשר למה שאמר שר הפנים. אנחנו חיים עכשיו בתקופה מיוחדת, ורודפים אחרי אנשי עתוננים ועתונאים, ולא תמיד קל להיפטר מהם. אבל אני מסופק אם מתפקידו של שר הבטחון לקיים שיחות עם עתונאי ועתונאי חוץ אפילו "אוף דה-רקורד", "אין דה-רקורד" או תחת "דה-רקורד". יש לבטחון תקציב גדול. מטבע הדברים הוא יכול להרשות לעצמו לקחת עוד איש לענייני עתונות, ואיש לענייני עתונות זה עוד אינו מסדר את העניין. לא זה קובע. שר הבטחון הוא שר הבטחון, הוא עוסק בבטחון. ישנה ממשלה העוסקת בעתוננים, בעתונאים ובפרסומים. כך אני הייתי גורס את העניין, אולי לא במקרה. בזמנו נאמר או כך זה הסתבר - לא שאני מצטער על שזה איננו, זו פרשה אחרת - כי כאשר היתה אוניה פרסונלית בתפקידים וראש הממשלה איחד את כל הדברים האלה, הוא דיבר עם עתונאים או לא עתונאים, ושר החוץ וודאי תפקידו היה בזה, במידה שאנחנו יכולים, אני מקיים חלופי-דעות ושיחות עם שר החוץ. אבל נראה לי באמת שהעניין הזה החל להיות מופרז ומוגזם ומעורר ריצת-אמוק של כולנו אחד אחרי השני, ואין לך מעצמה איומה יותר מאשר עתונאים ישראלים ועתונאי חוץ לארץ שיודעים ללחוץ אותך אל הקיר, ביחוד משהוא יודע שחיים כבר אמר וזלמן כבר אמר, והעתונות הישראלית כבר חילקה אותנו לשניים-שלושה סוגים.

השר י. גלילי :

חיים וזלמן אלה הם שמות בדויים.

ראש הממשלה ל. אשכול :

וודאי. זה דבר רע. וודאי יש דעות לכל אחד מאתנו. אבל לזה יש ממשלה ויש ועדות. בממשלה ובוועדה יכול חבר ממשלה העוסק בדבר החשוב מאוד לדבר על מדיניות. אם הוא עוסק בפיתוח הארץ, אי-אפשר להגיד שאין זה קשור במדיניות ושאין זה קשור בגדה ושאין זה קשור בערבים. זה גם ענין של האוצר, כי זה יעלה כסף רב. אבל כל אחד יכול לדבר שם על מדיניות. שר האוצר ספיר יעיד שאני לפעמים רוגז על שאין הוא מדבר. מלבד זה יש לכל אחד שולחן של מפלגה שלו להתייעץ אתו.

שר האוצר פ. ספיר :

היית דן אותי ברוחחין לו הייתי אומר את דברי בפומבי או "אוף דה-רקורד" או תחת הרקורד. דעותי ידועות לך.

ראש הממשלה ל. אשכול :

את זאת בדיוק אני אומר גם עכשיו. כל שר בתפקידו יש לו איזו נגיעה למדיניות. ולא קשה להגיע לשיחות ולא קשה שיהיה עוד מזכיר לעתונאי חוץ-לארץ ולדבר, כי אחרת אנחנו הרוסים ואין זו ממשלה ואין זו מדיניות לא בארץ ולא בחוץ-לארץ. אני כמעט שאיני יודע איך אפשר לעבור על הודעה בלי הכחשה. אבל איני יודע מי יכול פה להכחיש.

נניח אפילו הטענה שזאת היתה שיחה "אוף

דה-רקורד" והגוי הזה, כפי שנאמר הטוב שבגויים...

השר מ. בגין :

הוא דווקא נהג כיהודי מסוג מסויים.

שר השיכון מ. בנטוב:

יש הרבה עתונאים ישראלים שאומרים להם דברים "אוף דה-רקורד" והם שומרים על-כך. יש אנשים האומרים דברים "אוף דה-רקורד", כדי שהם יתפרטמו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל נאמר שזה היה "אוף דה-רקורד".

איני יודע איך אכן יתווכח מחר ומחרתיים ומה הוא יגיד כעבור שבוע בארצות-הברית. יגידו לו: אל תבלבל לנו את המוח. ואת ההצהרה הרי מסר לא קטלא קניא אלא שר הבטחון. אני מעמיד כאן נקודה, פסיק או אתנחתא. אני חושב שזה הורס את הממשלה. שר הבטחון צריך לטפל בבטחון ובצבא ובזה שיהיה דיווח מדוייק ושלא ייעשו דברים שלא על דעתו. אם יהיה דיווח בלתי מדוייק, יכולים לצאת דברים איומים. בשבילנו צריך להיות מישו אחראי. אם אומרים לנו "זה נעשה שלא בידיעתי", מה אנחנו יכולים לעשות ולמי אנחנו פונים? לעתים הייתי גם לוועדת החוץ והבטחון מביא את הרמטכ"ל. אמנם נתתי לזה פחות ימים, אבל חשבת שצריך להיות מורא הממשלה והשרים גם על הרמטכ"ל, ומלה זוהי מלה. קרה גם לפעמים שהוא מסר לנו אינפורמציה על ענין כזה וכזה ולמחרת אמר: נוכחתי וברקתי עוד הפעם והתברר שלא היו 2 אלא 7. גם זה קרה.

[REDACTED]

הבוקר ישבתי עם שר האוצר לפני נסיעתו. הוא רצה שאדע מה הולך לקראת התקציב הבא. אם כן כל זה מצטרף. אולי אפשר להכניס איזה בנק הלוואות או בנק משכנתאות לתקוני בנינים.

אני מייעץ בכל התוקף ובכל היכולת שאפשר לייעץ,
שער בכל תפקיד יעשה מה שהוא ממונה עליו.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

היינו שלא יעסוק בענינים אחרים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לפחות לא בלי התייעצות עם הממונה על-כך. אני
מתעניין בחנוך, אבל איני אחראי לעניני חנוך ויש שר החינוך ו"ישבור הוא את
ראשו" על ענינים אלה, אבל הוא יכול וחייב להתוכח פה על הגדה.

אשר לענין הפליטים, אין לבי להחליט בכל שבוע
החלטה אחרת בענין החזרת פליטים. אמרו שיש לנו 6,400 בעלי אישורים לשוב. הייתי
שמח לו היו 9,000.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא נתחם, אישרו כמו במשורת מים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

את חטאי אגלה, אם זה חטא. גם פה יתכנו
חילוקי-דעות. אני הייתי מלכתחילה נגד, כי חששתי וידעתי מה שבכילנו כל 10,000
או 20,000 נוספים. אמנם עשון צודק שאם אנחנו מחר או מחרתיים מחזירים להם
את הגדה, אין דבר אם יישבו שם עוד 20,000 או 30,000 ערבים.

חברים אחרים אומרים, וביניהם השר ברזילי,
אנחנו צריכים להציע איך ליישב אותם. דבר אחד הוא ליישב 100,000 ודבר אחר הוא
ליישב 200,000 או 300,000.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

להציע זהו קל.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא. מה שאנחנו אומרים צריך להיות "ווטערפרוף", איננו יכולים לדבר סתם דברים בעלמא, כי חושבים אותנו לאנשים המבינים קצת בעניני חקלאות, התיישבות והיאחזות. יש 6,400 אישורים. קודם-כל אלהים יכול לעזור שגם אלה לא יבואו באלפים ולא ירוצו הנה.

נכון שהחליטו משהו בענין איחוד משפחות. אמנם זה קצת משונה שדבר כזה נעשה בטלפון, אבל כל אחד עסוק. מה שהחלטנו ביחס לאיחוד משפחות, יתן גם כן איזה מספר. סיפר לי אמש שר החוץ משהו. משום מה חשבתי שאני המצאתי המצאה גאונית שיכולה לסתום את טענות המקטרגים. יש פליטים שהם היו כאן במחנות ועוברים לצד השני להיות שם במחנות. אמנם הם טוענים לנו עכשיו שאין להם מחנות, ואנחנו אגב איננו יודעים מה המצב שם. ביקשתי, אם אפשר לדעת מה יש שם ומה אין. ואז אמרתי לאבן - גם זאת לא עשיתי על-דעת עצמי, דיברתי תחילה עם שר האוצר, ולא רק מפני שהוא בעל כסף, אלא טוב אם מדברים עוד עם חבר אחד: אם אתם חושבים שזהו ענין של אלפים אחדים, אנחנו מוכנים להגיד, אנחנו מוכנים לבנות בירדן 10,000 בית, בלוקונים גדולים של 30 מטר מרובע כל אחד ואנחנו ניתן את כל החומר, כל המלט וכל העץ וכל מה שנחוץ. הוא הראה לי מספר קטן יותר. עם ספיר הגעתי לסכום של 5-6 מיליון דולר וזה בשביל 10,000 בית.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הלואי שזה יצליח.

שר האוצר פ. ספיר:

זה יצטרף לגרעונות הגדולים שאין במה לכסותם.

שר השיכון מ. בנטוב:

התוצאה תהיה שגם יקחו את זה וגם ישלחו אלינו

פליטים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יכול להיות. יכול להיות שנחליט "לא". אבל מתוך ההגיון אפשר לומר: לוחצים עליך היום שתקח עוד 10,000, מדוע לא ילחצו מחר עליך שתקח עוד 20,000 ומחרתיים עוד 40,000? הרי אונר"א פה ואונר"א שם. מים בצד הזה, יש שם 400,000 דונם שבשביל זה דרשו מים. אולי זה דרוש שבביל הפליטים שישארו בצד שלנו. המדובר הוא בעמק הירדן. אבל יש גם לנו דעות שונות. גם אנחנו נגיד: אולי נמצא אפשרות ליישב 8,000-10,000. אבל אי אפשר סתם לזרוק מספרים לאויר העולם. יש דעה אצלנו ליישב שם דווקא יהודים. צריך פעם להחליט. אבל כדי להחליט, צריך חומר. רק אתמול בליתי בין השמשות עם אנשים המטפלים בדברים. הם עדיין רחוקים מן היכולת לסכם דברים. מה אני יכול לעשות?

איני רוצה לחזור על דברים שחברים התאוננו וטענו עליהם. בכל אופן אני יכול להגיד בשם כולם שמה שנוגע לענייני פרסום זוהי פרשה אחת. פרשה שניה היא עשיית דברים, החלטה על דברים, שעושה זאת הממשלה כולה או כמעט כולה. אמנם ועדת השרים לענייני הבטחון כמעט שחדלה להיות, כי כולנו עסוקים וגם אם לא מביאים דברים להתייעץ עליהם קודם לעשייתם, אין טעם בזאת. בימים ההם לפני איזו שהיא הגבה או תגובה הייתי מביא את הדבר לפני ועדת השרים. והיו מקרים שוועדת השרים אמרה "לא" ובפעם השלישית אולי הסכימה. אבל היו דנים על זה.

פה ודאי יכול שר הבטחון בהחלט להגיד: מה אתם רוצים ממני? לא לפתחי חטאת רובץ. אבל כשאני קורא בעתונים באותיות של קדוש לבנה: "בול מביא אתו תשובת משה דיין למצרים", בכלל לא הבינתי מה יש כאן. האם יש תשובת דיין לחוד בלי הממשלה? הממשלה דנה על תשובת דיין? יכול להיות שבתשובה אין כל דבר מהותי, יכול להיות ששם כתוב רק "צאתך לשלם והיה בריא". אבל מתחילים להתנבאות.

שר הבטחון מ. דיין:

על איזה תשובה אתה מדבר?

ראש הממשלה ל. אשכול:

תקרא ב"הארץ". אמנם אתה יכול להגיד: מה אתם רוצים מחיי, האם אני כתבתי את זאת?

שר הבטחון מ. דיין:

אני באמת אומר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם קוראים היטב את העניין, זה לא ייכתב כך בלי רצונו של האיש. שם כתוב שכול מביא תשובת דיין למצרים, לנאצר.

שר הבטחון מ. דיין:

תשובה על מה? לא ראיתי שום דבר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יכול להיות שזהו עסק איסמעיליה. קראתי ושכחתי.
אבל נתרשמתי שזה משונה. אין הרבה דברים דומים לבטחון ולענייני חוץ. אבל הנה יש תשובת שר והיא מתהלכת בעולם. זה דבר משונה.

שר הבטחון מ. דיין:

אתה מניח שאני אמרתי את זאת ל"הארץ"?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה בפירוש יכול להגיד לי: מה אתה רוצה מחיי?
אני לא אמרתי זאת, לא אני אלא "הארץ". אבל לא אשבע שלא אמר משהו מחבר העובדים, שהוא במשרד הבטחון גדול יותר מאשר במשרד ראש הממשלה, יכול להיות משהו מה"סטאף" הפירסומי או העתונאי.

שר הבטחון מ. דיין:

היה למשרד הבטחון בעבר דובר אחד ויש לו עכשיו דובר אחד. אבל אני מוכן לבדוק, אולי יש דבר שאיני יודע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כדאי לך.

שר הבטחון מ. דיין:

יש דובר אחד שבא במקום דובר שהיה. אני יודע על אחד מיכאל בר זוהר. אבל יכול להיות שיש משהו שאיני יודע, אני אבדוק.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם אנחנו כבר מדברים על זה - אבל זה באמת עניינו של כל שר - אולי גם תבדוק את האנשים שמסובבים אותך בעניין זה. פעם "התלבשתי" על כך. שאלתי: כמה אנשים ישנם במשרד הבטחון העוסקים במה שקוראים "הסברה ופרסום"? פעם אמרו לי 13, ומשהו ידעתי אחרת. הגעתי לכך שאחרי כן הגיעו למספר של 30 ומעלה. אולי הם נחוצים.

שר הבטחון מ. דיין:

אני לא בדקתי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לכל מפעל יש טבע שמחיל העץ להוציא כל פעם ענפים המכסים אותו והעץ טעון גיזום. כל אחד רוצה לעשות טובה לשר שלו. אפשר מישהו חושב שזה גם לרצונו של השר ואפשר שהשר אינו יודע. כך זה מגיע. תקרא את ה"הארץ" מיום שישי.

שר הדואר י. ישעיהו:

גם היום.

ראש הממשלה ל. אשכול:

היום לא ראיתי עדיין.

שר השיכון מ. כנטוב:

"הארץ" דווקא יכול להמציא גם דברים שלא דובים

ולא יער. אבל אתה צודק.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נניח שאיני ראש הממשלה ואני יושב מן הצד וקורא

את העתונים, מתחיל להתהוות אצלי הרושם, שיש ממשלה אחת ויש ממשלת-הבטחון, ואת זאת דומני אין הממשלה הזאת רוצה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני בכל אופן איני רוצה את זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה צריך משהו לעשות או לדאוג שזה לא יהיה ככה.

שר הבטחון מ. דיין:

קודם כל צריך לכנס את ועדת השרים לענייני

בטחון. אני ממשיך באופן מתמיד לבקש זאת. בקשתי כבר שבע פעמים. ישנם סעיפים רשומים לוועדת השרים לענייני בטחון. פנה ליעל ושאל אותה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יעל אינה מחביישת לומר לי. בקשת לפני שבוע ישיבה, היתה אחת ושתיים. לפעמים אנחנו עושים ישיבות שלמות של הממשלה העוסקות בזאת. איני זוכר שלא נעניתי חוץ ממספר ימים שהייתי בחופשה וגם כן באתי באמצע. גם לא אמנע מלקבל על עצמי חלק באשמה. אולם אם רוצים ישיבה, אין זאת אומרת שהיא צריכה להקרא באותו רגע. פתאום ביום חמישי דורש ורהפטיג ישיבה של ועדת השרים לענייני בטחון. חשבתי שזה בעניין הר הבית...

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

מסרתי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אמרתי, ביום ראשון תהיה ישיבה, נטפל בזאת. העניין כבר נעשה, אין זה בוער. אין אני אומר בכלל שאני צדיק בכל הדברים. אבל במדה שזה יהיה תלוי בי, אשתדל לא לגרום לעיכוב ישיבות.

שר האוצר פ. ספיר:

אני רוצה להגיד כמה דברים בניחותא. אני בדרך כלל מפקפק אם יש תועלת בכירורים שנתארכו ואין מגיעים לשום בירור אחר. היות והעניינים מתגלגלים משבוע לשבוע בדברים שהם חמורים, חוץ מזה יש בהם חלוקי דעות, זה מגיע, במדה שאני נפגש עם אנשים - לגיחוך. כך מביטים על הממשלה. ביום אחד קראתי הצהרות, כולל של ראש הממשלה ושר החוץ, של 5 או 6 שרים; הצהרות בולטות של 5 והצהרה של אחד באיזו שהיא פינה. היו הודעות בעניינים פוליטיים גורליים שאנחנו דנים בהם ליד השולחן הזה. ואני בעצמי שמעתי אתמול או שלשום מאנשים הנושאים בתפקידים, שיש על יד השולחן הזה בפועל מספר של ממשלות.

ודאי איני חייב להכנס לבירור איך עניין זה או אחר מתרצים אותו אחרי כן. אין זה חשוב. היות ויש לי דעה, אני מביע את דעתי. היו איזה ימים שלא הייתי מצהיר. היתה אטמוספירה כזו עם כרוזים של תמיר, שעוד מעט אתה מתחייב בנפשך אם תעיז להגיד משהו.

אני שומע מפי אנשים, שגם חרדתם למדינה וצרכיה היא כמו שלנו, דברים שאינם מצלצלים כמו "חזון", "עבר", "תנ"ך", מקומות תנ"כיים, אלא אנשים גם ערים לסכנות הגדולות הצפויות למדינה, אם זה יהיה מה שחלק מהשרים אומרים ועושים בפומבי.

סוכם לפני חודשיים שלושה חודשים ליד השולחן הזה, שאמנם יש לנו דברים מה להגיד, אבל בדברים הקובעים כמו הגדה איננו אומרים שום דבר, וכל זה עד לשלום, ורק כאשר ידונו על שלום אפשר יהיה לדבר על דברים אחרים. והנה אמרו אז "אין מדברים", ועכשיו כל יום מדברים. איני מבין את הסתירה הזאת.

אמרת כמה פעמים דעתי, גם בוועדת השרים לענייני בטחון. אני רוצה לחזור ולומר: אנחנו הולכים לקראת מושב העצרת. יסלח לי אבא אבן, אבל אני במקומו, גם לו חשבתי כך, הייתי מדבר ביתר זהירות בנוגע לסכנות האורכות לנו, הייתי מבליט אותן יותר. יש לי רושם לפי ההצהרות שזה תלוי בכך שצריך להסתדר עם ספיר ועם ארן וכו' - זה אני נותן כדוגמה - או עם שר אחר ושרק השולחן הזה קובע בדברים הגורליים האלה. בינתיים יש עולם והמלך הקטן עם מדינה שבה 2,800,000 תושבים. אבל לו חשבתי שאנחנו עם גבנו אל הקיר כמו עוד לפני סגירת מיצרי טיראן, או אחרי ההסכם של חוסיין עם נאצר. אנחנו אולי עוד נהיה עלולים להיות במצב כזה, הלואי שלא. אבל כאשר כוחנו נובע מזה שגבנו אל הקיר, ואנו נמצאים במצב שמעצמה אחת גדולה, ובאופן טבעי הולכות אחריה עוד מדינות, והנה אחרי פעולות מתמידות שלנו אנחנו נמצאים במצב, שאני שואל את עצמי כל יום שני וחמישי: מי דוחף אותנו? והנה איך חילקו אותנו כבר בעתונים לשני מחנות:

יונים ונצים. לו הייתי בין אלה, הייתי עוד יותר שותק. חוץ מזה יש חלק שבכלל בכל פעם הוא מוסר הצהרה אחרת. לא קראתי עדיין את ההצהרה ב"סאנדי טיימס". אין אומרים שמסרתי הצהרות ולכן אני לא צריך להכחיש כי לא אמרתי. אני אומר בניחותא וצריך לדעתי להגיד זאת: כל זמן שלא החלטנו, כל אחד כאן הוא שר בממשלה ויש לו אותן הזכויות. נתתי אינטרוויו בשביל ספר העתונאים שיופיע כעבור שלושה או ארבעה חודשים. שאלו אותי: מה נעשה עם שניים וחצי מיליון ערבים? אמרתי משהו, רצתי ומחקתי שלא יישאר זכר מזה, כי עדיין לא החלטנו. ומי קורא את ספר העתונאים?

שר השיכון מ. בנטוב:

יש מי שמוציא את הצמוקים.

שר האוצר פ. ספיר:

על כל פנים מחקתי גם את המעט. קבלתי גם על הצהרת ברזילי, אם כי הוא יוצא בפעם הראשונה, אם כי איני רחוק כל כך מהמחשבות, שהגדה תהיה לנו לאסון. מותר לי לחשוב זאת כמו שמותר למר בגין לחשוב אחרת. מותר לו לחשוב שדעתי היא אסון. אין זה עניין שאני אגיד: אתה תרביץ לי ואני ארביץ לך. זה הופך לחוכא ואיטלולא בעיני בציבור, בעיני מדינאים ודאי. אין אני צריך לראות אותם. לכל אחד מאתנו יש תמיד ההסבר אחרי זה. זה אני רוצה להגיד לעניין בכללו. אי אפשר להתקיים בתור ממשלה בת 21 חבר, לשבת שתי ישיבות בשבוע או ביום ושבתון יחשבו שזהו מועדון לא רציני. והרי הוא אחראי לגורל עניינים רציניים והדברים מסתברים באופן לא רציני. בתוקף תפקידי אני רואה הרבה אנשים. מתחילה להשתרש דעה כזאת בקרב הציבור על הממשלה שאין זה רציני. אין אני שומע זאת רק מסתם אזרחים שבאים לשאול אם הם צריכים לשלם מס יתר או מס הכנסה. אני חושב שזה יהיה לכבוד כולנו, איזו דעה שתהיה לכל אחד, להפסיק את הדבר הזה.

אני רוצה עכשיו להתייחס לשני דברים. קודם כל לעניין החזרת עוד כמה אלפי ערבים, איני מתבייש להגיד אפילו שתי רבבות. אני חושב כי הדרך שבה הלכנו בענייני הפליטים מאז המושב המיוחד היתה הדרך הנכונה, ואולי פה ושם עזרה לנו לצאת מן המיצר, איני מזלזל בזה. נהיה ודאי עוד הרבה זמן במיצר. עד שנגיע לשיבות ישירות בענייני השלום יעבור עוד הרבה זמן ועוד הרבה נהיה במיצר. הלואי ולא נהיה במיצר בלי שלום. גם כאזרח אני חושב שהדרך שהלכנו בה בחודשים אלה בעניין החזרת הפליטים היתה דרך נכונה. עכשיו איני מבין את כל העניין הזה כפי שמציגים אותו. אין זה דומה. כל שלושה חודשים מסתכל הייתי בלוח שלי כמה יהודים יש במדינה וכמה ערבים ואני לוקח את הרבוי הטבעי. וזה הייתי עושה עוד לפני ה-5 ביוני, ואני חי את העניין הזה והבינותי כאשר אמרו, לא להחזיר אף פליט אחד יותר. אבל האם פה זה דומה? איננו מדברים אחד אל השני באותה השפה. הלכו וברחו - גם אם חלק ברח מפני שדחפו אותם או לא מפני שדחפו אותם - 130,000 איש. אני מחפש אינפורמציה ויש לי ידיעה כמה מאלה אינם יכולים לפנות אלינו יותר. ברחו עוד 40,000. יש לי רשימות יומיות. אולי הן מוגזמות, ואולי ההגזמה היא בכיוון הפוך. אילו היתה זאת סתם משאלה של הצלב האדום, יכול אני לא לשמוע בקולו של הצלב האדום. בנס יצאנו מהעצרת המיוחדת. והנה אנחנו הולכים לקראת עצרת אחרת, שתיגמר ודאי אחרי דצמבר ואחרי כן תוכל שוב להתכנס עצרת מיוחדת. היא משביל זה קיימת. אי אפשר להגיד שאין זה סעיף על סדר היום. זהו סעיף שבו דן כל העולם. כל העולם עוסק בעניינים שלנו.

אני בכלל נגד זה שתוך התקופה הזאת נעשה איזה דברים שיתנו תועלת לשונאים שלנו ולנו זה יתן רק צרות. כך אני שוקל את האפשרות של החזרת 20,000 ערבים. מתחת לסף ההכרה צודק ראש הממשלה. אני חושב כי הגדה תפוצץ אותנו, קודם כל מבחינת החקלאות, המלאכה והכלכלה בכלל. נצטרך להחזיק אותם. יש אצלנו החושבים כי על ידי זה נביא לידי הנמכת רמת החיים של היהודים. עליה מארצות המערב תבוא עוד פחות אם הערבים יהיו כאן 40% מאשר אם יהיו 10% ועם עזה 25%. גם זוהי סכנה גדולה. הגדה דרושה לי כמו ל"כפרות". נכון פה ושם יש לעשות כמובן תיקונים בטחוניים. אם מישהו חושב שהוא יחזיק שם בסיסים צבאיים, אינו אלא טועה. העניין של בסיסים צבאיים מרעיש את כל העולם, וייטנאם ועוד.

והנה ישראל דומה לאמריקה ויתנו לנו להחזיק בסיסים צבאיים? לאמריקאים לא נותנים, לנו יתנו להחזיק בסיסים צבאיים והשטח יהיה של ירדן? איני צריך להיות איש משרד החוץ בשביל לחשוב שאין לזה יסוד. אפשר רק לחייך לשמע הצעה כזו.

אולי הנימוק הזה קובע אצלי. אבל הנימוק העיקרי שלנו הוא, שהמצב שאנחנו נמצאים בו, הוא טוב ככל שזה לוקח יותר זמן ולא צריך לדחוק את הקץ ולא צריך לעשות מעשים שיגרמו לכך. יהיו אחרים עצבנים, ינסו הם לדחוק את הקץ. זה נימוק אפילו לא אלטרואיסטי, אפילו לא הומני.

כאשר ראש הממשלה שאל אותי אם אפשר להסדיר משהו שם בנוגע למבנים, לא עניתי לו בערב, כי אני מכיר את מצבנו, אבל בשביל 5 מיליון דולר להכביד עוד יותר את המצב לא נראה לי. אמנם זה חסר וחסר לנו עוד יותר. אבל אין זה כסף שלי.

את הדבר השני, עניין הסואץ והיריות שם, אני רואה אותו הרבה יותר חמור. אין לי שום דבר נגד איש. אבל אם אני קורא ושומע איך העניינים האלה מסתדרים, הרי זה נראה לי חמור מאד. תסלחו לי אם אגיד על עצמנו שנדמה לי כי אנחנו לפעמים שיכורים ולא מיינן. אני אומר מה שעם לבי. כך הדברים מסתדרים שאנחנו יושבים שם ופותחים ויש לנו יותר שונאים. אני יודע שהשלטון של וילסון יוכל ללכת בגלל העסק הזה של סואץ. יש כל מיני דברים עם עניין הפקדונות ועניין הנפט, כמה שעולה עכשיו שאיבת הנפט. אמנם שתי מיכליות שלנו מרוויחות יותר. בדרך כלל הייתי קרוב לדעתו של השר בגין שאמר פעם, שאם יש חשש שעניין שאיבת הנפט על ידינו יהיה קשור עם שפיכות דמים, אין לעשות זאת, אם כי אני יודע מה פירוש הדבר להרויח 15 מיליון דולר בנפט. אבל הייתי קרוב לדעתו.

שר הבריאות י. ברזילי:

הצלחנו.

שר האוצר פ. ספיר:

המקום, שהיו בו יריות, הוא במרחק של 160 קילומטר ממקום הנפט. זה מוכיח שאנחנו רק צריכים להגן על עצמנו ולא לגרום לשום תבערה גדולה או קטנה, כי זה לרעתנו.

איני יודע מתי מתחיל מושב העצרת. אנחנו עושים מאמצים כדי לשלוח לשם אנשים. יסעו עוד 3 חברי כנסת, אם כי שמעתי שיש לפעמים ונסיעת חברי הכנסת לשם עולה לנו בשני קולות באו"ם. אבל כל המאמצים שנעשה לשם הסברה מסביב לאו"ם יהיו שווים משהו אם לא נעשה דברים שיביאו את העצרת לדון בעניינינו מחדש. תמיד כשאני נמצא בחוץ לארץ אני חושב שאם אין חדשות על ישראל זה טוב, עכשיו ודאי אחשוב ככה. NO NEWS GOOD NEWS אנחנו צריכים לעשות את הכל כדי שזה יהיה ככה. וודאי משקורה אסון ורכב שלנו עולה על מוקש ונהרגים אנשים ולב כל אחד מאתנו שותת דם, צריך להעניש את הכפר ואת אלה שתופסים אותם.

סואץ הוא בכלל נקודה מרכזית בעולם, ונאצר יש לו על מה לרגוז. אם יימשך כך עוד איזה זמן עם סואץ, הוא יאבד יותר ויותר את ערכו. אם כן אנחנו צריכים לחמם את האוירה שם? גם לפעמים מבחינת ויתור. איני נכנס פורמלית לעניין שאין זה בהתאם למה שדובר בממשלה. רק לפני שבוע או עשרה ימים עוד פעם דובר על כך. יש ישיבות שבהן איני פותח את הפה.

אנחנו צריכים לדאוג למה שיהיה במושב הזה. עלינו לזכור שמהמושב הקודם יצאה רוסיה וידה על ראשה. לא כל כך קל היה לרוסיה לבלוע שלושה דברים: הנשק שלה לא עמד במבחן, קראה לעצרת שבה השתתף קוסיגין ויצאה ממנה וידה על ראשה וקשה לה עם בני הברית שלה. בכל אופן בחודשים אלה צריך לנהוג זהירות. לכן מתאים כאן הפסוק בתיקון ידוע: חכמים הזהרו בדבריכם ובמעשיכם!

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מסכים עם שר החוץ שהבעיה העיקרית בעצרת תהיה בעית הפליטים וצריך לבוא עם תוכנית בעניין זה. אני מקווה שהממשלה תבוא עם תוכנית. אבל נדמה לי שאנחנו בהסברתנו לא עשינו מספיק כדי להסביר את ההבדל ואת האבחנה לגבי בעית-הפליטים החדשה. יש להבחין בין פליטים ובין תושבים שנעשו פליטים חדשים. אינו דומה פליט לפליט. לא הסברנו את העניין הזה, כי הפליטים ממלחמת השחרור אין להם כל זכות לדרוש שיחזירו אותם ליריחו. אלה אינם פליטי יריחו; או שהם פליטי יפו או שבכלל אינם פליטים.

שר החוץ א. אבן:

הצרה היא עם אלה שברחו ביוני מיריחו.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הם נמצאו באופן ארעי ביריחו עד שתיפתר בעיתם. ברחו לעמאן, יישבו שם עד שתיפתר בעיתם. זוהי בעית התוכנית הכוללת. אבל לגבי החזרת פליטי מלחמת השחרור, אין להם שום שייכות לעניין זה. את האבחנה הזאת עלינו לעשות בכל מיני דרכי הסברה. ולכן יש מקום לדון על העניין הזה של אותם 6,400 התושבים שקבלו אישורים וגם על איחוד משפחות. כל השנים היינו עוסקים באיחוד משפחות, פעם יותר ופעם פחות. אבל אני חושב שצריך להסביר שאין מקום להחזיר אף פליט אחד מפליטי תש"ח, כי הוא לא ברח מיריחו אלא ברח מיפו לפני 19 שנה; או שאנחנו מכירים בזכותו לחזור ליפו או שאיננו מכירים כלל בזכותו.

לכן אני מחייב לבנות היום (גם בישיבה הקודמת הזכרתי זאת) לפליטים שם, ולו גם בכספנו, מחנות-קבע. יש בזה ערך פרינציפיוני רב. יש התחלת ביצוע של תוכנית סידור פליטים על בסיס אזורי בינלאומי: ירדן נותנת את השטח, ישראל נותנת את הכסף לבניית המבנים, הגורמים הבינלאומיים

נותנים טיפול וגם כסף. יש בזה התחלת ביצוע של תוכנית אזורית כוללת ויש בזה הכרה שאין זכות לפליטים לחזור לכאן, כי מסדרים אותם שם. זה שווה כל הכסף שנוציא על זה. אם אפשר לבצע זאת לפני החורף ולגבי תושבים ופליטים חדשים, יש לעשות זאת. כמו כן אני מציע להחזיר את 6,400 שאושרו כבר ואת אלה שיאושרו במסגרת איחוד משפחות רק טפין טפין, כך שזה יימשך כל השנה, אידי דטריד לבלוע לא פליט.

ראש הממשלה ל. אשכול:

תגיד את הפסוק לאו-טאנט, ישתכנע במקום.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

נשאלתי על ידי שר הסעד על בעית שער המוגרבים. אני יכול רק לענות: זכה הרב גורן ומלאכתו נעשית על ידי אחר. יש דברים הנעשים לדעתי שלא על פי החוק ולא על פי הרשות ולא על פי המקובל ובכל זאת הם טובים. מה אני יכול לעשות? אבל לעצם העניין נדמה לי, אני בטוח שמישהו יעורר את הבעיה הזאת בוועדה לשמירת המקומות הקדושים. היא תשב השבוע. לדעתי אין שום ספק שהר הבית הוא מקום קדוש ליהודים, במדה מסויימת גם למוסלמים. ממילא זה ברור שעניין זה שייך לחוק לשמירת המקומות הקדושים, והממונה על ביצוע חוק שמירת המקומות הקדושים הוא שר הדתות, ושר הדתות חייב היה להשאל בעניין זה. לא נשאלתי. איני רוצה להביע כאן דעה. זה יהיה בוועדה. לעצם העניין לא הייתי בעד זה שצריך לגנות את הרב גורן. יתכן שנעשה בינתיים דבר טוב.

שר הבריאות י. ברזילי:

אם כך צריך לדון בדבר.

שר הדתות ז. ורהפטיג ג.

יש מקום לדון, אבל לא פה. אבל אם החוקים אינם חוקים ואפשר לרמוס אותם, אין לדבר סוף.

השר מ. בגין:

מספר הערות ביחס לפליטים. לדעתי צריך לומר "פליטים" ולא הפליטים".

השאלה המכרעת לדעתי היא: במה אנחנו מעוניינים? האם אנחנו מעוניינים לפרק את הלחץ או לראות אותו נמשך וגובר? אני חושב שכולנו מעוניינים, בכל אופן היינו צריכים להיות מעוניינים, להביא לידי פירוק של הלחץ, שהוא לפי הערכתי לא כל כך נורא, שאי אפשר לעמוד בו, אם כי ודאי שהוא קיים. אבל אם זאת היא נקודת המוצא, הריני סובר שמספר הצעות שנשמעו פה ושאמנם לכאורה כוונתן היא פירוק הלחץ, אבל תוצאתן תהיה הפוכה, הן תביאנה להגברת הלחץ. אני יכול להסתמך על הנסיון. אף אני הייתי בין אלה שאמרו, כי אם נקבל החלטה להחזרת פליטי יוני, נחזיר תחילה מספר מסויים ואחרי כן נידרש להחזיר יותר. היה דיון בממשלה האם להאריך את התאריך. היו דעות שונות. הייתי בין אלה שהשמיעו את הדעה שאחרי הארכת התאריך נידרש לתת תאריך נוסף, חדש. וכך בדיוק זה היה. לפני שבועיים קבלנו רושם מוטעה, שאם נחזיר את אלה שקבלו רשיונות, אפשר יהיה להגיע לידי הסכם עם ממשלת ארצות הברית. כך הבינונו על פי שיחה עם השגריר. והנה דוברי ארצות הברית אומרים עכשיו "לא". אמריקה עומדת על כך שכל אלה הרוצים לחזור יוחזרו, ומאחר שמדברים פה על רבע מיליון, ואיש אינו יכול לבדוק מה מספרם של אלה שבשמם אומרים שרוצים לחזור, אנחנו עלולים לעמוד עם כל תוספת החזרה בפני לחץ גובר והולך: תפתרו את הבעיה ההומניטרית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הם בסך הכל מסרו לנו טופסים על 112,000 נפשות.

השר מ. בגין:

איך אתה אומר בסך הכל - האם לפי הנגינה באידיש או בעברית? אם באידיש, פירושו מעט מאד, אם בעברית זה הרבה מאד. אני מדבר על מספרים שנתפרסמו.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אין זו שאלה לשונית אלא שאלה מספרית.

השר מ. בגין:

דברו על הבעיה ההומניטרית בקשר לנאומי הדרמטי של שר הפנים. שר הפנים הנכבד והיקר, אם אתה מחזיק בחבל ההומניטריות אתה צריך לומר שכל משפחה אנונימית שיש לה 10 ילדים והיושבת בעבר הירדן המזרחי, אם היא מבקשת לחזור הנה, אתה צריך להחזיר אותה. אם אנחנו הומניטריים בשטח זה, אתה צריך להחזיר את כל 112,000 ושום דבר לא יועיל לנו. אנחנו רוצים לפתור בעיה חשובה. אם ההומניטריות מדברת מגרוננו של שר הפנים, יואיל לומר לנו האם נחזיר 112,000 נפש, 30,000 או 40,000 משפחות?

אין אני מציע להיות אנטי-הומניטרי, אני מציע לדאוג להומניטריות. אם המלך חוסיין ממשיך לדבר לכל תושבי ארץ ישראל המערבית על "סיוויל דיסאובידיענס" ואנחנו בראש וראשונה נחזיר הנה אלפים ורבבות ונכנע ללחץ, הרי אנחנו מוסיפים עזרה ל"סיוויל דיסאובידיענס". זה מתחיל עם סגירת בתי הספר ונגמר ביריות. זה הכלל הגדול. נפתח ספרי היסטוריה ונראה למה הביא "סיוויל

דיסאובידיענס". גנדי התחיל ב"סיוויל דיסאובידיענס" וטען לאי-אלימות, הוא קילל אפילו את אלה שהשתמשו במעשי אלימות, ואנחנו יודעים איך זה נגמר. אני חושב שזוהי הומניות אם הם לא יהרגו בנו ואנחנו לא נהרוג בהם. קודם כל אנחנו צריכים לדאוג שהם לא יהרגו בנו. דאגתנו הראשונה צריכה להיות לעמנו. זה טבעי מאד. אבל זה חשוב גם כלפיהם. איני חושב שזה אפילו טוב שנפוצץ בתים. אבל אם הם ימצאו שם בעבר הירדן המזרחי, יהיה כאן שקט. אני חושב שזוהי אחת הבעיות הגדולות שיהיה שקט, בטחון ושלוש. אני חושב שהמלך נתן לנו את ההסבר המשכנע ביותר למה איננו יכולים להחזיר אותם. משהוא קורא ל"סיוויל דיסאובידיענס" זה נוגד אפילו את הכללים בנוגע לשטחים כבושים - מלה שאני שונא להשתמש בה ביחס לארץ ישראל. המשפט הבינלאומי מחייב את האוכלוסיה האזרחית להשמע לשלטון ולא להתנגד לו. מדוע? כי בזה נבדלים "קומבטנטים" מלא קומבטנטים. כל הכללים הגדולים של יחס הוגן לאוכלוסיה האזרחית נובעים מכך שמניחים שאין היא משתתפת במערכה הצבאית, הצבא כן משתתף, ולמשתתפים זוהי מלחמה אכזרית, נהרגים משני הצדדים. אבל האוכלוסיה האזרחית עומדת מהחוץ, מהצד. אבל משגם היא משתתפת במערכה, היא סובלת. זוהי ההסברה שאפשר להסביר אותה לכל גוי שהדרך שאני מציע היא דרך הומניטרית.

איני מדבר על החזרת אותם 7,000 שיש להם רשיונות. שר הפנים זוכר שאמרנו, כי אם תוציא 20,000 רשיונות, תצטרך להחזיר את כולם גם אם עבר המועד. אם נתת רשיון, נוכחת, סיכמת והסכמת ראשית כל שהם בונה פידה, שנית שהם אינם מהווים סיכון בטחוני, ואם אינך מחזיר אותם, לא תוכל להצדיק זאת; נתת להם אישור שהם אנשים הוגנים, אתה חייב להחזיר אותם. אם ראש הממשלה ושר הפנים קבעו בסמכות הממשלה איך להחזיר אותם, איני מתערב בזאת.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ואיחוד המשפחות?

השר מ. בגין:

לא שכחתי זאת.

אשר להחזרה הכללית, אם נכניס עוד אלפים, זה לא יפרק את הלחץ. להיפך: זה יגביר את הלחץ. הם יאמרו: מה עשיתם? אתם רוצים להערים עלינו? ומה עם האחרים? מה עם אלה שברחו מיריחו?

שר החוץ א. אבן:

זוהי נקודת המוצא שיש התחייבות שלנו, והם טוענים שלא קיימנו אותה.

השר מ. בגין:

אני שמח שהערת. מה היתה התחייבות הממשלה? אתה לא היית אז בישיבות הממשלה. מעולם לא קבלה הממשלה החלטה להחזיר פליטים "סינה דיאה". בקלת החלטה על החזרת פליטים קבעה הממשלה שני תנאים, שההצהרות תמסרנה בונה פידה, שהם לא יהוו סיכון בטחוני, והיא גם קבעה תאריך.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

אנו לא ניצלנו את העניין הזה. אנו לא שלחנו לפליטים אף רשיון אחד שיוכלו לבוא.

השר מ. בגין:

שלוש פעמים שמעתי ממך האשמה עצמית, שאין לה יסוד. היינו מוכנים להחזיר אותם עד ה-10 באוגוסט. הוצאת טופס בשם משרד הפנים. הירדנים אמרו: זה לא, יש לנו פרסטיז'ה, טופס כזה לא נקבל. היה דיון על הטופס. בינתיים חלפו ימים...

שר המשפטים י. ש. שפירא:

ואז נותרו יומיים.

השר מ. בגין:

ואז החליטה הממשלה על תאריך של ה-31 באוגוסט, היינו שלושה שבועות נוספים. אני מסביר זאת לשר החוץ שלא היה נוכח אז בישיבות. אתה יכול לדעתי לומר לראסק ולכל איש שיחתך: הממשלה הזאת מעולם לא החליטה "סינה דיאה" להחזיר פליטים, היא החליטה להחזיר מספר מסויים עד תאריך מסויים. הירדנים היו אשמים בכך שמנעו את החזרתם עד ה-10 באוגוסט. אז הממשלה עשתה ז'סטה ונתנה להם עוד שלושה שבועות. באחת מישיבותיה אמרה שזהו התאריך האחרון. היא אמרה זאת במפורש. אחרי כן ראש הממשלה חזר ואמר בשם הממשלה שזהו התאריך האחרון. אמינות דברה של הממשלה גם הוא גורם. אי אפשר שבכל פעם הממשלה מקבלת החלטה האומרת שזה סופי ואין זה סופי. דווקא על רקע זה אנחנו מזמינים לחץ גם ביחס לדברים אחרים. קודם אמרה הממשלה עד ה-31 באוגוסט, אחרי כן היא מחזירה על פי הסכם שהיינו צריכים לקבל עם ממשלת ארצות הברית ולא השגנו, גם אחרי התאריך הזה. כך אומרת העתונות האמריקאית. לפי זה הממשלה תיכנע איפוא ללחץ גם בעניינים אחרים.

שר החוץ א. אבן:

זה כותב סופר "הארץ" מושינגטון.

השר מ. בגין:

אבל "הארץ" כתב כך בשם עתונים אמריקאיים. אולי סופר "הארץ" בדה את הדבר מלבדו? כאן יש באמת מבחן: יש מבחן של שמירת סדר, שקט ובטחון במקומות שאנחנו נמצאים בהם. ועוד מבחן: ההסתה מהצד השני גוברת והולכת. יספר על כך שר המשטרה המקשיב לשידורים מרבת עמון. מצד שני יש גם אמינות שלנו, עמידה בשטחים אחרים.

לדעתי הפורמולה, שאם נגיע לשלום, אזי נחזיר גם פליטים, יש לשלול אותה לחלוטין. וכל כך למה? יאמרו שמדינת ישראל הופכת את העניין ההומניטרי הזה לעניין פוליטי. חוסיין חזר על העמדה שלו, שאין הוא מוכן למשא ומתן עם ישראל, ואנחנו אומרים שאם הוא יהיה מוכן לדבר אתנו, נהיה מוכנים להחזיר פליטים. אם זהו עניין הומניטרי, יאמרו שיש לבצע אותו גם בניגוד לרצונו ולעמדתו המוצהרת שלא ידבר אתנו. על ידי הודעה זו אנחנו אומרים שיש בעמדתנו להחזיר פליטים, אבל אנחנו רוצים שחוסיין ידבר אתנו. בתקופה שלנו בנוגע לעניינים ההומניטריים ישנה התערבות של גורמים אחרים. כל המדינות נוטלות לעצמן זכות להתערב ולשלוח אגרות דיפלומטיות בנוגע לעניינים הנחשבים כהומניטריים. זה לא יפרק את הלחץ מעלינו. שיחות הוא לא יקיים. אבל יאמרו לנו: אמרתם שאתם מוכנים להחזיר פליטים, זאת תהיה תרומה למען השלום, זאת תהיה התקדמות למען השלום. לכן הפורמולה הזאת מסוכנת מאד ולא צריך להשתמש בה. עלינו לעמוד על החלטתנו.

עניין איחוד המשפחות יצר אי הבנה רבה. איני יודע מי השתתף בישיבת הוועדה ההיא מלבד שר הבטחון ומלבדי. שר הבטחון אמר אז בערך מלים אלה: אנחנו נודיע על אפשרות של איחוד משפחות, ובלבד שהמדובר הוא לא בהסדר עם הממלכה ההאשמית, אלא בבקשות מסויימות של תושבי השטח הנקרא "הגדה המערבית"; הם יפנו את הבקשות שלהם אלינו ואנחנו נדון בהן אפילו לעתים לחיוב, משום שנראה לנו כי אולי משפחה מסויימת הנמצאת פה, ואחד מבניה הוא בעבר הירדן המזרחי ואנחנו מעוניינים שמשפחה זו תהיה נוחה לנו, נחזיר את האדם הזה, במקרים

אחרים לא. שר הפנים, לא החלטנו על מדיניות כללית של איחוד משפחות, אם רוצים להחליט על כך - בבקשה יש לדון. אבל לא היתה בעניין זה שום החלטה. היתה הצעה, והמציע גם פירש אותה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אבל תראו איך זה נתפרסם בעתונות. בעתונות זה

נתפרסם כאיחוד משפחות.

ד"ר מ. בגין:

לא השתתפת בשיבה, אני הייתי בה. ישבו שרים אחרים. הם יכלו להכחיש את דברי. הם אינם מכחישים את דברי.

אם אנחנו מחזירים את 7,000 ועושים הסברה רצינית על רקע הדבר הזה, יכולים אנחנו לדעתי לפרק את הלחץ מעלינו.

משפטים אחדים על חוזי-שלום ושינויים טריטוריאליים. הרי גם אני הייתי בין אלה שיזמו את ההגדרה המדינית. אני חושב שזוהי הגדרה טובה "חוזי שלום". והכנסת קבלה את ההגדרה הזאת. אבל אין זה נכון לטעון ואסור שישתמע שחתימת חוזי שלום פירושה עזיבת שטח. לאו דווקא. בחוזה שלום אפשר להגיע להסכם על החזקת שטח ועל CESSATION. אילו היה משתמע מדברינו, שעם חוזה השלום אנחנו חוזרים לגבולותינו הקודמים, זה היה רע מאד. זו גם לא הכוונה. שר החוץ אומר: לעולם לא נחזור למה שהיה ב-5 ביוני. צריך להכניס את זה לראשים, שחוזי שלום אין פירושה עזיבת שטחים. זהו עניין של משא ומתן.

אם כך, הגיע הזמן להגדיר גם בפנים שנקבל את ההחלטה הגדולה, שעליה התווכחנו שבועות רבים ושהיא תפתור בעיות. אני הייתי מציע לשוב באחד הימים לדיון הגדול ולסיים אותו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא כדאי.

השר מ. בגין:

אתה רוצה שהממשלה תחליט שלא להחליט ואחרי כן
אתה בא בטענה. קראתי ב"הצופה" דברים שהושמעו בכנס המפד"ל.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אבל הם קבלו בדיון את החלטת הממשלה.

השר מ. בגין:

קראתי.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אבל אני הייתי שם.

השר מ. בגין:

אתה מכחיש את "הצופה"? אחרי שאני אכחיש את

"היום", תכחיש את "הצופה".

עניין ההודעות של שרים זהו באמת עניין רציני.
 גם לדעתי צריכה הממשלה לדבר בקול אחד. אבל אני רוצה שנציג לעצמנו באופן חיובי את השאלה: האם החלטות אלה או אחרות פירושן אלם למפלגות פוליטיות? נניח שהשר ברזילי בא למפלגתו ושם דנים על העניינים. אני יכול לחלוק על דעתו. אבל האם אני יכול למנוע ממפלגתו לקבל החלטה? החלטת הממשלה מחייבת את שני חברי הממשלה ממפ"ם, אבל המפלגה חופשית להחליט. או מתכנסת מועצת אחדות העבודה ושם יש דיון מדיני, החברים המשתתפים שם הם גם חברי הממשלה. האם אפשר לגזור אלם על המפלגה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מדוע לא יהיה אלם על כרמל ויהיה אלם עלי?

השר מ. בגין:

האם אני אמרתי זאת?

ראש הממשלה ל. אשכול:

פה מוכרחים למצוא איזו שהיא פורמולה של מודוס

ויונדי.

שר השיכון מ. כנטוב:

בעניין הכרזות של שרים: אין אני מתכוון להכרזות "אוף דהע רקורד", כי באמת אי אפשר לגמרי להגביל; אבל זה בשני תנאים, ש"אוף דהע רקורד יהיה באמת "אוף דהע רקורד". אם לא הסבירו זאת די לשומע, אפשר להסביר. אם מסבירים היטב, זה נשמר. תנאי שני, שזה לא יהיה אמצעי לבטא דעות המנוגדות לעמדות הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ודאי אצל רבים מכם היה כמו אצלי סענס. הוא רמז לי שחוסיין יודע שהוא ידבר אתי. יכולתי אני להגיד "אוף דהע רקורד", שמע אנחנו נסתדר? איזה פנים יהיה לזה? באיזה מקום שהוא יישב עם וילסון והוא יודע שאומרים לוילסון לא, אבל הוא יודע ששמע מראש הממשלה "אוף דהע רקורד" שיסתדר.

שר השיכון מ. בנטוב:

השאלה היא גם מה אומרים. לא צריך לומר דברים המנוגדים להחלטות הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אז אפשר להגיד "אין דהע רקורד".

השר מ. בגין:

האם הממשלה החליטה שצריך למסור את הגדה המערבית לחוסיין? מפלגה נכבדה החליטה.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מדבר קודם כל על שרים ולא על מפלגות. זה מופיע גם בצבא. שלחתי לך איזה מכתב ובו ציטטה מ"אקונומיסט" על מפקד חיל האויר הוד שאמר בטלביזיה בלונדון, שהנצחון שלנו היה הודות ל-

AMERICAN MONY, FRENCH PLANES, ISRAELI PILOTS

ראש הממשלה ל. אשכול:

הוא בכלל צריך לדבר פחות.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני אומר: ISRAELI PILOTS ,FRENCH PLANES

זה בסדר, אבל AMERICAN MONEY זה גם לא נכון וזה גם שופך שמן על המדורה. בשביל מה הוא צריך לומר זאת? החוג מתרחב. ואני שואל: למה אנחנו מתכוונים? האם אנחנו מתכוונים לבודד את עצמנו? האם המדיניות שלנו היא לבודד את עצמנו בעולם או לבודד את הערבים? אני חושב, שהמדיניות שלנו היא לבודד את הערבים ולא את עצמנו. אבל כל מה שנעשה פה, כל ההודעות וההכרזות המרחיקות לכת, כל אלה הם שלבים כדי לעזור לבדידות שלנו.

אני יודע שיש בכלל בעיות ושמפלגות יכולות לקבל

החלטות. אני בכוונה לא השתתפתי בדיונים הפוליטיים במרכז מפ"ם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

טוב עשית.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני חושב שיש די חברים שיכולים לבטא זאת, אין השרים צריכים להיות המרצים של עמדות המפלגות. אם ידברו בכינוסים פוליטיים, אחרי כן זה מתפרסם. ולא רק שאנחנו מגוחכים. כיום אנחנו הולכים לקראת מצב שהרחוב בארץ יהיה השולט. זה מה שקרה המצרים. כולם אומרים שתחת הלחץ של מה שעורר תחילה מוכרח נאצר אחרי כן לקבל החלטות שלא רצה בהן. אנחנו נמצאים במצב שהרחוב והעתונות מתחילים ללחוץ עלינו. לא קשה לאסוף 160,000 חתימות שלא נזוו

משום שטח. אבל אותם האנשים שיצטרכו לתת את בניהם או לשלם יותר מסים, יקימו צעקות. האם אנחנו מכינים בחירות עם כל הדברים האלה? לא יתכן שננהג כך. לא רק שהממשלה יוצאת מגוחכת, אנחנו על ידי כך הורסים את מדינת ישראל.

לא טוב שלא היה סיכום על מטרות וכו'. אבל אני חושב שבשלב זה מספיקות החלטת הממשלה שהיו. החלטה אחת אומרת - ואת זאת אף פעם לא בטלנו - שאין אנחנו יוצאים לכבוש שטחים. את זאת אמר ראש הממשלה כמה פעמים, את זאת אמר שר הבטחון. לא החלטנו נגד זה ולא אמרנו שזה בטל ומבוטל. החלטנו שנית, שאנחנו יושבים ואיננו זזים מהמקום.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הדברים שלי טעונים פירוש, אין זה פשוט כל כך.

שר השיכון מ. בנטוב:

איש לא יתחייב שנחזיר כל שעל אדמה. אבל זו גם אינה התחייבות שלא נחזיר אף שעל אדמה. עכשיו צריך לדבר באלגברה ולא באריתמטיקה. אנחנו יכולים להגיד שנשב עד שיהיו חוזי-שלום.

השר מ. בגין:

מפ"ם פתרה כמה איקסים.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מדבר על הממשלה. אין לי טענות לא לאחדות העבודה ולא למפלגה אחרת, אני מדבר על שרים ועל החלטות הממשלה.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני מסופק אם שר בממשלה היה צריך להציג עמדה
שלא נתקבלה בממשלה. יש חזן שיכול היה לעשות זאת.

שר השיכון מ. בנטוב:

זאת בדיוק אמרתי.

השר י. גלילי:

אבל כחבת מאמר.

שר השיכון מ. בנטוב:

אם היתה החלטה שנשב במקומות שאנחנו יושבים עד
חוזי השלום, מזה כל אדם המבין אומר שלא נשב גם אחרי חוזי-השלום. יש בזה הבדל.
פירוש הדבר שאנחנו לא נחזיק את כל הגבולות אחרי חוזי השלום. אחרת: על מה יש
לנהל משא ומתן? כל הרעיון הוא לדחוף את הערבים לרצון לנהל משא ומתן, שידעו שיש
להם על מה לנהל משא ומתן. כך זה נתקבל גם בעולם. אנחנו מרכזים את כל המאמצים
האסטרטגיים כדי לדחוף את הערבים שירצו לנהל משא ומתן. אם נשב בכל המקומות
שאנחנו יושבים ויישאר רק סטאטוס קוו, לשם מה עליהם לנהל משא ומתן?

שר החוץ מדבר על מפת שלום. ראש הממשלה אמר שלא
צריך לגלות את הקלפים. כל אלה הן פורמולות אלגבראיות. הישג גדול הוא שכולנו
החלטנו שלא נזוז עד שלא יהיה משא ומתן על שלום או חתימה על הסכמי שלום והסכמים
על בטחון. אחרי כן אפשר לפרש מה זה בטחון. אבל זה נותן לנו בינתיים אפשרות
לתמרן וליצור את ההרגשה שיש על מה לנהל משא ומתן, שכדאי לערבים לנהל אתנו משא
ומתן, שישראל מוכנה באופן "ריזונייבל" לשבת על יד השולחן ולדון על משהו. האם

אנחנו רוצים להרוס כל אפשרות כזו ולומר שישראל לא תזוז משום שעל אדמה ואחרי כן רוצים שלום? אז זה אבסורד.

יש תקופת ביניים. אני חושב שזה יקח הרבה זמן עד שהערבים ירצו לעשות אתנו משהו. אנחנו בינתיים עושים דברים. לפעמים אני שואל את עצמי: מה אנחנו רוצים? האם אנחנו רוצים לעורר גם מבחינה חיצונית וגם מבחינה פנימית התנגדויות וגירוים? מהו עניין השער להר הבית? האם בכלל מוכרחים עכשיו לפתוח את השער? כל כך הרבה שנים לא היה שער הבית פתוח.

שר הבטחון מ. דיין:

אתה אינך בקי בעניין.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני בקי בהדים.

שר הבטחון מ. דיין:

אבל לא בעניין זה. הוא לא היה סגור, הוא היה

פתוח.

שר השיכון מ. בנטוב:

יש הדים. עד עכשיו הלכו ושלמו לירה. השער הזה

הוא בהחזקה של המוסלמים. גם בותיקן לוקחים תשלום בעד כרטיס-כניסה.

השר מ. בגין:

מוזיאון.

שר השיכון מ. בנטוב:

גם זהו מין מוזיאון. האם כל הבעיה היא שמוכרחים
כבר עכשיו לא לשלם? ואם ישלמו עוד שנה, מה האסון? או שאני שומע היום שהולכים
להרוס עוד בתים על יד הכותל המערבי לפי הוראת שר הדתות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

חצאי בתים.

שר השיכון מ. בנטוב:

אמרו שכל הבתים המסוכנים כבר נהרסו. יש לי
הרושם שאנשים העושים זאת חיים בפחד שמחר אנחנו עוזבים את ירושלים. איננו
עוזבים מחר את ירושלים, אתם צריכים גם להשאיר דבר מה למשיח.

השר מ. בגין:

אם אתה מאמין בבואו.

שר השיכון מ. בנטוב:

אלה המאמינים בבואו. מה הריצה הזאת והחפזון
הזה, שהאנשים אינם יכולים להתרגל למצב שנוצר? הם חיים בהלם, הם צריכים להתרגל
לראות מה טוב בישראל ומה רע בישראל. אנחנו צריכים לנצל שנסות, כדי לגייס יחס

אוהד ולא יחס עויין. כל הדברים האלה שעושים משיגים בדיוק את ההיפך.

בעניין התקלות שאירעו אני מסכים עם ראש הממשלה שזה חמור מאד, אם יש תקלות בדברים האלה. אני בעד סמכויות רחבות ביותר למפקדים בקרב. כשאינן שדה קרב, אם יורים - יורים בחזרה. אבל לא צריך להתקרב למקום מסוכן. יכול להיות שער המשפטים צודק מבחינה בינלאומית. אבל זהו אזור די רגיש. אינני רוצה שיחממו אותו. אולי היתה שגיאה ולא הבינו בדיוק מה שאמר שר הבטחון, שאמנם אנחנו מתכוונים לזה אבל תחכו עד שתקבלו הוראה מפורשת ועד שאדבר עם בול. אין זה טוב שקורות תקריות כאלה.

לעניין הפליטים. היה פליטוניסט טוב ב"על המשמר", ימבור. רבים היו קוראים את רשימותיו. הוא היה נוהג להגיד בפנים: הסוציאליזם זהו דבר גדול, אבל את הלב מוצאים אצל המעמד הבינוני. יש בזה איזה דבר. אני לפעמים פוחד מאד שיושבים פה יותר מדי סוציאליסטים וכולם כל כך נוקשים ולא איכפת אם זה הומניטרי או לא הומניטרי. צריך להיות גם קצת...

השר מ. בנין:

אני מבין שהפניה שלך אל סוציאליסט כמוני.

שר השיכון מ. בנטוב:

עכשיו אתה מתחיל בסרקזם. היה זה קצת מוזר

כשהתחלנו להתמקח אם לתת עוד 6,000 רשיונות או עוד 8,000.

שר הבטחון מ. דיין:

ראש הממשלה ל. אשכול:

יגידו "תנסה".

שר השיכון מ. בנטוב:

(א) הוא רוצה ליצור פה מצב של אי-שקט, ואנשים אינם רוצים להכניס את ראשם למצב של אי-שקט.

(ב) הוא עושה תעמולת-זוועות על יחסנו לאנשים פה, ואנשים בורחים. את זאת צריך להגיד בהסברה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה היה אומר ימבור על הסבר שכזה?

שר השיכון מ. בנטוב:

זוהי בקורת על משטר שהוא עושה מה שהוא עושה. אנחנו צריכים להסביר שזה גורם לתוצאות הפוכות ממה שהם רוצים. הם רוצים לשלוח הנה פליטים בכוח ואלה אינם רוצים.

אני מתפלא על העניין הזה של פחד מפני הלחצים והרצון ליצור לעצמנו דמות של אנשים שאינם זזים מהנקודה ואינם נסוגים. איזו מדינה עומדת כך? אנחנו רואים שאמריקה מתמרנת ומחפשת וגמישה ואתו הדבר אנגליה וצרפת ואפילו ברית המועצות. רק ישראל היחידה העומדת כצור סלע והחליטה פעם ואסור לה לשנות! אני חושב שזהו תסביך של נחיתות. כל מדינה מנהלת מדיניות גמישה למדי. איני מקבל את התיאוריה הזאת של לחצים, שאם אנחנו נענים ללחצים הם גוברים והולכים. אמרו לנו בעניין ירושלים שאם נחליט בעניין ירושלים ונספח את החלק

המזרחי, לא יהיו לחצים, ואם לא נספח - יהיו לחצים. איני מערער על מה שעשו. יכולים לעשות בלי החלטה. מאז שהחלטנו בעניין ירושלים, הלחצים גוברים והולכים. יש כבר שתי החלטות של העצרת בעניין ירושלים. בא איש של או-טאנט הנה לבדוק. תהיה ודאי החלטה שלישית. והחלק של המרי האזרחי מתבסס על ההחלטה הזאת.

השר י. גלילי:

מה הדוגמה הזאת? האם היה עלינו להמנע מהחלטה?

שר השיכון מ. בנטוב:

אפשר היה ליצור עובדות. איני מקבל את כל התיאוריה הזאת, שאם אנחנו נענים במקצת ללחץ, הלחץ גובר והולך. במצב הבינלאומי צריך להיות שסתום בדבר הזה. איני אומר שאנחנו צריכים להביא הנה מאות אלפים, אבל אנחנו צריכים לתת את המינימום ההכרחי, כדי שיוכלו להגיד שבכל זאת נותנים לאיזה פליטים לחזור בצורה זו או אחרת. נעבור את העצרת עד שיתרגלו למצב.

ודבר אחרון איחוד המשפחות. יש לנו מכתב של השר

גלילי האומר:

"סיום ההסדר בדבר חזרת תושבים לגדה המערבית ב-31.8 אינו שולל הענות מצד שלטונות ישראל לפניות של תושבים מן הגדה המערבית בדבר איחוד עם משפחותיהם. פניות כאלה אל שלטונות ישראל תבדקנה כל אחת מתוך הבנה. הבדיקה הבטחונית תשאר בתוקפה."

אני לא התכוונתי שזה יהיה עניין משביל פרוטקציוניסטים, בתור שוחד לעניינים שהמימשל הצבאי או שירותי הבטחון זקוקים להם. על איחוד קרובים לא יוכל להחליט חוסיין. אבל צריך לקבל בקשות מהמשפחות כאן. זה יכול להיות עניין של אלפים. חשוב שאנחנו מגלים אפשרות ורצון.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

לפתע הוצגתי כ"יונה", ואינני "יונה".

חשר מ. בגין:

זוהי הציפור החמודה ביותר בטבע.

שר הדואר י. ישעיהו:

היה גם נביא בשם זה.

חשר י. גלילי:

מי הגבר שעשה את "הפשע" הזה?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

כרגע לא אסביר מדוע אינני יונה. יש איזה דבר שלמדתי בארץ, ביחוד בתקופת קיומה של המדינה, שעניין גדול שמשיגים אותו בבת אחת לאחר אלפי או רבבות דברים קטנים ומאמצים יום יומיים ופרוזאיים וכו', ואחרי כן זה מגיע לאיזו מוטציה, הרי אחרי ההצלחה הגדולה הזאת כאילו הכל שגיב ויש בכלל רק הקטיגוריות האדירות, וכל הדברים הבינוניים והקטנים, כל מה שמישהו יכול להגדיר זאת בתור שכאלה, כל זה איננו קיים בכלל. זה קרה לנו לדעתי לאחר מלחמת השחרור. והייתי יכול להביא דוגמאות ואישים - ואיני רוצה לעשות זאת - למה שהדברים האלה הביאו. אני חושב שאחרי ה"דיספליי" הגדול הזה של כוח, שגם הוא הוכן במשך שנים, במשך עשרות בשנים, אבל הוא הוכן וכל העולם עומד בכלל פעור פה נוכח הכוח הזה והגבורה הזאת והאומץ הזה וההישגים הללו, מותר לאחר זה לכוח הזה,

למדינה הזאת, לאישיה, לגבי העתיד לנקוט בדבר אלמנטרי בתבונה. והתבונה אינה מונחת דווקא בזה, שעכשיו אחרי הדבר הזה יש לגשת לכל דבר דווקא בצורה הקיצונית ביותר. לפעמים יש לי הרושם שזה אינו מכוון דווקא כלפי חוץ, אלא בעיקר כלפי פנים. כי אחרת אני יכול להבין זאת. אמר מישו - פעם אמר זאת מישו, אל תיחסו זאת כרגע לשום איש, אני אומר זאת כלפי עצמי, פרופסור לפסיכולוגיה אמר בלנינגרד: מה זאת טפשות? חוסר המשרון להבדיל בין העיקר לבין הטפל. זוהי הגדרה שהיא מאד קסמה לי. בזה חוטא הפרט, בזה יכולה לחטוא קבוצה, לפעמים מפלגה שלמה, ואוי ואבוי אם זה פוגע באומה שלמה. וגם היו מקרים כאלה.

כרגע אני יורד מזה לעניין שלנו. היתה מלחמה והיתה עצרת. העצרת הזאת היתה הנס השני שקרה לנו. ולקראת העתיד הזה, שאיש איננו יודע כיצד יתגלגלו הדברים, ישנו השלב הזה של העצרת הבאה, ששם יהיה SHOWDOWN גדול. מסתבר, וכך אני חושב, ששם תהיה מערכה גדולה מאד, ולא לאחרונה לפי דעתי ולא רק בעצרת זאת יעמוד אולי כעניין החמור ביותר עניין ירושלים. בכל אופן אנחנו עומדים בפני העצרת הזאת, ששם תהיה מערכה גדולה מאד. אם כן התבונה האלמנטרית מחייבת שאנחנו נלך לעצרת הזאת, עד כמה שהדבר הזה אינו מערער אותנו, תוך כדי פירוק נשק של האויבים, עד כמה שהדבר הזה ניתן.

אני מתחיל מעניין הפליטים. יש פה עוד דברים משונים מאד שאני שומע. אי החזרתם זהו הצד ההומניסטי שלנו - כך הציג לנו את העניין השר בגין. השר ורהפטיג אומר שצריך להבדיל אם הוא פליט מיפו שהוא פליט ביריחו או מאותו מקום, "א געבארענער או א געווארענער" (מי שנולד כפליט או מי שהיה לפליט). תלך עם מיקרוסקופ ותבדוק את הציציות שלו, מתי היה לפליט וכיצד היה לפליט. אנחנו עם של פליטים. ויש איזה IMAGE דמות של העם היהודי שהוא עמד כרגע במבחן. גם עניין הפליטים של מלחמת השחרור הוא כל הזמן גבנון חמור מאד עלינו. אבל כולנו לא נסינו לעשות זאת, כי זה פיקוח נפש של המדינה. אבל בין פיקוח נפש של המדינה לבין דקדוקי עניות, שבהם אנחנו עסקנו בישיבות אלה בעניין הפליטים, יש עוד מרחב רחב מאד, שאילו היינו יכולים לגבש בעניין זה איזו תזוזה, תזוזה שיש לה ממש, שאפשר להציג את זה ולהביא את זה מבחינה הומניטרית ומבחינה

מעשית, היה טוב. מה זאת אומרת שמסיתים את הפליטים ומפני זה אי אפשר להביא אותם הנה? יש מיליון שאין מסיתים אותם. תגרש אותם? אין לך לאן לגרש. אומרים: הממשלה החליטה. האם זה קוראן? הממשלה החליטה והיא יכולה לשנות את החלטתה.

אחד הדברים, שנעמוד בפניו בעצרת הזאת, אולי הדבר החמור ביותר, כי זהו עניין אמוציונלי ולא שכלי ולא פוליטי, בשביל רבים זהו עניין אמוציונלי, זהו עניין הפליטים. מן הדין היה שתשב איזו ועדה של שניים שלושה ותחשוב, לא מה שהחליטה הממשלה ואיך לפרש זאת על ידי מה שאיננו רוצים לעשות, אבל לקחת כנקודת-מוצא, כיצד הולכים לעצרת, לקראת הוקעת החומה שתהיה נגדנו. את זאת צריכים לעשות. הרי בדרך כלל כל העניין היה דבר חמור מאד. הכנסנו פליטים, אבל יצאו יותר מאלה שנכנסו. בשום דבר לא נפגענו. ובסיטואציה מסויימת בעצרת הקודמת מילאה החלטת הממשלה תפקיד חשוב. שום דבר לא קרה לנו על ידי זה שהכנסנו 14,000 איש ויצאו פי שלושה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל מסתבר שאף אחד לא ביקש אז מאתנו.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אפילו אליבא דאלה המתנגדים להחזרת הפליטים, כי הם חושבים שהגדה תישאר אצלנו ואנחנו נצטרך לטפל בהם, זה בכלל מופרך ביסודו. אנחנו מדברים כיצד לגשת לקראת העצרת הזאת, איך להגיש את עניין הפליטים הרעננים, של רבע מיליון או של 100,000, להכניס משהו לאיזו גדר שהממשלה הזאת עונה על איזה דבר, אליבא דידי זהו עניין של תבונה מדינית ממדרגה ראשונה.

מה שנחוץ לנו עכשיו זוהי לא הפגנת כוח. עשר שנים הפגנו, ששום כוח בעולם אינו יכול להזיז אותנו. כרגע נחוצה תבונה, כיצד להשתמש בפירות מסויימים של הכוח הזה. אני חושב ששיא הדיפלומטיה שלנו צריך

להיות - במדה שהדיפלומטיה צריכה לבטא כוח - אמנות הדיפלומטיה שלנו צריכה להיות, לפרק עד כמה שאפשר את הנשק הזה לקראת העצרת.

ועכשיו לגבי הסואץ. אני מזכיר שבישיבת הממשלה

שדנה על זה בזמנה טענתי, כי בעניין הסואץ עומד הכלל, אין יוצא ואין נכנס. זה מובטח בתוקף עקב המלחמה. איך אמר ראש הממשלה? אנחנו פה. כאשר יורים עלינו, אין אדם שיתנגד לכך שנענה. אבל אני אז בקשתי ותבעתי בישיבת הממשלה - איני יודע אם החליטו על זה או לא החליטו - שלגבי כל תזוזה שלנו שם ידונו על זה מקודם. מתי אנחנו מזיזים? כאשר הם מזיזים. איני רוצה שחיילינו ייהרגו לאחר המלחמה שלא להכרח. איני מאשים בזה את שר הבטחון. ישנה איזו מנטליות של איש אזרחי ומנטליות של איש צבא. האם הוא רוצה שהם ייהרגו? אבל יש רפלקסים באיזה עניינים. מן התבונה שלא ליצור מצבים כאלה, שגם אם אני צודק בהם, יגרמו להתלקחות אש. דברתי על הבחורים שלנו. קראתי ידיעות כי באיסמעיליה על יסוד התגובות נהרגו עשרות אנשים. נעזוב כרגע את הבטלנות. איני מדבר על ההרוגים ההם. אבל האם אפילו מבחינה מדינית אנחנו מעוניינים בדבר? אם איננו מעוניינים שתתלקח אש, יש לא ליצור מלכתחילה מצבים כאלה, גם כשאני צודק מבחינת עצם העניין, גם כשאני צודק מבחינה יורידית, אין להשתמש בדבר הזה שיכול לגרום לחלופי-אש על כמה שנגרר מזה. אפשר גם לעייף את העולם בנצחונות שלנו. אין זה קשה כל כך. עכשיו זה ודאי לא כל כך קשה. איני יודע אם זה נחוץ לנו.

אני צריך להגיד משהו על הגבולות ועל ההצהרות.

יש לי דעות בעניין הגבולות. איני כל-כך "יונה" בעניין הגבולות. אבל אני שותק. בתור אחד מחברי-הממשלה אני שותק כלפי חוץ וכלפי פנים. אני שותק כלפי חוץ, והאמינו לי שאני יכול לארגן שיבואו אלי עתונאים גם של חוץ-לארץ ואציג להם את עמדתי באופן ציורי כזה, שאספק להם כותרות לשבוע-ימים לעתונות העולמית. אני מסוגל לזה. אני יכול לעשות זאת.

חשר י. גלילי:

בפרוזה או בשיר?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זאת תהיה פרוזה יפה.

אבל אני חושב: מדוע אני צריך לעשות זאת? מדוע אני צריך להקל על אויבינו? מדוע אני צריך להיות שותף ללחצים שונים? מישוהו בא ותובע את המכסימום בעניין הגדה, הסואץ והגבול. מי אני כי אבוא לעשות את הוויכוח הזה כלפי חוץ? אני שותק. התחלתי לשתוק גם בתוך הממשלה. נדרתי נדר לא לדבר על זה בממשלה. כי בתוך הממשלה נוצר אקלים כזה, שמה שאתה מדבר בעניינים אלה אין להם שום ערך. מי שאיננו מסכים לשר בגין, לשר-הבטחון ולשר אלון - אני מתכוון לכיוון - אין לזה שום ערך בתוך הממשלה. אני מתחיל להרגיש את עצמי כנגרר בתור חבר-הממשלה, אין לי ברירות. אני לוקח לדוגמה את עניין הר-הבית. אם זה היה פתוח, לא צריך היה לפתוח אותו. אם פתחו אותו, סימן שהיה סגור קודם. אני חושב שעניין הר-הבית, זהו דבר הקשור עם אפשרויות של התפוצצויות כאלו שלא ידעו אבות-אבותינו. למה לי כל העסק הזה? בשביל מה? למי זה חסר? מיש החליט על זה? מדוע שר הבטחון החליט על זה?

אני יכול להראות שורה של דברים, שבהם כאילו אני

עומד בפני עוד עובדה אחת ושניה ושלישית של היגררות.

אני רוצה לומר מה מעסיק אותי. אותי מעסיק מה

יתרחש בפנים של האומה בארץ בעקבות ועקב ההצהרות האלו ומתיחת הקו באופן הקיצוני ביותר. אני חושב את זה לדבר מאוד מסוכן. מבחינה לאומית זהו דבר מסוכן ביותר. יש לי איזה תיאור או ציור לאן זה ילך ויתגלגל בדרך כלל מבחינה אובייקטיבית. זהו לדעתי עניין חמור הרבה יותר מאשר הלחץ מבחוץ. איני רוצה כרגע לצטט מה

שאמרו לי בנים ובנות נהדרים, עפר אני לרגליהם, מה שהם אמרו לי על העסק הזה של נסיגה מכאן ונסיגה משם. אבל אלה הם רק פרקים וסימנים. אני חושב שעל זה גם אלה שיש להם עמדות מגובשות מאד, מכסימליסטיות, גם הם צריכים לחשוב על הדבר הזה מה יהיה פה, מה יתרחש פה בארץ, אם יפלו בכלל חלוקי דעות ויהיו חלוקי דעות רציניים מאד. אני מזלזל בעמדות הללו. אני רק איני מקבל את הדבר הזה. יהודים יבואו לארץ, אני מאמין בעליה - שהיא מדינת יהודים, שהיהודי לא צריך להתהלך במחשבה ולהביט מי מאחוריו. זה הקסם של הארץ הזאת. זה מושך יהודים לארץ, שהוא איננו צריך לחשוב מי השכן שלו, מי יושב אתו בתוך האוטובוס ושלאן שילך ייתקל בגורמים כאלה שהוא רגיל בהם בגולה. יהודים יעלו לארץ כשפה תהיה מדינת יהודים. מדינת יהודים זהו רוב גדול ומכריע של יהודים בארץ וכל מה שמסתעף מזה. ישנן תפיסות אחרות. איני פוסל אותן. אבל אל יוצר מצב כזה, כי משאני אטען את טענתי לא תהיינה הן טענות כאלה, שמוכרחים להקים חלקים גדולים של הישוב ושל האומה כנגד אלה המציגים תביעות מכסימליסטיות. ההיפך מזה אולי הוא האמת.

מצאתי לנחוץ להגיד את זאת. את הפלפול הזה, מה החליטה הממשלה ומה מותר לה ומה אסור לה אחרי כן, ההחלטה הזאת שנתקבלה היא החלטה מוזרה, שהממשלה החליטה והיא החליטה שאסור להחליט לה עוד הפעם בעניין זה. דבר מוזר. אני אומר: מותר לה. לממשלה מותר, גם כשהיא קבלה פעם החלטה כזאת בסיטואציה כזאת, בתוך אקלים מסויים - מותר לה לדון עוד הפעם ולהחליט או שזה יישאר כפי שהחלטנו, אבל היא רשאית גם לשנות את דעתה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אף אחד לא טען שאסור.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני מדבר בעניין הפליטים. על דבר אחד ישנה

החלטה כזאת בעניין התאריך וכו'.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

שזהו מועד סופי.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בנוגע לעצם העמדות, מה לעשות עם העסק הזה? אני חושב שאחרי העצרת הזאת על הממשלה לסכם את עמדתה, וכאשר נגיע לעניין זה שנצטרך להחליט, יש לי איזו מחשבות כיצד אנחנו צריכים להחליט על הדבר הזה.

793. נסיעות שרים

שר האוצר פ. ספיר:

אני נוסע לחוץ לארץ. כל זמן שהשר שרף יהיה בארץ, יהיה הוא ממלא המקום שלי, אחרי כן יהיה ראש הממשלה.

מחליטים: א. לאשר את נסיעתו של שר האוצר לאירופה ולארצות הברית בענייני מלווה העצמאות והפיתוח והשקעות הון, ולברזיל - לוועידת קרן המטבע הבינלאומי, למשך שלושה שבועות, החל ביום ה' באלול ש'ז (10.9.67).

שר המסחר והתעשייה ימלא מקומו של שר האוצר בעת העדרו מהארץ. ראש הממשלה ימלא מקומו של שר האוצר עת ייעדר שר המסחר והתעשייה מהארץ.

ב. לאשר את נסיעתו של שר החוץ לניו-יורק למושב ה-22 של האו"ם, ולשטרסבורג - להרצות בפני הפרלמנט האירופי.

ראש הממשלה ימלא את מקומו של שר החוץ בעת העדרו מהארץ.

794. הצעת חוק מילווה קצר מועד (תיקון מס. 8), תשכ"ז - 1967

מזכירת הממשלה י. עוזאי :

הצעת-חוק זו צריך להגיש מחר בכנסת.

שר האוצר פ. ספיר :

זהו דבר פורמלי. מה שאנחנו לוקחים עלינו כעול

הבטחון מסביב, לזה אנחנו צריכים מגבית-חירום רב שנתית ולא חד שנתית.

מ ח ל י ט י ם : לאשר את התזכיר ואת הצעת חוק מילווה קצר מועד (תיקון מס. 8),

תשכ"ז-1967, ולהגיש את הצעת החוק לכנסת במושב המיוחד שיתכנס

ביום 11 בספטמבר ש"ז.

הישיבה ננעלה בשעה 14:00

ישיבת אחר-הצהר ים

ראש הממשלה ל. אשכול:

נמשיך בדיון: רשות הדיבור לשר גלילי.

שר הבטחון מ. דיין:

בעקבות הדיון הבוקר - אני רוצה להציע כמה

הצעות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ישנם עוד שני חברים הרשומים משיבת הבוקר.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה להיות רשום שלישי.

נשאלת השאלה אם יש לכם חוש-הומור או לאו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לי יש עדיין חוש הומור.

השר אבן ביקש גם הוא רשות הדיבור. יתחיל השר

גלילי.

השר י. גלילי:

לגבי התבטאויות של שרים בבעיות מדיניות החוץ והבטחון - דומני שנמצאים אנו מצב של חולי, ואני מודה ומתוודה שאין אתי תרופה למצב זה.

בשבוע הראשון לחברותי בממשלה, בעודי טירון גמור, נוהלתי להיכנס לוועדה למניעת-הדלפות, ובאיוולתי אף הסכמתי להיות היו"ר שלה. אך האמת ניתנה להאמר, כי לא זו בלבד שהוועדה לא התכנסה מזה הרבה חודשים, אלא שאני נמנעתי מלספר בממשלה, שאיני מכהן יו"ר הוועדה, מחשש שהדבר יודלף.

קיים מצב של חרפה, כמו היום, כאשר יושבים אנו בסוד הממשלה, ובטרם נסתיימה הישיבה - כבר נידפס בעתוני-הערב מה היה בה, או לפחות מה יהיה בה וכאשר אתה מעיין בדברים, אתה רואה שהם קרובים לאמת.

שר הבטחון מ. דיין:

כולם מסתכלים עלי; הפעם זה לא אני.

השר י. גלילי:

האמת ניתנה להאמר, שאין לי גם עצה לשאלה של התבטאויות השרים, שלא על פי החלטות שנתקבלו בממשלה: אינני מאמין בתקונים בעניין זה. איני מאמין שניתן לחסום שרים בנאומיהם...

שר הבטחון מ. דיין:

בדישם.

השר י. גלילי:

העניין אינו בצנזורה חיצונית או פורמלית. העניין הוא בצנזורה עצמית וכמעט אין אחד מאתנו שלא נכשל בזה...

שר המשפטים י. ש. שפירא:

זו גוזמה גדולה.

השר י. גלילי:

מכל-מקום, איני עוסק בזה, כי איני רואה לזה תרופה. איני חושב שניתן לאסור על שרים לדבר בתנועתם, בישיבות מרכזי-מפלגות, במועצות. אנחנו אנשי-תנועה, יש בינינו זהירים יותר, יש זהירים פחות. תקנונים לא יועילו כאן. תועיל כאן זהירות עצמית הן בדברים וביחוד בכתיבה. ועוד יותר יכולה להועיל הקפדה של השר עצמו, לבל יתפרסמו דברים שאינו רוצה שיתפרסמו.

אני מודיע לכם, שאני עבדכם, כאשר בחודש האחרון דיברתי בכמה וכמה מעמדים, אך כיוון שדאגתי שהדברים לא יגיעו לעתונים ולא ל"קול ישראל" - הם לא הגיעו. זה מחייב קצת דאגה וקצת הקפדה. הדאגה וההקפדה הזאת כדאיים.

איני ממליץ לממשלה למצוא מקלט-אכזב בהחלטות וסיכומים בישיבה זו, שיתפרסמו ולמחרת יהיו לחוכא ואיטלולא וכמובן שלא יעמדו בהם.

כמה דברים לגופי העניינים: אני מציע לעצמנו, שניזהר מרגישות מופרזת, אני מכין יפה שישנם חברים בממשלה, שהם מרגישים עצמם לא בנוח שעה שהם מוצאים את עצמם, לאור דברי חבריהם בממשלה, בחזקת ותרנים, רכי-לב, פשרנים וכיוצא-בזה...

השר מ. בגין:

סתם "יונים".

שר השיכון מ. בנטוב:

לא "סתם".

השר י. גלילי:

אני מציע שחזא רגישות גם לצד השני: כי הרי לא פעם אחת בעלי דעה אחרת מצאו עצמם מרגישים בחינת קולוניאליסטים בלתי-הומניים ומתעללים באמהות ופעוטות ושוכחים היו כי העם היהודי הוא עם של פליטים...

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זה לא היה כך.

השר י. גלילי:

באותה מידה שזה היה כך - זו פחדנות ומורך-לב. אם נבחון האחד את לב חברו ומידת מהימנות החברים על-פי הדעה שמביע כל אחד - לא נלך יחד רחוק...

שר הפנים מ.ח. שפירא:

איננו מחליטים כאן מי אמיץ-לב ומי רך-לב, מי

הומאני ומי אינו הומאני.

השר י. גלילי:

העניין הוא מדיני ממדרגה ראשונה. לפי ההגיון ששומע אני מחברים בעניין החזרת הפליטים - יש בזה משפט מוסרי שלילי על עצם היותנו בארץ זו גם עד גבולות ה-4 ביוני. איני יודע מדוע ההומניות נסתיימה ב-4 ביוני והגיעה לידי תחיה ב-15 ביוני. איני גורס זאת. זה לא לפי הגיוני ולא לפי מוסריות. אך בזה שאינני גורס זאת - איני דן את השני כאילו הוא בלתי-הומאני ובלתי-מוסרי. בכל אופן, כל אותם נימוקים מוסריים והומניטריים החלים על הפליטים שלאחר מלחמת ששת הימים - חלים גם על הפליטים שלפני ששת-הימים.

אם ללכת הלאה ולדקדק כחוט השערה בנידון - אפשר להציג סימן-שאלה על עצם ישיבתנו גם בגבולות שעד ה-5 ביוני. אני זוכר את המאבקים שהיו נגד זכותנו לעלות שלא בהסכם עם הערבים, לכבוש את העבודה ועוד. הרבה מאד ויכוחים נמשכו מאז, בשינוי זמנים ובשינויים פוליטיים.

לכן, עלי לומר שההגיון שלי גורס, שאנו עודנו במצב של מלחמה ונמצא במצב של מלחמה כל עוד לא תהיה הסכמה להכיר בעצם עובדת קיום מדינת-ישראל וכל עוד לא תהיה הסכמה לחתום עמה חוזה-שלום. בטרם הגענו לשלב זה - נמשך מצב של מלחמה ואני שופט על שורה שלמה של נתונים של חיינו במשפט הנובע מהמתחייב ממצב של מלחמה.

עלי להביא כמובן בחשבון, גם יחסי-כחות, את גבול-האפשר מבחינת מערכת היחסים הבינלאומית, אבל אני סבור, כפי שסברתי מזמן, עוד בשנת 1937 ובשנת 1948, ומה שהתרחש בשנת 1967 לא שינה גישתי לעניין זה: אני חושב שמדינה שיש לה עומק של 17 - 16 ק"מ - אין לה כוח-קיום והיא מזמינה את הסכנה בכל חומרתה. אני חושב שהגבולות של החלוקה (ואיני נכנס לויכוח בעבר באיזו מידה הם מוצדקים ובאיזו מידה אינם מוצדקים), הם אחת הסיבות המכריעות לסכנה הפרמננטית המלווה עצם קיום מדינת-ישראל, יותר מאשר האוכלוסיה שבגדה המערבית. אצטט דברי השר בנטוב על עניין החזרת שטחים, בדברים שהובאו ב"מעריב" מתאריך 7.8, שם הוא אומר: "עלינו לעמוד בדיבורנו, כפי שעשה זאת ראש-הממשלה, ולהכריז שוב ושוב שלא יצאנו למען כיבוש טריטוריות חדשות, ואנו מוכנים לחתום על שלום עם כל מדינה". עד כאן מצוטטים דברי ראש-הממשלה בסדר גמור; אך היכן הוא אמר: "לחתום על השלום עם כל מדינה שכנה ולהחזיר את שטחיה, פרט לירושלים."? מתי החליטה כך הממשלה? מתי אמר ראש-הממשלה שמוכנים אנו להחזיר לכל מדינה שטחיה רק על יסוד תיקוני-גבול? זה כבר לא נאום, אלא מאמר חתום על-ידי השר בנטוב.

אני חושב שדברים אלה - משמעותם המדינית חמורה ביותר. אני משוכנע שדברים אלה לא מקרבים, אלא מרחיקים שלום. הדעה שהובעה בפנינו הבוקר ב"סנדיי טיימס" מפי שר-הבטחון - אם היא נכונה - היא בעיני חמורה ביותר במשמעותה החיצונית והפנימית. אבל אני מודה ומתוודה, שאחת הסיבות המניעות אותי להיות קפדן לגבי החזרת התושבים שעברו מהגדה-המערבית לגדה-המזרחית - זו דעתי בדבר הפתרון הסופי של בעיית-הגדה.

אני יכול לתאר לי שחברי-הממשלה, המשוכנעים שיש להחזיר את הגדה לירדן, הם יהיו כאן קפדנים פחות ובשבילם מאי נפקא מינה. להיפך, על-פי דעה זו, ישנם אולי גם יתרונות בהקלה על החזרת הפליטים ותושבים מהגדה-המזרחית לגדה-המערבית...

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מה היתרונות?

השר י. גלילי:

זה ממילא עלול לקרות ואתה עושה מחווה כלפי גורמים קיצוניים, שיש לו משמעות הומאניטרית: אתה נענה לתביעות של ידידים.

אני מודה ומתוודה, שאילו סבור הייתי שהגדה צריכה להיות חלק מנחלת-ירדן, הייתי מתייחס אחרת גם להחזרת התושבים. לכן, לפי עניות-דעתי, חייבים אנו להתקדם לקראת סיכום של הממשלה בנושא זה. כל עוד לא יהיה הסיכום - יתנבאו אנשים, כל-אחד על-פי עיקרי אמונתו, ולא יהיה סייג לאיוולת או לתבונה ועלינו להתקדם לקראת סיכום...

שר המשפטים י.ש. שפירא:

האלטרנטיבה השניה אינה מדאיגה.

השר י. גלילי:

אני בטוח שמר כנטוב בטוח שמה שהיה כתוב במאמרו - זה שיא התבונה המקרבת את השלום. אל נקבל עלינו להיות בית-משפט שיקבע את הסייגים של תבונה או בייקטיבית.

לכן, אני סבור שמה שהחלטנו בעניין הפליטים בישיבה הקודמת, מבחינה מסגרתית-כללית, הוא משיב לשאלה. ההנחה היתה שיימשך איחודן של משפחות לפי פניית אוכלוסיית הגדה אל שלטונות-ישראל, ללא קשר עם מה שהיה עד 31 באוגוסט. בעניין זה אני רוצה לומר שערכתי משאל בקרב חברי-הממשלה

ואני קובע כך: נוסח זה, שסיום ההסדר בדבר חזרת תושבים לגדה המערבית ב-31 באוגוסט, אינו כולל הענות מצד שלטונות-ישראל לפניות של תושבים מן הגדה המערבית בדבר איחוד עם משפחותיהם. פניות כאלה אל שלטונות ישראל תיבדקנה כל אחת מתוך הבנה. הבדיקה הבטחונית תישאר בתוקפה. כלל זה הוצע על ידי שר הבטחון, בעיקר בתור שיטה שתקל גם על התקדמות יחסים טובים עם אותם גורמים בגדה המערבית, שאנו רוצים להגיע אתם להבנה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה לא נאמר במשאל.

השר י. גלילי:

זה נאמר. שלחתי מכתב לכל חברי הממשלה בנושא זה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני נשאלתי בטלפון.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מתי היה משאל כזה? האם נערך בין אלה המסכימים

אתך?

השר י. גלילי:

אתה היית בחופשה, לא מצאו אותך.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

טוב, קבלתי תשובה.

השר י. גלילי:

נשאלו שר המשפטים, שר הפנים, שר הבריאות, שר הפיתוח, שר העבודה, שר התחבורה, שר המסחר והתעשייה, השר י. ספיר, השר פ. ספיר, והשר קול, וכן השר בורג, השר דייין והשר בגין ושר החוץ. המשאל בא כתוצאה משיבה, בה דנו בעניין.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

האם אפשר לחזור על מה שהיה באותה ישיבה?

השר י. גלילי:

סיום ההסדר בדבר העברת תושבים לגדה המערבית ב-31 באוגוסט אינו כולל הענות מצד שלטונות ישראל לפניות של תושבים מהגדה המערבית בדבר איחוד עם משפחותיהם. פניות כאלה אל שלטונות ישראל תיבדקנה כל אחת ואחת מתוך הבנה. הבדיקה הבטחונית תישאר בתוקפה. מאחר שהודעתי לשר החוץ את התשובות של השרים, שר החוץ כלל זאת בהודעתו בסוף אותו שבוע. וכל החברים החשיבו מתן פומבי להודעה זו לפני שמתחדשים הלחצים שלאחר 31 באוגוסט.

אני מבין שאחר-כך נקבע שראש הממשלה ושר הפנים

יקבעו בעניין זה את הפרטים כיצד יתבצע הדבר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לא בעניין זה.

השר י. גלילי:

הצדק אתכם. אני זוכר ששר הבטחון, בישיבה הקודמת
אמר, שמבקש הוא עוד לדון בנושא זה.

שר הבטחון מ. דיין:

נרשמתי לרשות הדיבור ואמרתי שאני רוצה להביא
הצעה בעניין זה.

השר י. גלילי:

נכון, אם כי מדגיש אני שהדבר היה על פי הצעת שר
הבטחון ונערך משאל ועל-יסוד זה נכללה ההודעה במסגרת הודעת משרד החוץ. כדי
להיות דייקן לחלוטין, אני רוצה לומר, וכתבתי זאת גם במכתב, כי ההמלצה של ועדת
השרים נתקבלה לא רק בהתחשב עם הבחינה ההומניסטית, אלא מתוך הנחה שמתן רשות
לתושבי הגדה לפנות לתושבי-ישראל בדבר איחוד משפחות יביא להתרקמות יחסי-הבנה
בינינו ותושבי הגדה. נימוק זה היה העיקרי בדברי שר הבטחון באותה ישיבה.

נראה לי שעלינו להתקדם לקראת סיכום, שאם לא כן
ההתנגדויות השונות תהיינה לממשלה לרועץ. אני סבור שצריך לשים סוף-פסוק לחזרת
הפליטים. איני שולל את ההחלטה הזאת, שהשתמשתי בה גם אני. אבל אין ספק שהדברים
אמורים בעניין זה רק בקילוח דק מהדק שצריך לקבוע איך מבצעים אותו הלכה למעשה.
הרבה מחברים אלה שדברו בישיבה - נזקקו לבעיה במיעוטה וזה מלמד שאי-אפשר לדבר
על הדברים האלה בלי להזדקק לעניין בשורשו. ככל שנחיש את ההחלטה - כן ייטב.

נראה לי שרק במקרה אחד אפשר היה להשלים עם דחייתה של החלטה פורמלית של הממשלה, והוא - אילו היתה הממשלה נוהגת בשטחים הללו כאילו אנו מחזיקים בהם לצמיתות. אבל אני מודה ומתוודה, שההצבעה שהיתה בישיבת הממשלה בעניין הבסיסים על קו הרכס - הטילה בי דאגה עמוקה. ההתנגדות שגילו חברים להקמת הבסיסים האלה, שאינני פוסל אותה לא ציונית ולא ישראלית ולא מוסרית ולא הומניטרית, הטילה בי דאגה עמוקה. שאל אותי אז השר ארן - אם ההצעה הזאת של מערכת הבסיסים באה במקום הצעת ההתישבות בבקעת-הירדן, של השר אלון. השבתי לו שזה לא בא במקום הצעת ההתישבות בבקעת-הירדן. אני מזכיר ששר הבטחון הביא הצעה, בה היו אלמנטים אחדים: המחנה הצבאי, שיכון לסגל ולמשפחות, האחזיות וכבישים. הממשלה החליטה לפי שעה רק על המחנות המהווים בסיסים, ועל כבישים. היא לא החליטה עדיין על האלמנטים של קבע, של התישבות, שכרוכה בהצעות אלה.

שר המשטרה א. ששון:

לא החלטנו בזה פה אחד.

דזר י. גלילי:

אני ציינתי שהעובדה שנמצאו חמישה שרים שהתנגדו גם להצעה זו של בסיסים - עוררה בי דאגה עמוקה והיא המדרבנת אותי לקבוע סיכום בעיקרי הדברים ההם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

דוקא אותם חמישה לא הצביעו נגד זה, אלא ביקשו לעשות את הסיכום ולעשות זאת כחלק מהסיכום. אף אחד לא הצביע נגד, כי הם תבעו את הסיכום.

השר י. גלילי :

זה עניין חשוב ממדרגה ראשונה. זו עובדה מדינית המצערת אותי מאד, אם מספר שרים לא קיבל ולא תמך בהצעה זו. ואני בטוח שלא תמכו בה מאותם נימוקים שאני תמכתי בה. איני מחשיב את הנימוקים, אבל אני מודאג מאד מהתוצאה. אומרים - "החלטות שנתקבלו". אפשר לשנות החלטות שנתקבלו. אני בטוח שכל חברי הממשלה חזרו בהם מההחלטה שקבלו בעניין רמת-הגולן. אני זוכר שהיה זמן בו חברים אמרו בממשלה, שכרמת הגולן יש להאחז רק עד הגבול הבינלאומי.

שר המשטרה א. ששון :

עם תיקונים בטחוניים.

השר י. גלילי :

זאת איני מכין: דיברת חמש פעמים בנושא זה ואף

פעם אחת לא הפרעתי לך.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

פעם ראשונה הוצבע כפי שאמר גלילי ופעם שניה -

עם נקודות בטחון.

השר י. גלילי :

מדוע אתם מגיבים כנאשמים? אני מציין ציון לשבח:

באותה החלטה שהיתה, נאמר: "פרוז הרמה הסורית המוחזקת עתה על ידי כוחות צה"ל". אני שמח לציין את העובדה, שכל אחד מחברי הממשלה שביקר ברמה הסורית חזר משם מתוך הכרה, שאין לחזיר את הרמה הסורית לידי הסורים, אלא יש להחזיק בה לצמיתות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

גם אלה שלא היו שם חושבים כך.

דזר י. גלילי:

ואין זה הסעיף היחיד; יכולתי להצביע על עוד כמה סעיפים. אני אומר לכם שדרושה בעניין זה אמירה בהירה לא רק כלפי חוץ, אלא כלפי פנים. אם נגזר בעניין זה ויכוח, יהיה ויכוח ותהיה הכרעה אותה נקבל כולנו. מכל מקום, הממשלה פועלת על פי יסוד של אחריות קולקטיבית ועקרון זה - כחו יפה באם הממשלה מגיעה לכלל סיכומים. אבל בטרם מגיעה היא לכלל סיכומים - ממילא צומחים כל מיני עשבים שאין עליהם שליטה והם מקלקלים את השורה. אם תידחה ההחלטה בעיקרו של דבר, אזי לא יהיה מפלט אלא לחזור לשורה שלמה של הצעות-ביניים, למשל: איני רואה כל סיבה לעכב האחזות בגוש עציון. יש בעניין זה פעילות ותסיסה ואיני רואה סיבה לדכא זאת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מי התנגד לזה? האם היה מישהו כזה?

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

לא הוחלט בעניין זה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יש הבדל בין מה שלא החלטנו ובין מה שנדחה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ראש הממשלה אמר שיש ועדה המטפלת בזה.

השר י. גלילי:

אמרתי שלא החלטנו לקיים זאת הלכה למעשה. ויש גם יזמות אחרות. כאשר דובר על רמת הגולן, היתה דאגה לדבר רק על עיבוד שטחים, שמא חס וחלילה ייזכר עניין האחזות, מחנות-עבודה או ישובים. אי-אפשר להתקיים זמן רב כך, כי הממשלה מבחינה זו אינה גוף מחייב. יש מאחורינו ציבור שהוא נסער ומלא תסיסה ויוזמה, ביחוד אחר ששת הימים. אפשר גם לדבר אתו דברים קשים ולכבול יזמות שלו, אם אתה בא בתוקף של ראייה למרחוק, בתוקף מוסרי. כל עוד אין הדבר כך, אנו אשמים במצב של רפיון בציבור.

אם לא נגיע לכלל הכרעה בעיקר הדברים - נצטרך להגיע להכרעה בפרטי-הדברים, כמו גוש-עציון, ישובים ברמת הגולן. דברים אלה לא יוכלו להישאר הרבה בתוך חדרי-חדרים של הממשלה; הם יגיעו לבירורים ציבוריים תנועתיים נרחבים והממשלה צריכה להיות בזה גורם מדריך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אגיד משהו בשני עניינים: בעניין גוש עציון: אני רוצה שיירשם בפרטי-כל: החלו דיבורים; באה אלי משלחת של אנשי גוש-עציון, הם דברו על גוש עציון. שאלתי אותם: אתם בעצמכם רוצים להתיישב שם? הם אמרו: לא, אבל ימצאו אחרים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ישנו גרעין של בני גוש-עציון, של הבנים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

את הבנים עדיין לא ראיתי.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני ראיתי אותם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

היו אנשים משובים, אך אין בכוונתם להתישב שם. הדבר היה לפני שבועות רבים ואני התרשמתי מהם. הם שאלו שאלות בלבד. שמעתי גם את יוסף וייץ, שהוא כעין אבא של גוש-עציון, והוא אמר: הניתו לעניין הזה.

ואשר לבית-הערבה: איני יודע מה מצב המליחות של מי-הירדן עתה. אני דוקא זוכר היטב את הביקור במקום. ניגשתי אתם למטה והסתכלנו וחשבנו כיצד מתקשר הדבר וכו' ואיך יתפתח העניין. לא יכולתי להגיד להם "כן" או "לא". גם בכמה דברים אחרים לא יכולתי לתת תשובה. ישנם כמה עניינים תקציביים בעולם הזה.

דבר נוסף: עלינו לדעת מה עושים אנו בשטח ההתיישבות בגדה. הנימוק שבמקום מסויים היה פעם יישוב, זה אמנם מקשר, אבל באותה מידה זה אינו מקשר. הנימוק שבזמנו היו ונהרגו בגוש-עציון 249 איש, בימים אלה ובימים ההם, אם ללכת על-פי הקו הזה של גישה - המתבסס על מוסר כאשר ניתקים אנו מהמציאות - הרי אפשר לומר שכל מה שעושים אנו בארץ, מלווה בזכרון אנשים שנהרגו

ונרצחו. על-כל-פנים, ממנו הם לא שמעו "לא". אמרתי שישנה ועדה לעניין זה.

העובדה שמפרסמים דברים על ועדה בראשותו של רענן וייץ, הרי אם היא בראשות מישור, הכוונה לפרופ' ברודסקי. וכאשר הוא נסע - ממלא את מקומו פרופ' בקי. נכון הדבר שבעניין היאחזויות חקלאיות אנשי משרד החקלאות והמחלקה להתישבות, ורענן וייץ בתוכה, עושים מלאכה. הרי צריך לתרום כאן יחד משהו והייתי רוצה שבטרם נחליט בחיוב או בשלילה, שיהיה מונח לפני נייר, בו מפת השטחים: מה עשינו לפני שלושים שנה, כאשר עלינו להתישבות או לפני עשרים וכמה שנים. אין פירוש הדבר שאפשר ושחייבים אנו לעשותו אותו הדבר עתה.

בזמנו היו בגוש-עציון כמה יישובים. אני יודע מה המצב עתה בעניין זה. קראתי שהחל להתארגן משהו בראשותו של אלתרמן, אנשים התארגנו והודיעו שיילכו לשבת בסביבה ההיא במשך יומיים, לאות מחאה, על שאין עושים הכל בבת-אחת. ובדרך-כלל, אם להקשיב לדברי פרופסורים ואחרים - הרי צריך היה להיות בירושלים גידול של כעשרים-אלף איש עד עתה. ירושלים החדשה צריכה היתה להיות בנוייה ועומדת כבר על תילה. עשרות ומאות מיליונים לירות צריכים היו להיות מושקעים כבר בעיר.

חשר מ. בגין:

ירושלים החדשה, פירושו - העתיקה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

המתאר החדש של העיר. כי רוצים אנו שיתישבו יהודים בשטחים מחוץ לעיר-העתיקה עצמה. מדי פעם מגיעות לידי דרישות-שלום מחודשות, מגדולים, בינוניים וקטנים, בהן נאמר שעובר זמן ואיננו עושים דבר. עדיין לא הבאנו עשרים-אלף יהודים בבת-אחת; לא הקימונו בניינים בבת-אחת, לא העברנו ולא עשינו דבר. צריך להבין שהעניין לוקח זמן.

כאשר דיברנו על עניין זה, נאמרו כמה דברים. אשר לרמת-הגולן - איני זוכר בדיוק מה נאמר ואיני אומר כך משום שאני קובע עמדה עתה בעניין זה, אלא ממש בתחילת העניין אמרנו שרוצים אנו פירוז השטח, כדי שתותחים לא יוכלו להגיע ליישובים שלנו. ייתכן שמישהו אמר קודם-לכן דברים אחרים, ולאחר הביקור בשטח משתנה הדעה, כי אמת הדבר שכאשר מבקרים שם - רואים את הגיהינום בו היו שרויים היישובים הבנויים למטה מהרמה. כאשר ביקרתי שם והתבואה היתה בקומתה - וקצרו אותה, אמרתי מפה-לאזן שצריך להתחיל לחרוש את האדמה. אנחנו איננו חורשים אחרי הגשם, אלא לפניו וצריך להתחיל לחרוש ולזרוע. אינני קובע עכשיו ואיני יודע מה בדיוק יהיה, אבל מייעץ אני מאוד לעשות זאת, ולא מפני שאני חלש יותר מאחרים, אלא בכדי שלא נימצא במצב בו נמצאים אנו עתה, כאשר החלטנו על החזרת עשרת אלפים פליטים ואחר-כך מוסיפים אנו עוד חמישת אלפים, עוד יופעל עלינו לחץ ועלינו לאזור אומץ אחת לתמיד ולומר: אל תבלבלו לנו את המוח, המספר שהחלטנו עליו - לא נשנה אותו.

לכן, אמרתי שעדיין לא בונים אנו יישובים שם, אלא עולים לחרוש ולזרוע. עדיין לא תיעשה שם חלוקת האדמה בין יישובים, אלא יישובי העמק ייעבדו את האדמה. בזמנו נאמר לי שיש שם 60 אלף דונם קרקע לעיבוד ועתה מדברים על 100 אלף דונם. בינתיים יגורו בבתים הקיימים ואולי יקימו סככה נוספת פה ושם, אך לפי-שעה לא יותר מזה. אני בעד עיבוד הקרקע כפי שזה נעשה עתה, אבל יחד עם זאת, חושב אני שבאחד הימים נצטרך לנקוט עמדה מוגדרת יותר. שר-החוף שמע, הקשיב ולא אמר דבר במשך כל אותן ישיבות, בהן שוחחנו על עניין הרמה. לא הייתי רוצה שמתי-שהוא יבואו ויגידו לנו שיש לחץ בעניין זה. הלחץ יכול לבוא מצד דה-גול או רוסיה או מצד אחר, ולא נוכל לעמוד בלחץ הזה. לכן, מוטב לנו ללכת צעד אחרי צעד, אלא אם לכולנו ברור ובטוח שזה העניין, ואז נפעל למען העניין. רציתי לומר מתי הגעתי אני למסקנה, אמרתי כבר פעם, והדבר רשום ודאי בפרטיכל, שצריך להתחיל לעבד את האדמה; מה שיקרה אחר-כך - איני יודע.

אמסור עתה רשות הדיבור לשר י. ספיר. אחריו -

י.ש. שפירא...

השר י. ספיר:

אומר דברי כאחד מהמסכנים שלא תקעו בשופרות של הצהרות פוליטיות. אך רוצה אני להזכיר: היה לנו ויכוח כאן במשך כמה ישיבות, ואחר-כך לא מתוך עייפות, אלא מתוך כמעט קונצרן של שיקול-דעת, באנו למסקנה שלא נחליט. כי ההנחה היתה, שבמצב הנוכחי - אלה דברים שיעוררו את הבעיה בזירה הבינלאומית או בסביבה שלנו. לנו ניחא בכך, כי הזמן פועל לטובתנו במצב זה, הן לגבי החושבים הערבים בתוך השטח שברשותנו והן בעולם כולו.

כתוצאה מזה לא צריך לבוא ולקבל החלטות שלא תישארנה סוד, שחשוררנה בבת-אחת כמו התפרצות וולקנית, את כל העולם..

ולכן ההחלטה הנפרדת על ירושלים. העירותי גם בזמנו שצריך להביא בחשבון, שאת החלת החוק של השיפוט הלאומי על שטחים נוספים צריך יהיה לדחות לכמה זמן. והנה רוצים אנו לשבת היום ולקבל החלטות, שהן לדעתי בניגוד לכל הגיון של המציאות הפוליטית הבינלאומית והאזורית.

זה מחייב, לדעתי, עוד יותר להמנע מהצהרות מנוגדות. אני מקדים דברים אלה בכוונה תחילה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

סייג לחכמה שתיקה, בעניין זה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לא ברוח זו דברת עם רפאל בשן.

השר י. שפירא:

אמרתי דבר אחד: הצהרות מנוגדות בנושא זה - גורמות למבוכה גדולה יותר מאשר אילו אומרים היינו שאין בזה החלטה ממשלתית. יותר מזה לא תמצא בדברי שם. אם מדבר אני על בעיות כלכליות - אין זה קשור בהחלטות פוליטיות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

דיברת על השטחים המוחזקים.

השר י. שפירא:

אמרתי בפסקה קטנה אחת משהו, והייתי מאד זהיר בדברי. אתה רוצה להכליל אותה בעסק הזה, אם כן: הטאתי, פשעתי, עווייתי, אומר "כל נדרי". מסקנתי היא זו שלאור ההנחה הזאת, לדעתי, הרבה יותר טוב שלא תהיינה כל הצהרות שהן. והגרוע ביותר הוא כאשר הצהרות מנוגדות. ישנו דבר אחד אותו הבאתי בחשבון ודומני שדברתי עליו כבר: חוסר מדיניות ברורה, מוצהרת, יש בה חסרון אחד, שהערכים בגדה ובעצם גם בירושלים, שעליה ישנה כבר הצהרה, נמצאים במבוכה רבה. הם אינם יודעים מה רוצים אנו מהם. כתוצאה מזה, יש מהם הפועלים בצורה מאד קיצונית, בה בשעה שהיו מוכנים לשבת על-יד שולחן אחד אתנו. הזמן ילמד אותם כיצד לנהוג, ואין במה לעזור בעניין זה. בינתיים לא ראיתי אף פעם כל סיבה לכך, בלי לפגוע באיזה שהוא דבר שיכול להיווצר בעוד שנתיים או שלוש, שדברים שנעשה אנו, ושבחלקם מיועדים הם לטובת האוכלוסיה הערבית ובחלקם לטובת הבטחון, שהם עלולים לפגוע או לפגוע.

אומר כאן שני דברים: ידידי וחברי שר האוצר אמר היום שני דברים, אותם רוצה אני לסתור: (1) מבחינה כלכלית מתחייב אני להוכיח שבעניינים אלה אין זה בחינת ליאביליטי. (2) לדעתי יבואו יותר עולים יהודים ארצה כאשר לא יעמדו תותחים ירדניים במרחק 20 ק"מ מהקו הירוק ולא יקבעו כאן כמה מאות אלפי ערבים פחות או יותר. שכחנו כבר את הזמנים, כאשר כל אבן מעל חומת ירושלים העתיקה היתה מגרשת את העולים ואת התיירים גם יחד. במציאות הבטחונית החדשה - אין שום ספק שהמצב ישתנה.

כל מי שקרא הצעות הוועדה של הרשות לענייני עליה, ודאי הסתבר לו שעוד מעט יוכלו העולים להתקיים מהתמריצים וההקלות בלבד, ולא מהעבודה שיעשו. על כל פנים, בעיית הבטחון היתה תמיד אחד הגורמים החשובים בעליה. אך שני הדברים הללו אינם ברשותנו כרגע להחליט בהם.

דבר נוסף: נדמה לי שהיום הלחץ הבינלאומי אינו רב כל כך בעניין החזרת השטחים. אגב, בעניין החזרת שבעים האלף עליהם דיבר שר הבטחון - אין לחץ עלינו. אינני יודע אם זה נובע מכך שרוסיה אינה מדברת על כך או שהאמריקאים אינם מעוניינים בזה. אני קובע כאן עובדה בלבד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ברצוני להזכיר לכם, שבצורה כזו מסתבכים אנו כבר שבועות אחדים ומתרוצצים סביב סקירה שמשמיעים לנו בכל ישיבה. איני דן כבר במה שיהיה, אך עלינו לקבוע עמדה לגבי פתיחת העצרת.

השר י. ספיר:

המדיניות שנקטנו בה, שלא להחליט ובמילא לא לפרסם דברים, היתה הנבונה ביותר, לדעתי, במסיבות הנראות לעין. במידה וישתנה המצב - לא תהיה לנו ברירה אלא לנקוט עמדה, אך כל זמן שהברירה בידינו - מוטב לא להחליט ולא לפרסם.

דבר נוסף: עניין הפליטים. אחרי ה-5 ביוני ועד תאריך מסויים בחודש יולי, הבנתי לפי הצעת שר החוץ, שאין חידוש גדול במצב, מלבד בעניין אחד בו ישנו עקרון מאד חשוב: לגבי הפליטים משנת 1948 מציעים אנו באופן ברור, שישארו בעבר הירדן מזרחה ואנו את חלקנו נתרום, כדי שלא יהיו שם במצב שהיתה העליה שלנו בשנת 1948, כאשר ישבו האנשים בתוך בדונים במשך תקופת החורף. לעניין זה צריך להקציב סכום כסף מסויים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לא על זה מדובר.

השר י. ספיר:

מדובר על 6,400, עליהם אין ויכוח. הוצעה הצעה, שעדיין אינה ברורה, בעניין איחוד המשפחות. ואחר הוסיף שר החוץ פסקה, שאינה מאד פרציזית.

שר החוץ א. אבן:

נאמר שנציע תרומה הומניטרית לפתרון הבעיה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם באים אלינו בתביעות שישנם פליטים טריים ממש,

ללא קורת-גג - זה עניין אחד.

השר י. ספיר:

לגבי הפליטים שאינם חוזרים ונמצאים בירדן

המזרחי, היתה הצעת שר החוץ שיבנו להם מכנים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זו הצעת ראש הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

דיבתי על עניין זה אתמול בערב עם שר החוץ והוא

קיבל זאת.

השר י. ספיר:

קיימת הצעה, שאלה שקבלו רשיונות - יעברו. אשר

לאיחוד משפחות - ישנה פורמולה שאינה רחבה. אך לא ברור לי מה היתה ההצעה לגבי מקרים קשים. על עודף הפליטים - נאמר שישבו שם (הכוונה לפליטים חדשים). ואשר לפליטים משנת 1952, אני בדעה שצריך לדון בדבר, אך לאו דוקא היום, ויש לגבש הצעה בנידון. אם ישנה ועדה לעניין זה - נשמע הצעותיה ונסכם ונקבל החלטות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אעיר מספר הערות: איני מקבל את הקונצפציה של השר גלילי, שאין מה להחליט וממילא ימשיכו לדבר בעניין. והוא משווה זאת לעניין ההדלפות. אשר להדלפות - מעלה גדולה למדליפים, שלא כתבו מי הדליף. אך כאשר מתבטאים האנשים - המתבטא משתדל שידעו מי הוא האיש שהתבטא.

איני מקבל גם את עניין המפלגות, שהן יכולות לקבוע עמדתן. מה פירוש הדבר שמפלגות קובעות עמדתן? זה קובע דבר אחד, שלמעשה ישנה מפלגה אחת או אולי שתיים, שבתור מפלגות אינן יכולות להתבטא. כוונתי למפא"י ואולי למפד"ל. מה החשיבות בדבר אם שרי גח"ל מתבטאים או גח"ל מחליטה, או אם שרי מפ"ם מחליטים או מפ"ם מחליטה? לא שמענו שהחלטת מפ"ם היתה בעניין זה ווטום ספרטום לשרים האומרים: אותנו אין זה מחייב. הוא הדין לגבי גח"ל.

מה התוצאה מכך: אם מתיר אתה, תתיר לכולם. ממילא לא יעזור הדבר, אך כאשר ישנו איסור, ומישהו מדבר - יש לו הרגשה שלא ייעשה כך ושאין זה מתאים ל"גוד גוברמנט". אך מותר לדבר - ידברו כולם וכל אחד יסביר עמדתו. לכן, על עניין זה רוצה אני שתהיה החלטה לכאן או לכאן.

אני מסכים לחלוטין שאפשר וטוען אני שאפשר יפה מאד לנקוט בעמדה שאיננו קובעים כאן את העתיד. אפשר בתוך אותה המסגרת לנקוט בכל מיני צעדים שיכולים להתפרש לכאן או לכאן.

שר החוץ א. אבן:

חוסר-הודעה אינו מחייב חוסר-פעולה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

כפי שרמזתי, יש לי עמדה מסויימת ביחס לגדה. יחד עם זאת, אני בכל תוקף בעד זה, שהגבול בינינו, בין הגדה וירדן יהיה סגור על בריח, במידה וניתן הדבר. אני מתנגד לכל-מיני נסיונות של קשירת הגדה עם עבר הירדן. זה מתיישב גם עם עמדה זו או אחרת, עם עניין הפליטים, לדוגמא. יכולים לומר כך: אני בעד החזרת הגדה, אבל כל עוד היא בידי - איני רוצה אנשים שעברו טיפול במשך שלושה חודשים בעבר-הירדן, שיכנסו לגדה, כל זמן שאני שולט בה. אין שני הדברים נוגעים האחד לשני. אפשר להיות בעד סיפוח הגדה וכפי שטוענים אנשים רבים בצדק, הרי עוד שלושים אלף ערבים אינם מעלים ואינם מורידים לגופו של עניין.

לכן, אני כולי בעד זה שנעמוד באיסורים אלה, אבל צריך להיות ברור לגמרי, שאם לא יישמר איזון זה, הוא לא יחול רק על אלה הנמנעים.

אומר כמה מלים ביחס לרמת הגולן: לא נתקבלה כאן החלטה שהרמה תהיה של מדינת-ישראל לצמיתות. לא היתה החלטה כזאת.

דזש. י. גלילי:

עדיין לא.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

איני יודע אם נחליט מחר בעניין זה, לפני שיהיה הכרח בכך. כאן ברור שהחלטה על עיבוד השטחים הללו היא חיובית. אני דאגתי שיהיה זה עיבוד בלבד, כי שוב, זה מתיישב עם שתי התיזות. ראש הממשלה הסביר את הקו: קצרנו דבר שלא זרענו ועתה זורעים אנו מחדש. אם רוצה אתה בעוד חצי שנה להחזיר את השטח - תחזיר אותו זרוע. אם אינך רוצה להחזירו - ודאי שטוב שיהיה זרוע.

ביחס לגוש-עציון: גוש עציון שונה, אם נכונה
האינפורמציה שבידי, מכל הגדה וכן מהרמה. הוא היה שייך מבחינת הבעלות לקרן
הקיימת לישראל. הוא בבחינת אדמה יהודית.

שר הבטחון מ. דיין:

כדוגמת עטרות ובית-הערבה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ונוה-יעקב.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אילו היה שלום בעולם ולא היתה מלחמה בינינו
והערבים, ואילו היה נשאר השטח בידי חוסיין - והיה בינינו שלום, אין שום נימוק,
מבחינת החוק הבינלאומי והיחסים בין הארצות - מדוע כפר עציון אינו שלנו, של
הקה"ל. והוא אינו של מדינת ישראל, אלא של הקה"ל והיא, בתור בעל הקרקע הזה
יכולה ליישב שם את מי שעולה על דעתה. אך זה אינו קל כל כך. ביחס לירושלים
הלכנו בעיניים פקוחות והפרנו את הסכמי ז'נבה באופן הברור ביותר, באופן
חד-פעמי. לא נעשה אותו הדבר בהיסח-הדעת לגבי כל מקום אחר ונלך ליישב יהודים
בגבול הירדן, מצדו המערבי. אנו יכולים לעשות זאת, אבל עלינו לדעת שבעניין זה
אנו פועלים לא רק בניגוד להסכמי ז'נבה, אלא בניגוד לפקודות מטכ"ל. המטכ"ל נהג
להוציא הוראות שלא ייעשו דברים כאלה. כמובן שאת פקודות המטכ"ל אפשר לשנות. אין
זה עניין קשה כל כך.

לכן, אני בעד זה שדברים כאלה לא ייעשו בהיסח

הדעת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה ברור.

שר החקלאות ח. גבתי:

אני תמים-דעים לגמרי עם השר שפירא, שאיננו צריכים להיות להוטים להחזרת הפליטים. אני סבור שכל החלטה שנחליט תעמיד אותנו במצב גרוע יותר מאשר במצב ללא החלטה, מבחינת המערכה המדינית שעומדים אנו עוד בפניה. איני רוצה להוסיף על כך דברים, כי הסבירו זאת היטב. איני רואה אסון בכך שאיננו מחליטים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הרי החלטנו לקבל מספר מסויים של פליטים. האם זו

החלטה או לאו?

שר החקלאות ח. גבתי:

אני מדבר על עתיד הגדה.

כיצד נכנסנו בכלל לעניין הגדה היום?

שר החוץ א. אבן:

ישנם שניים-שלושה דברים הטעונים החלטה לפני יום

א'.

שר החקלאות ת. גבתי :

השר גלילי אמר שיש צורך להגיע להחלטה. ואז צריכים אנו לכוון את מדיניותנו. איני שש לזה וחושב אני שאסור לנו להגיע לכך עתה. איני יודע מתי יהיה הדבר בשל להחלטה, אבל יחד עם זאת ברצוני לומר לשר גלילי האומר: אם לא נגיע להחלטה כוללת, יהיה צורך להגיע להחלטות על עניינים, לדוגמא: האחזות והתישבות.

ראש הממשלה ל. אשכול :

היכן?

שר החקלאות ת. גבתי :

בגדה, - גוש עציון, בית-הערבה, ברמת הגולן. אני מבדיל בין הרמה, והגדה, ואף אחד לא הזכיר כאן את רצועת-עזה. אני חושב שהחלטה על האחזות בגדה מחייבת הכרעה מדינית קודם לכן. הייתי מייעץ לחברי הממשלה גם בעניין גוש עציון שלא יחליטו, כי אל יחשבו שהעניין פשוט ואפשר היום לעלות להתישבות בגוש עציון בלי סיבוכים קשים מאד. כאשר בשנת 1937 עלינו להתישבות בגוש עציון, במקום שנראה לנו שיכול היה לשמש בסיס לארבעה ישובים, הרי כיום איננו יכולים לראות בו בסיס מתאים לאותו מספר ישובים ומסופקני אם יתאים גם לשני ישובים. שר המשפטים אמר שזו אדמת הקהק"ל. אך אני רוצה לדעת אם אנו נהיה מוכנים כיום לעלות על אדמה שאינה עומדת בור, ובחלקה ניטעה במשך השנים בידי הערבים, היושבים בכפרים הסמוכים. האם נהיה מוכנים להפקיע את השטחים הללו מידי הערבים?

לכן, עדיין לא בדקנו את העניין יסודית, אך רוצה אני שנדע שאין הדבר פשוט כל כך. אני סבור שאם נגיע להחלטה שצריך לתקוע יתדות להתישבות בגדה, יש לשקול אם גוש עציון הוא המקום הראשון לו ניתן עדיפות

ראשונה. כי הרי יש לנו מטרות מסויימות בהתישבות שם, הן פוליטיות והן התישבותיות, כיבושיות. לכן, אין לראות זאת כקטגוריה נפרדת מכלל העניין. הייתי מייעץ לא לנהוג כך, על אף הסנטימנטים שיש לנו לגבי גוש-עציון ובית-הערבה; כשם שאיני בטוח שאם נחליט ללכת לים המלח - נבחר דוקא בשטח של בית-הערבה, ולא עשרה ק"מ צפונה משם, עם אפשרות להתישבות הרבה יותר גדולה. לבית-הערבה לא הלכנו משום שהיה זה המקום הטוב ביותר, אלא משום שלא היה לנו מקום אחר תחתיו. היה זה המקום היחיד בו יכולנו לתקוע יתד באותו האיזור. לכן, עלינו לראות את העניין כולו לנגד עינינו ולא להיות כפותים מראש לסנטימנטים ולעבר.

שר הסעד י. בורג:

מדוע נח"ל לא יוכל לשבת שם?

שר החקלאות ח. גבתי:

איני חושב שנעלה האחזיות בלי סיכויים

להתישבות. ביחס לרמה: התחלנו עתה בהכנת תוכנית התישבות לרמה.

נתברר לנו שלמעשה יש שם מים ולא מעט, וישנה

אפשרות להקים שרשרת ישובים די צפופה שם. אבל אני סבור שאפשר לעבוד על העניין הזה בשקט וזה יגזור לפחות חצי-שנה עד אשר נדע בדיוק מה המצב. איני חייב לתקוע היום בשופר, שהנה מיישבים אנו את הרמה. כאשר תהיה התוכנית מוכנה - תחליט הממשלה אם מבחינה פוליטית ומבחינות אחרות - מוכנה היא להודיע על כך ולבצע את הדבר, או לאו.

על כל פנים, התמונה ברורה ואנו עושים עתה את

העבודה, כשם שחושב אני שמתפקידנו לבדוק עתה אפשרות הקמת ישוב או שניים ברצועה, וזאת עושים אנו מתוך הנחה שכולנו בטוחים שלא נחזיר את הרצועה וישנה תשיבות

לדבר שיהיה בתוכה ישוב או שניים שלנו ולא יישאר השטח נקי מיהודים.

בעניין הגדה: החלטנו על הקמת מפעל התישבותי שם יכולה לפעול רק אחרי שתהיה החלטה על גודל הגדה. ואת זאת איני מציע לסכם עכשיו. אני מסכים שבנייתם נכין את כל התוכנית, אך עלי לומר לראש הממשלה, שאיני בטוח אם ועדה זו של הפרופסורים מסוגלת להכין תוכנית להתישבות. לדעתי היא סובלת מזה שאין בה אף נציג ממשרד ממשלתי העוסק בחקלאות בארץ הזאת. וכבר במבחנה הראשון נוכחנו שגילתה תלישות רבה מהמציאות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

תעמיד סעיף לסדר-היום בעניין זה.

שר החקלאות ח. גבתי:

בקשר לפליטים: שר החוץ הציע שנוסף להודעתנו על איחוד המשפחות - נוסף שתי מלים: "מקרים מיוחדים", מבחינה הומאנית. אם זה יכול לעזור במשהו - איני חושש שנוצף במקרים כאלה. כל מקרה יהיה נתון בידינו ואני מציע לקבל זאת. מפקק אני ביחס להצעת ראש-הממשלה לגבי השתתפותנו במימון בניית מחנות לפליטים. איני בטוח אם נעשה בחכמה כאשר נציע זאת. אילו היתה זו תוכנית לפתרון יסודי של בעיית הפליטים - הייתי בעד זה שנציע הצעותינו. אך מתקבל עתה הרושם, שגרשנו אותם ומוכנים אנו, לכן, להגיש עזרה, כדי שיוכלו לבנות להם סוכות או צריפים במקום המצאם. על ידי כך כאילו מודים אנו שמרגישים אנחנו את עצמנו אשמים, שכאילו זרקנו אותם למקומות בהם יושבים הם עתה ולכן מוכנים אנו לבנות להם עתה קורת-גג שם. איני סבור שיש לעניין זה חשיבות כלפי חוץ, אך הרגשתי היא שיש לעניין זה טעם לא טוב ואיני מיעץ לעשות זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אלא מה?

שר החקלאות ח. גבתי:

שום דבר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נניח שאתה תהיה שר החוץ ותסע עתה לאו"ם. יבואו אליך יהודים וגויים טובים ואנגליות זקנות ואמרקאיות מכובדות ויבכו ויאמרו, שפליטים אלה נופלים כמו זבובים.

שר החקלאות ח. גבתי:

נהיה מוכנים להשתתף במפעל תרומות למטרה זו, אבל לא נקבל עלינו לתת להם את הכסף להקמת הבדונים הללו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מי קיבל עליו את זה? - ערכו לנו חשבונות על סכומים של עשרים אלף או חמישים או שבעים אלף לירות. ראיתי אצל אבא אבן כמה מספרים, שהם הפלא ופלא, שהוגשו על ידי אונר"א, מה משקיעים הם בדיוור. אני עשיתי חשבון מה עולה בניית בלוקון של שלושים מטר מרובע; כמה מלט, כמה חומר לגג, דלתות וכו' והגעתי לסכום של 500-600 דולר. הפליטים עצמם יכולים לעבוד, כי מקבלים הם מאונר"א כסף למזייה, ולהקים במו-ידיהם את הבתים הללו. כדי לעזור לצאת מעניין הזה; ומשום שצריך לעשות משהו בעניין זה, כאשר דין ראסק אומר שאינו יכול לבקש כסף מהסנאט או מהקונגרס לעניין זה, ואונר"א טוענת שאין לה כסף

- לכן אמרתי שניתן סכום שיספיק לעשרת אלפים יחידות כאלה.

לא הייתי בצד השני של הגדה ואיני מכיר את התנאים שם, אך אם יושבים הם ליד הירדן, הרי יש להם מים ואפשר ליישבם באותם שטחים. אם הם יושבים על יד עמאן, אפשר להקים שכונה עירונית, לפי מתכונת השיכונים בהם קבלו את העולים שלנו, שבאו מהגולה. כעבור זמן עזרנו להם להתקדם, אך ללא השקעות יוצאות מן הכלל גדולות.

אם יש מתנגדים להצעה זו - שיצביעו נגד. אנו אומרים לאבא אבן: לגבי 6,400 השלמנו, ואם מישהו היושב בישראל יפנה לממשלה הישראלית או מישהו מציע סעיף למקרים קשים במיוחד - נדון מעניין לעניין ונקבע ישיבה שתתקיים פעם בשלושה חודשים ותוקדש לבעיות אלה. את זאת יסביר אבא אבן שם.

לאור מה שקרה עלול להתעורר העולם כולו ולומר שמוכנים למצוא פתרון לדבר. כבר עתה מסתובבים בארץ כל-מיני נציגים של מליונרים ומליארדרים ואומרים שאת הכסף יתן העם היהודי, והם באים בהצעות. ראיתי פרוייקט של 4-5 ביליון דולר ותפסתי את ראשי.

שר השיכון מ. בנטוב:

פרוייקט של מי?

ראש הממשלה ל. אשכול:

פרוייקטים של אנשים לא ישראלים המציעים קרן לחלוקת מאה דונם למשפחה, בהשקיה ועוד כמה דברים שדברו עליהם כאן. אולי כדאי לומר לג'ונסון שיקנה את חצי האי-סיני או חלקים ממנו ויפתח אותם ליישוב הפליטים? כאשר חושב אתה על הדבר - מתקבל אבסורד. כי המדובר במים מותפלים ואם יוצר אתה חשמל ויש לך מה לעשות בו - זה מתקבל ביוקר רב, אך מה תעשה שם בכלל עם

חשמל? בא אלי יהודי כמו קלבין מברזיל, בא רוטשילד שני ומציעים ליישב אותם מששת ימי בראשית. ראיתי אצלם חישובים של מיליון וחצי פליטים הזקוקים ליישוב. גם אלה שנמצאים בלבנון ומזמן הסתדרו - מובאים ברשימותיהם. האם חקרנו אם בכלל רוצים כל הפליטים להיות דוקא חקלאים? הרי מישו מהם הינו סבל, או פועל, או למד מקצוע כלשהו.

אנחנו הרי דיברנו כל הזמן על פתרונות שכולם ישתתפו בהם: מים יבואו מלבנון ואדמה תינתן במקום זה או אחר וגם אנחנו נשתתף במשהו. אבל עכשיו, כאשר טוענים שהפליטים מתיים כמו זבובים - נחרדתי. שהערבים יודעים להסתגל לתנאים קשים טוב יותר מיהודים - ראיתי כבר בתקופת העליה: במקום שיהודי לא נאחז בו - שלושה ערבים הצליחו להאחז. לכן, אמרתי: אם יהיה לי כדאי - אשתמש בזה. אם לא - לא אשתמש בזה. אם מדובר על עשרת-אלפים או חמישה-עשר אלף פליטים - בסך הכל מדובר ב-3,000 בלוקונים, כמספר המשפחות. כי הממוצע הוא חמש נפשות למשפחה. זו הצידה שיכול הייתי לתת לאבא אבן עם צאתו לעצרת האו"ם. ידעתי שהחלטנו פעמיים-שלוש שאיננו רוצים לקבל עוד פליטים אלינו. איננו רוצים לחזור ולדון בעניין ובכל זאת - נכנסים אנו שוב ושוב לעניין ואיננו מסיימים.

אם עומדים אנו על כך, ואם נכון הדבר שמהגדה יצאו 180 אלף או 200 אלף נפש ובאים אלינו בטענות, הרי ידוע לכולנו שבחודש האחרון יצאו עוד פליטים לגדה המזרחית. לכן, חייבים אנו לומר משהו בעניין זה. לכן, אני חושב לעצמי שיש הגיון בזה שאומרים אנו שניישוב יהודים לאורך הירדן, שהוא הגבול שלנו עם ממלכת ירדן. אבל אני שואל את עצמי מה גורל 200-300 אלף הפליטים שברצועת עזה?

אם נניח שמה שאומר משה דייין, זה אוף רקורד; ולא צריך לפרסם זאת, אך הרי עצם הדבר שזה קיים באיזה שהוא מקום - פירושו שרוצים אנו להבטיח לעצמנו שניים שלושה מקומות (כפי שהדבר פורסם בעתון הערב), וכאן מדובר על 4-5 מקומות, מבצרי-עוז; ואז הגיוני יותר לקחת את אלה מעזה, במידה וירצו, ולהעבירם לצד ההוא, למסור גם אותם ובזאת לסיים את העניין. אך כאמור, על

זאת אין מחליטים, אלא הסברתי את העניין הזה של הבלוקונים או השכונות המתוכננות פחות או יותר, על יד אחת הערים או באזור חקלאי כלשהו - ועל כך יש לסכם בישיבה זו.

שר הדואר י. ישעיהו :

אני נגד התרת הרצועה בעניין הצהרות שרים. אם השר הציע הבוקר להתיר לכולם לדבר ועשה זאת כדי להביא את העניין עד אבסורד - חושבני שצריך להחליט החלטה מפורשת שאסור הדבר. אני יודע שאין סנקציה נגד שר שיפר את ההחלטה הזאת. אבל לא יהיה לו נעים, ולא לשום שר, להפר את ההחלטה, במידה ותהיה מפורשת.

השר י. גלילי :

חוששני שאתה טועה.

שר החוץ א. אבן :

ממשלות אחרות פתרו את הבעיה; כל ממשלה קאבינטית

פתרה את הבעיה הזאת.

שר הדואר י. ישעיהו :

העניין הזה דרוש לנו, כדי להבטיח את כבודה

ומעמדה של הממשלה בארץ.

ראש הממשלה ל. אשכול :

עוד מעט השעה תהיה 7, ועדיין לא החלטנו דבר.

שר הדואר י. ישעיהו:

היה זה הגיוני שדרך נקודה זו נכנסנו לעניין קביעת מדיניות ביחס לעתיד השטחים המוחזקים.

לא הייתי מקפיד על ויכוחים וסיכומים במפלגות בנושא זה. סוף-סוף לציבור אולי נחוץ הדבר, לפני ולקראת החלטה, שיתקיימו בירורים והממשלה תהיה בשלה להחליט. ועד אז - ניתן יהיה לאוורר את הנושא. שיהיה בירור כללי בציבור ובמפלגות וכאשר תבוא השעה המתאימה - נכריע את הכרעתינו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הממשלה תחליט אחר-כך נגד המפלגות, נגד הסיכומים

שהתקבלו בהן?

אמרת כאן שמפלגות יכולות לסכם סיכומים. האם באמת הגיוני הדבר ונכון וצודק, ישר ואמת ויציב, וכדאי שמפלגה היושבת ליד שולחן זה תסכם את הדברים בלי לשמוע את שר החוץ, את מי שיש לו דעה קיצונית אחרת, את כל אותם חברים שיש להם דעות בנושא זה? אולי גם להם יש מה לומר, ואילו שמעו אותם - יתכן שהיו מכריעים אחרת?

שר הדואר י. ישעיהו:

מבחינת הטעם הטוב ואולי מטעמי-הגינות, יתכן שהצדק אתך וצריך להיות קודם-כל תהליך ותיאום ליד שולחן זה, ואחר כך יובא העניין להחלטה, אבל השרים במפלגותיהם לא יהיו הדוברים של העמדות המנוגדות לעמדת הממשלה.

בהקשר זה ובניגוד לדברי השר גלילי אני בהחלט נגד דחיקת-הקץ בהכרעות בשאלה זו. כל כמה שמאיצים אנו בעצמנו לקבל הכרעה בעניין זה - מערערים אנו את העמדה המוצקה והחשובה, שבשבילנו אינה נוסחה לנוער, אלא רואה אני בה מדיניות נכונה, שהממשלה קבעה והכנסת אישרה, שכל זמן שאין שלום - לא מדברים על חעניין זה. רק חעל נסים של הסדר-שלום נדבר על הסדר בעיית השטחים. לכן, אין לדחוק את הקץ: השעה תבוא. והממשלה, אחר שקבעה נוסחה זו, היא למעשה הכריעה וכל הכרעה בכוחה לסתור ולערער עמדה זו וליטול ממנה את כוחה.

בעניין הפליטים: ברצוני לומר לשר החינוך:

בעניינים הומאניטריים אני יונה תמה ותמימה.

שר הבטחון מ. דיין:

מספיק שאתה יונה, לא צריך להיות תמימה.

שר הדואר י. ישעיהו:

כל יונה היא תמימה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יש מחקר האומר שהיונה היא אחת הציפורים

האכזריות ביותר בטבע.

שר הדואר י. ישעיהו:

אלה תוארים שאולים ממציאות אחרת ואנו חיים

בעניין זה בחיקוי לאחרים.

לבי לעניינים הומאניטריים, אבל עניין-הפליטים

הוא מדיני ממדרגה ראשונה. מציגים אותו כך עתה. אילו עניין הפליטים בעבר ובהווה - בשנת 1948 ובשנת 1967 - היה רק הומאניטרי, מאמין אני שהעם בישראל היה עושה הכל, ונותן מיטב יכולתו כדי להיענות לפתרון בעייה זו. אבל זה עניין מדיני ממדרגה ראשונה, כפי שאמרתי, ומציגים אותו נגדנו כעניין הומאניטרי בלבד. לכן, אני תומך בהצעות שהביא שר-החוץ. אני תומך ברעיון שהעלה כאן ראש הממשלה: אני חושב שזה רעיון שיש לו אופקים גם לגבי פתרונות השאלה לעתיד לבוא.

ראש הממשלה ל. אשכול:

תמה רשימת הנואמים. עלינו להגיע להצעות. לשר

דיין יש הצעות, אם כי איני יודע באיזה כיוון הן תהיינה.

795. ישיבות קבע של ועדות שרים

שר הבטחון מ. דיין:

יש לי שתי הצעות שתקבלה בהתלהבות. לגבי הצעות

אחרות, במידה ותחליטו שלא עתה הזמן והמקום להעמידן - אוריד אותן.

(1) ועדת השרים לענייני בטחון תתכנס בכל שבוע

ביום קבוע, ושם יהיה דיווח שבועי, ובמקרים של צורך - יופיעו בפניה הרמטכ"ל וראש-אמ"ן. זה יהיה מוסד פונקציונלי. הדברים הצפויים לפחות לשבוע - יובאו בפני הוועדה ונדע מה הם.

הוא הדין לגבי ועדת-השבעה. בלבי חושב אני שישנה כפילות ארגונית בין ועדת-השבעה וועדת-הבטחון. איני יודע אם בעיית "אל-פאתח" בגדה כיום, זה עניין לוועדת הבטחון או לוועדת-השבעה. אך זה עניינו של ראש-הממשלה, שידאג לקשר ולפשר ולקבוע איזו ועדה תיקרא למה. איני בטוח שעניין פתיחת שער-המוגרבים זה עניין לוועדת המקומות הקדושים יותר מאשר לוועדת-השבעה, העוסקת ברשיונות אלה. במידה ואני נוגע לעניין - בשבילי זה היינו-הך.

עובדות שתי ועדות על אותם שני הנושאים - עניין הבטחון ועניין הגדה, והצעתי היא שתהיה בנושא זה ישיבה שבועית קבועה.

לזאת אני רוצה להוסיף, בעיקר לעניין ועדת-השבעה: לשרים העומדים בראש משרדים שונים, אם אפשרי לקראת אותה ישיבה, שכל אחד יברר ענייני משרדו בגדה ויבוא ויעורר שאלות. ייתכן שדברים הנראים לי מובנים, לשר-החינוך ייראו מחייבים בירור. כולכם ממונים על משרדים שונים והממשל מלכד כולם ליכוד ארגוני. אם תתקבל הצעתי, תתקיים ישיבה שבועית, בה יפנה כל שר את הנושא הנראה לו מחייב דיון אל יו"ר הוועדה, ולא נאגור תרעומות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ישנה כבר ועדת-השבעה וועדת שלושה-עשר.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

וישנה ועדה לענייני כלכלה של הגדה וועדת-שרים לענייני שירותים וועדת-תיאום בין שתי ועדות אלו; ישנה ועדה לענייני מקומות קדושים ועוד.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מדבר על שתי ועדות אלו, שאני חבר בהן,

ומבקש שיוחלט עליהן.

מ ח ל י ט י ם : כי ועדת-השרים לענייני בטחון וועדת-השרים אשר נתמנתה בהחלטה מס. 692 של הממשלה תתכנסנה בכל שבוע במועדים קבועים.

796. שיקום כפרים שנפגעו בגדה-המערבית

שר הבטחון מ. דיין:

אני מבקש שהממשלה תאשר מה שאמרתי ביחס לבית-מירסים ובית-האווה - חומרי-בנין על חשבוננו. ביחס לקלקיליה אין לי עדיין תשובה סופית מצד הצלב האדום הבינלאומי. הם משהים את העניין והחורף מתקרב. הם הבטיחו לעשות זאת ובינתיים את הזריעה אני רואה שם. אם מוכנה הממשלה להחליט שבמידה והצלב האדום לא ישיב תשובה חיובית תוך זמן מסויים - נחליט גם על עניין קלקיליה - אפשר לסכם כך.

אלה שלוש הצעות שהייתי בטוח שתתקבלנה בהתלהבות. ואחרי זאת ברצוני לומר, ששאלות שונות שהועלו כאן, גם על ידי שר הפנים וגם על ידי שרים אחרים, שהן תהיינה נדונות בוועדות השונות. עניין המעבר מעזה לחברון ומבית לחם לירושלים - יידון ויוחלט בוועדה.

הצעה יחידה שמבקש אני להביאה להחלטה זה בעניין איחוד המשפחות וזה קשור בעניין הפליטים.

יש לי הצעה, שיכול להיות שלא יהיה לה אף תומך

מלבדי: יש לי אמונה בעניין זה ואביא הצעתי להחלטה:

בשעתו הבאתי את ההצעה, אליה התייחס ישראל גלילי ואחרים, ואני חושב שהעניין חיוני ממדרגה עליונה: צריך שיהיו לנו אמצעי-שלטון לא רק במקלעים נגד מיליון הערבים שאנו בתוכם ומנסים לנהל שם חיים נורמליים. כאשר הם סוגרים את בתי הספר בשכם, את כל בתי הספר, עד האחרון שבהם - של אונר"א ופרטיים; ומאחורי זה עומד שם ראש העיר ומשפחתו וסגן ראש העיר וקבוצה שלמה של תושבים. אם באותו הזמן משרד הפנים יאשר, דרך איזו שהיא שיטה שתיקבע כאן לגבי איחוד משפחות, וזה ייעשה אוטומטית, בלי להתחשב בהתנגדות שתהיה לזה מצד גורמי הממשל - בכך אנו מונעים מעצמנו את אחד האמצעים העיקריים, בו יכולים אנו לנהל חיים שאולי יהיו כתיקונם. וזאת מונעים אנו לא רק מידינו, אלא מאותו ראש עיריית שכם, שרצה לפתוח את בתי-הספר, אבל כאשר פונים אליו המורים ורוצים לשבות, יוכל הוא לומר להם: אתם רוצים שקרוביכם יבואו אליכם? - איני יכול להפנות בקשתכם ליהודים כאשר אתם שובתים ובאותו הזמן לבקש בואו של קרוב של זה או אחר.

אנו מדינה מחוכמת הדואגת למחוסרי-עבודה, לקניית עודפים ולאיחוד משפחות, ללא קשר עם מה שקורה שם. ובאותו הזמן, אותם מנהיגים, באותם מקומות או בחלק מהם מכריזים נגדנו מרי פוליטי בפועל. אולי כדאי שנהיה במצב בו נאמר לראש עיריית שכם: או שאתה רוצה להכריז מרי נגדנו ואז אל תבוא עם עודפי אבטיחים ואיחוד משפחות אלינו, או שרוצה אתה שנעבוד יחד, ואז - בלי מרי פוליטי.

הצעתי שזה לא יהיה עניין בינינו וירדן, אזי אמנם כותבים ב"מעריב" דברים שלא אמרתי, אבל נאמר שם גם משהו בעניין זה. אני רוצה לחזור על דברי שאמרתי, בניגוד לנוהג עד עכשיו בקבלת הפליטים, שזה היה הסכם בינינו וממשלת ירדן, שזה לא יהיה כך. אלא שהמשפחות בגדה, הרוצות שמישהו מקרוביהן יחזור - תיפנינה אל ראש העיר והוא יפנה למושל הצבאי והמושל הצבאי יאשר או לא יאשר זאת. לא יהיו קריטריונים סכמטיים בעניין זה. וכאשר ראש העיר עושה מרי נגדנו - המושל לא יאשר לו זאת. אני רוצה להכיל זאת על יותר מזה. כאשר הוא סוגר את בתי הספר - נאמר לו שעם רשימות הקרובים יבוא בעוד שבוע.

לא צריך לסטור לו בפרצופו, אך צריך לקשור את הדברים האחד בשני.

יכולה להיות גישה שעניין איחוד המשפחות אינו אחד ממרכיבי השלטון, אלא זה דבר סכמתי ואז - עושה זאת משרד הפנים. הוא קובע שכל קרוב יגיש בקשה ויחזור לגדה. גם בעניין זה יש חילוקי-דעות, ואני מביא כאן הצעתי.

מבחינת הצגת העניין הפוליטי - אין בזה הברדל. את הסיפור הזה, שהעליתי כאן, לא צריך לספר, והנוסחה האומרת שניענה למקרים של איחוד משפחות - היא כוללת. השאלה היא אם עושים זאת בצורה סכמתית או בידי המושל לקבוע בעניין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לשתי הצעותיך הראשונות - כולנו מסכימים. אם כי אף פעם לא תבואו לישיבות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

נבוא כן.

שר השיכון מ. בנטוב:

אם נמזג את שתי הוועדות - אין בעיות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כל כמה שקטן מספר החברים בוועדה - כן יהיה קל

יותר לכנס את הוועדה.

ברצוני להציע שישיבת הוועדה הזאת תתקיים דרך קבע ביום הראשון, כי זה יום בו כולנו נמצאים כאן. ישנם חברים הנמצאים בוועדת השרים לענייני כלכלה, ובוועדה שתימנה 13 חבר - ודאי שיקשה לתאם זמן לכינוסה, וברור שבועדת השבעה ישנם פחות חברים שהם בוועדת השרים לענייני כלכלה מאשר בוועדת השלושה-עשר. לכן, צריך לבדוק את העניין.

שר השיכון מ. בנטוב:

אפשר לעשות זאת משעה שש עד שמונה, אחר ועדת השרים לענייני כלכלה, המתקיימת ביום ראשון אחר-הצהרים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בסדר. נעשה מאמץ לקיים זאת. כל זמן שתהיה חיטה לטחון - נקיים שתי ועדות אלה, ואעשה מאמץ לקיים את הישיבה ביום ראשון ואם לאו - במקום אחר. עתה נחוצות לנו שתי ישיבות ממשלה ביום הראשון, כדי לסיים את סדר-היום הרגיל.

לכן, אקבע את הדברים עם יעל עוזאי והיא תודיע לשרים איזו ועדה תתכנס ביום א', בימים בהם מתקיימת ישיבת ממשלה אחת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני מעוניין שיביאו את העניין לוועדת ה-13 ותבוטל ועדת ה-7. בזאת הבעתי משאלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זו משאלה יוצאת מן הכלל, אך פירוש הדבר - פי

שניים דיבורים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

השר ארן אומר, שמה שצריכה לעשות ועדת השבעה -

תעשה ועדת ה-13.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עניין בו טיפלנו עד עתה בוועדה בת שבעה חברים -

יטפלו בו מעתה חמישה-עשר חברים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

כולנו יודעים על הכל ומדברים על הכל.

אני מציע לערוך מחקר על כך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

דומני שאנו אוכלים את עצמנו ואת הזמן העומד

לרשותנו בישיבות. הרי צריך מתי שהוא לעשות את העבודה וצריך גם לחשוב קצת על

העניינים. אני תובע מעצמי, על כל פנים, קצת מחשבה ואיני מגיע לכך. הישיבות

נמשכות בלי-סוף.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אילו אפשר היה לקיים היום ישיבה שלישית של הממשלה - היא תהיה כדאית אם נסכם בה עמדה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זו הצעה שמוכן אני לקבלה. היא ודאי לא תסכם, אבל אם רוצים אתם - נקיים היום ישיבה נוספת שתתחיל בשעה 9 בערב. לפנינו ארבעים סעיפים בסדר-היום שאינם זזים ממנו.

שר השיכון מ. בנטוב:

בשבוע הבא לא יהיה השר ספיר ולא תתקיים ועדת השרים לענייני כלכלה, ואפשר יהיה לקיים שתי ישיבות-ממשלה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מבקש לקבל החלטה בעניין בית מירסין ובית

האוה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ברצוני לדעת אם אפשר לעשות זאת בצורת הלוואה.

שר הבטחון מ. דיין:

צריך אתה לראות את הלוויים האלה... זה כפר עלוב.

בעניין קלקיליה באמת שאין עם מי לדבר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

טוב. בבקשה.

שר החקלאות ח. גבתי:

אני בעד אישור ההצעה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שמעתי ואני בטוח שאם יוצע משהו הקשור במיליארד

לירות - תהיה גם אז בעד ההצעה. ישבתי היום עם שר האוצר ואני יודע מה מצבנו

בתקציב הבטחון ובכל היתר - לשנה החדשה. ארצה לשמוע אתכם מדברים אתר שתהיה

התמונה בפניכם. אגב, איני יודע כמה בתים ומשפחות כלולות בזה.

שר הבטחון מ. דיין:

לא יכולתי להיכנס לגופו של עניין בלי אישור

הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

טוב, נקבל החלטה בפרינציפ. נדע כמה בתים, כמה

חומר דרוש ונדע במה דברים אמורים. קח לך מהנדס שיברוק את הדבר. מי מטפל בזה?

השר מ. בגין:

שר השיכון.

שר הבטחון מ. דיין:

תוסיף לזה עוד אפס אחד בתקציב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

צריך לגשת לשם מהנדס ולומר לנו במה דברים אמורים. בפרינציפ מקבלים אנו עלינו לספק להם את תומרי-הבניה.

אשר לקילייה - להם אפשר לתת זאת דרך בנק-משכנתאות, אם ניתן הדבר. להם ישנם פרדסים והכנסתם נטו גדולה יותר משל פרדסנים בפתח-תקוה, כי הוצאותיהם שונות. אנו רוצים, על-כל-פנים, לשמוע מה הסכום.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מציע שבעניין זה יחליטו ראש-הממשלה, שר האוצר ושר הבטחון וכן שר השיכון, והעניין לא יחזור הנה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בסדר.

מחליטים : א) לאשר עקרונית מתן עזרה, בחומרי-בניין ובהדרכה, לכפרים בית-האווה ובית- מירסים לשיקום בתים שנהרסו בהם, ולייפות כוחה של ועדת-שרים להחליט סופית בעניין.

הרכב הוועדה: ראש-הממשלה, שר-האוצר, שר-הבטחון ושר-השיכון.

ב) להסמיך את ועדת-השרים הנ"ל להחליט גם בעניין עזרה לשיקום בתים בקלקיליה, באם יתברר שהחלטה מס. 693 מיום כ"ב בתמוז ש"ז (30.7.67) אינה ניתנת לביצוע.

797. פליטי הגדה-המערבית

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני סבור שהממשלה יכולה להחליט על איחוד משפחות, כי כל כוונתה של הצעת שר-הבטחון - הטלת סנקציות נגד מנהיגים ערביים בגדה, אם מדובר בסנקציות, הרי יכול אתה לעשות זאת מיד, אנו מעסיקים פועלים מחברון, טול-כרם ושכם. אפשר להפסיק מחצית כמות העבודה המסופקת להם.

על-יד משרד הפנים ישנה ועדה, בתוכה נמצא נציג משרד ראש-הממשלה, נציג הש"ב ויכול להיות בה גם נציג הממשל הצבאי. במידה וקורה מקרה שאפשר לנצלו ולהשיג דרכו משהו - נעשה זאת. אך לא הייתי רוצה שהעניין יהפוך לפניה אל המושל הצבאי והוא יבדוק תמיד מנקודת-ראות זו בלבד.

לדעתי, אין לחשוש יותר-ידי לגבי המספרים, כי הם לא יהיו גדולים ביותר: חלק גדול מהם הגיע כבר לארץ, אם מדובר באיחוד משפחות.

לכן, אני תומך באותן הצעות שהעלה שר החוץ לגבי

מקרים מיוחדים.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

כאשר אזרח ערבי רוצה לבקש איחוד משפחתו, אל מי

הוא פונה? הרי יכול הוא לפנות רק דרך המושל, כי אין לו כתובת אחרת.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

המושל מעביר זאת למשרד הפנים.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מוכן לקבל את הדברים שאמר השר דיין, לא

בתור התחשבות יחידה, אך זו התחשבות חשובה. התושבים יפנו אל ראשי-העיריות.

המושל יקבל את הפניה מראש העיר וימליץ וכך יפעל הדבר. יחד עם זאת - איננו

צריכים להגביל זכות הפניה רק לראש העיר, אלא לכל המעוניינים. הם יהיו רשאים

לפנות ישירות אל המושל.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ברצוני לבסס הגיון הצעת משה דיין: לא יתכן שבכל

מקום יהיה מרי נגדנו ובאותם הימים נעסוק אנו באיחוד המשפחות שלהם. איני מבין

אתכם: האם יושבים כאן צדיקים גדולים המתעניינים רק בהם? מה נעשה פה?! חדלתי

להבין. מחר תהיה שביתה כזאת ואחרת ואחר יבואו יריות - ואנו מציעים להמשיך

באיחוד המשפחות, כאילו לא קורה דבר. מצאתם זמן מתאים לכן!

יכול לפנות כל מי שרוצה, בין דרך ראש העיר או דרך המוכתר, ואם הוא ברוגז אתו - יפנה למושל ישירות והמושל יביא זאת לוועדה, ולא יחליט בעצמו. הוא ינמק ויסביר מדוע לא להענות לו, מה המעשים "הטובים" שעשה וכו'.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני מקבל זאת.

שר הבטחון מ. דיין:

אתה מסכים לזה?

ברצוני לומר לשר הפנים, שמתוך גישתו של משרד הפנים - אם הממשלה תחליט על איחוד משפחות לפי קריטריונים שייקבעו, לפי מידת הקירבה המשפחתית, ואת זאת יקבע משרד הפנים - הרי פירוש הדבר שזה הדבר היחיד שיקבע כאן. המושל וראש העיר צריכים להוכיח שפלוגי ובן פלוגי אינו ראוי לכך.

מבחינה מספרית - אין לי ודאות אם המספר יהיה גדול או קטן, אך מדובר על אלפים רבים. לפי הערכתי - עשרות אלפים, מאלה הנמצאים בירדן, קרבת-משפחה להם עם תושבי הגדה.

אני מעדיף בעניין זה ועדה משותפת, שתדון בכל פניה כזאת, אך צריך לומר כאן במפורש למה כוונתנו בעניין זה. האם הכוונה למהאוטומטי, סכימתי, שצריך יהיה לעכב מקרה מסויים כדי להוכיח משהו, או במידה ואין שיתוף-פעולה, ואני אומר זאת מראש, לא ניתן לראש עיריית שכם להעביר הנה אף אחד מבני משפחתו, כי הוא עושה נגדנו מרי. לג'נין וחברון ובית-ג'אלה ובית לחם - ניתן זאת, במידה וישתפו פעולה.

אנחנו נמצאים עתה במצב, כאשר יש פניות רבות מצד ראשי- ערים ומנהיגים עיקריים של האוכלוסיה הערבית, הרוצים להכריז על סיפוחם לישראל ומבקשים זאת. הפניה באה מצד ערים שלמות, ועוד נתגעגע ליום כזה. נניח שהדבר תלוי בשיקולים שלהם, אבל מידת השיקולים שלהם לעבוד אתנו - זה דבר יקר שלא יסולא בפז. אם תתן לשכם אותם דברים שנותן אתה לחברון - חברון תסגור גם היא את בתי-הספר בתוכה, כי ראש עיריית שכם מופיע כצדיק בירדן ובישראל גם יחד.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אנו נתחשב בזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

משה דיין אומר שלא צריכות להיות החלטות אנגרו על איחוד משפחות לגבי מקרים קשים, אלא בנפרד לגבי כל מקרה ומקרה.

שר הבטחון מ. דיין:

תהיה נכונות להענות לפניות כאלה, אך אין

התחייבות על כך מראש.

ראש הממשלה ל. אשכול:

למען לא יהיה חשש - המחליט היחיד האחרון בזה לא

יהיה המושל, אלא הדבר יובא בפני ועדה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אני מקבל כל זאת: במידה שבועדה ימצא המושל את עצמו במיעוט ברצותו למנוע החזרת קרובים - הוא יוכל להעביר זאת לוועדת השבעה ואז הממשלה תחליט בזה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מציע להעביר זאת לראש הממשלה, והוא יקבע

סופית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אם ישנם חמישה משרדים המטפלים בדבר וכולם נגד

המלצת המושל -

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה יועבר להכרעת הממשלה, כי יכולה להיות כאן

שאלה פוליטית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מסכים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זו הכבדה גדולה, כאשר כל דבר מועבר דרך שני

צינורות.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

לפי הלך-מחשבה זה - החלק המזרחי של ירושלים, במידה ולא יפתחו את בתי-הספר, מדוע צריכים אנו להעניק להם את כל הטיפול הניתן ב"הדסה"? המציאות עתה היא כזאת, שהם כבשו את "הדסה".

ראש הממשלה ל. אשכול:

חוס עלי, רשום לך סעיף בעניין זה.

השר י. ספיר אמר לי כבר שהגדה עולה לנו כשבעים עד תשעים מיליון לירות. אך אני יכול לפתור הכל בכת-אחת.

השר י. גלילי:

אבקש ניסוח ההחלטה. האם יהיה נכון לומר שבעניין זה מסתכם הבירור? (כוונתי לגבי ההחלטה, ולא לגבי פרטי הביצוע). ייאמר כי בקשות מצד תושבי הגדה אל שלטונות ישראל להתיר איחוד עם משפחותיהם תיבדקנה כל אחת ואחת מתוך הבנה והקפדה על הבחינה הבטחונית. זה הנוסח שמציע אני לפרסם.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

אך מהי ההחלטה? דרך מי עוברת הבקשה הזאת?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מציע שלא ראש הממשלה יטפל בזה ולא יועבר כל

מקרה אליו.

שר החוץ א. אבן:

הישיבה הבוקר נפתחה בהודעתי שנפתחת העצרת ואמנם

- שר אחד התייחס לענייני...

אני מציע שהממשלה תאשר את המשלחת כפי שהיא

מובאת כאן. לענייני זה יש לי הצעה הנוגעת לענייני הנדון כאן.

אני מציע שהממשלה תחליט לגבי פליטי שנת 1967

מהגדה, שיוקם מוסד שיבדוק פניות מתושבי הגדה לממשלת-ישראל בענייני איחוד משפחות ופניות אחרות בעלות אופי הומאניטרי מיוחד; אותו מוסד ידון בהן, ולא נפרש כאן את הביצוע המוגבל או הנרחב.

השר מ. בגין:

אני מבקש לא לקבל את הנוסח המוצע על ידי שר

החוץ, כי המלים כלליות מאד ונותנות מקום לפירושים שונים. למעשה לא צריכה הממשלה לקבל שום החלטות, כי כל ההחלטות הנוגעות לזה נתקבלו כבר.

(א) נקבל החלטה שלבעלי רשיונות ניתן להיכנס.

נקבע עתה החלטה על איחוד משפחות, ואת הנוסח שהציע השר גלילי רואה אני כמספק.

ביחס למקרים קשים ההנחיות ברורות, ללא כל

החלטה. אני יודע על שבעים מקרים, כאשר הובאו האנשים ללא כל החלטה לעבר זה של הגדה. אין עלינו כל חובה מכל ישיבה לצאת עם החלטה חדשה. יש שתי החלטות אופרטיביות. אפשר להסבירן בניו-יורק או וושינגטון או בכל בירה אחרת. יודעים אנו היום מה עלינו לעשות ביחס לאיחוד המשפחות. אם ניצור בכל ישיבה את הרושם שיש עלינו לחץ גדול וחזק - עד אנה נגיע?

אני מציע שנסתפק בשתי ההחלטות, כאשר האחרונה שבהן ניתנה כבר בצורה בהירה ומובנת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מציע שתקבל זאת, אבא אבן.

שר החוץ א. אבן:

לא דיברתי על פירסום.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין צורך להוסיף, כי העניין מוסכם כאן בינינו. חושבני ששר החוץ ואני וכל האחרים מאוחדים על הצעה אחת. הוחלט כאן על איחוד משפחות: כאשר המדובר במקרים קשים אנו נעתרים לבקשה. ולכן, אין צורך לפרסם את הדבר פעם נוספת, כאשר מקימים אנו מוסד חדש לעניין זה. לך יש מה למכור בארגון האומות המאוחדות ונסתפק בזה.

הטכניקה כזאת, שבעניין זה רוצים אנו להשתמש גם שימוש חינוכי - מוסכמת על ידינו.

שר החוץ א. אבן:

העקרון של איחוד המשפחות מוסכם כבר בינינו ולא צריך לפרסמו שוב. התוספת עליה דובר עתה כאן - אין צורך לפרסמה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לגבי העניין - האנטי "מריטי" - ברצוני לקבוע
כאן, שעל הממשלה להחליט שזו החלטה בטחונית.

שר החוץ א. אבן:

אולי כדאי שנמשיך לדון בכמה עניינים הנוגעים

לעצרת?

השר מ. בגין:

צריך להודיע שלא נתקבלה כל החלטה חדשה בעניין

זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

על איחוד המשפחות - אין צורך בהחלטה חדשה.
מחליטים שמחזירים פליטים במקרים קשים בלבד.

כולנו אומרים לעצמנו, שאילו הגענו למצב שהכל
היה שרוי בשלום ובשלווה עם הערבים, בכל מקום בארץ - אפשר היה שנוהגים היינו
כולנו קצת ביתר רחבות, אם כי אין הברל בדבר היכן יושבים הפליטים - כאן או שם.

אך לעצמנו אומרים אנו: איחוד המשפחות יהיה
בידינו כממשיר לחינוך ערביי הגדה לאזרחות טובה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא צריך לומר זאת באופן כללי, אלא רק במקרים

בהם דרוש הדבר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא. מר שפירא, תשמע לי: נראה במשך חודש ימים

כיצד מתנהלים העניינים. אם נכון הדבר שמדובר בעשרות או מאות מקרים בלבד, זה עניין אחד. אם הגבול נפתח בפני כולם ונכנסים באלפים רבים - אצביע נגד.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

כאשר יגיע המספר לאלפים - תצביע נגד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני חושב שאנו מבינים האחד את השני. אני מציע

שבועדה זו ייגמר העניין. אם יהיה צורך באינסטנציה נוספת - נדון אז בדבר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

נראה לקראת מה הולכים אנו בעניין זה. אם ההצעה

הזאת באה כדי לא לתת לאף-אחד להיכנס - נצטרך לבחון את העניין מחדש.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עלינו להחליט אם בונים אנו מבנים לפליטים דרך האונר"א, או מי שרוצה לבנות - נקציב לו כסף לכך, והגעתי עם השר ספיר להסכמה בעניין זה. המדובר עד סכום של עשרת אלפים לירות.

שר השיכון מ. בנטוב:

נציג לאונר"א תמורת הבתים שקיבלנו - נמציא להם

"פבריקיטד האוזס".

ראש הממשלה ל. אשכול:

איזה בתים קיבלת מהם? אין לך למי להציע זאת.

שר השיכון מ. בנטוב:

כוונתי שהמו"מ יהיה עם אונר"א ולא עם ירדן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

את זאת אמרנו. כאן לא יושבים מומחים לדבר. לכן, תבדוק, תשלח מהנדס שיבדוק זאת. זה עניין אחד אם אומר אני שאתן מלט ועצים ודבר אחר הוא אם אני הוא הבונה. ביוון נתנו לכל אחד בלוקים, מסמרים ומלט והוא בנה לעצמו את הבית.

שר החוץ א. אבן:

נתקבלה הצעת ראש-הממשלה, שמבצעים זאת עם אותם גורמים, ואנו נברר באיזו מידה מגיבים על זה. בשבוע הבא יוחלט אם העניין קיים או לאו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בסדר.

מ ח ל י ט י ם : א) בקשות מצד תושבי הגדה-המערבית אל שלטונות ישראל להתיר איחוד עם משפחותיהם תיבדקנה, כל אחת ואחת, מתוך הבנה ומתוך הקפדה על הבחינה הבטחונית.

ב) תיבדקנה מתוך הבנה, גם בקשות להתיר שובם של אלה מבין תושבי הגדה-המערבית שעברו לירדן, המהווים מקרים קשים בעלי אופי הומניטרי מיוחד.

ג) כל בקשה תוגש באמצעות ראש-העיר או המוכתר למושל הצבאי אשר יעבירנה, בצירוף חוות-דעתו, להחלטת הוועדה הבינמשרדית המטפלת בעניין רישוי כניסת ערבים לארץ (ועדה ב'), שליד משרד הפנים.

ד) לברר עם נציגי אונר"א את האפשרות של תרומה שלנו לעזרת הקמת מבני-קבע לפליטי הגדה המערבית אשר מתגוררים עתה באהלים בירדן.

=====

השר י. גלילי:

בעניין ההתבטאויות של השרים אתה מוותר?

ראש הממשלה ל. אשכול:

איני מוותר.

=====

798. הרכב משלחת ישראל לעצרת או"ם

שר החוץ א. אבן:

יש לי רשות הדיבור לגבי עצרת האו"ם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מציע שאת הצעתך תציע במועד שנראה לך. מר בגין, (מתייחס לפתק שקיבל ממר בגין) - אם מוכרח אתה ללכת - לך.

השר מ. בגין:

אם דנים על עניין זה - איני יכול ללכת.

שר החוץ א. אבן:

אני מציע שחשמעו הצעתי בעניין העצרת.

אחר שאישרה הממשלה את המשלחת, אבקש את הממשלה להסמיק אותי לקבוע את צוות היועצים הפרלמנטריים, יחד עם ועדת החוץ והבטחון.

חברים ודאיים ישנם שלושה: נציג המערך, נציג רפ"י ומר סרלין, המומלץ על ידי גח"ל. ואז המועמדות של מר הררי ונציג המפד"ל תרד על פי הרוטציה מעל הפרק.

ראש הממשלה ל. אשכול:

היתה פעם החלטה לפיה חיינו כמה שנים, בנושא זה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

רפ"י הרי מאוחדת עם המערך ולא דרוש לה שליח

מיוחד.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

נסיון העצרת הוכיח, שהעובדה שהיו עוד שניים-שלושה חברים - תרמה לעבודת המשלחת. נוסעים כל כך הרבה שליחים; אל נהיה קמצנים דוקא בנושא זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא הייתי אף פעם במשלחות אלה, אבל קבלנו מברק, פה אחד, מכל חברי המשלחת היושבים שם בעניין זה, והיא הנותנת שהם יכולים לשבת פה.

אך אם רוצים אתם חמישה חברים - יהיו חמישה. אני

רואה כבר מספר של חמישה עד שבעה.

שר החוץ א. אבן:

רשאים לצאת למשלחת רק מתוך חברי ועדת חוץ

ובטחון.

שר השיכון מ. בנטוב:

מהרשימה שהבאת הנה מתקבל שאף איש מפ"ם אינו

משתתף בזה?

שר החוץ א. אבן:

חברי מפ"ם אינם רוצים לנסוע. שליחות זו מוכרחה

להיות פתוחה אך ורק לחברי ועדת חו"ב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ההחלטה היתה שנוסעים רק חברי ועדת חו"ב, ולא

יותר משלושה במספר. עכשיו לבכם רך ואומרים אתם: יסעו חמישה. אך אלה צריכים

להיות חברי ועדת חו"ב בלבד. אם בנטוב רוצה לערער על זה - נצביע.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מערער על זה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

בזמנו אמרו הרי שאין זה תקדים, כאשר נוסעים

יותר משלושה חברים.

שר החוץ א. אבן:

בהנחיות למשלחת אני מציע שנפרסם שהמשלה דנה בהתכנסות מושב העצרת, והנחתה את המשלחת וקבעה שהמשלחת תביע ותייצג את המדיניות המובעת בהחלטת-הכנסת מ-1 באוגוסט השנה, כלומר: שאנחנו נשארים איפה שעומדים אנו; דוגלים במשא-ומתן על חוזה-שלום ומקיימים את המצב הקיים עד לחוזה-שלום, כלומר: שזו הנחייה למשלחת שמייצגת ומביעה עמדה זו.

ראש המשלה ל. אשכול:

בסדר, מתקבל.

מ ח ל י ט י ס : א) לאשר את הרכב משלחת-ישראל לעצרת או"ם ה-22 כדלהלן:

נציגים:

מר גדעון רפאל, ובשלב מאוחר יותר מר מיכאל קומיי - ראש המשלחת, מר עמיאל נג'ר, מר שבתאי רוזן, מר מרדכי ר. קדרון, מר יואל בר-רומי.

בעת שהותו בניו-יורק יהיה שר-החוץ ראש-המשלחת.

נציגי-משנה:

מר חנן יבור, גב' זינה הרמן, ד"ר דניאל לוין, מר שמשון ארד, מר חנן עינור.

(ב) להסמיך את שר-החוץ למנות עד 5 יועצים פרלמנטריים למשלחת, מכין חברי ועדת-החוץ-והבטחון של הכנסת.

=====

שר החוץ א. אבן:

יש עניין אחד הקשור בסואץ. אני מוכרח להעיר הערה, כי היה שימוש בביטוי חריף כאילו לא היתה הגינות בצורת הציגי את העניין.

לא היה שום דבר בלתי-הוגן בדברים שאמרתי על התעלה והמפרץ. לא הבאתי את העניין שסוכם ביני ושר-הבטחון אל הממשלה, כלומר: שהיה מתוכנן ומנוי אז שהתנועות החדשות יימסרו לידיעת בול. יש אי-הבנות וזה קורה בכל משרד, אבל ישנה בעייה אחרת המחייבת החלטת הממשלה.

הבעייה אינה בול, אלא המערך הפנימי לגבי קבלת החלטות בעניין התעלה. עצם ההחלטה לחדש חידושים או להרחיב הקיף השיט בתעלה - על-ידי מי מתקבלת החלטה זו - על-ידי משרד אחד או מעמד שגם משרד-החוץ רשאי להשתתף בו.

שר-המשפטים חשב שהעניין חוקי שיעשה. אני טוען שזה מזמין אפשרות של התלקחות. לכן, רצוי שתהיה אפשרות לדון דיון מדיני בעניין. אני מוריד הצעה זו, אם יתקיים השבוע דיון כללי על התעלה ועל מדיניותנו.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

קבענו ישיבה של ועדת-השרים לענייני בטחון ביום

ד'.

שר החוץ א. אבן:

אם ישנו סעיף על תעלת-סואץ - אני מוריד הצעתי.

שר הבטחון מ. דיין:

סעיף ראשון בישיבה הבאה יהיה על מפרץ-סואץ.

שר החוץ א. אבן:

בסדר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השר ברזילי ביקש להודיע שהוא מצביע בעד הצעת

השר אבן בעניין הפליטים ובעניין הסואץ.

בעת הצעת דיין - בעניין שיקום שני הכפרים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

כולנו הצבענו אתו יחד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם ישנה הצעה המעודדת חויכוחים - אציע לדחות

זאת לזמן אחר.

=====

799. הודעות שרים על מדיניות הממשלה

השר י. גלילי:

בעת האחרונה פורסמו בחו"ל ובארץ הצהרות

בעניינים בטחוניים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השר בגין ביקש להיות נוכח בדיון זה, נדחה זאת.

שר החוץ א. אבן:

היתה התבטאות של ראש-הממשלה בעניין זה. אני

חושב שהיא צריכה להנחות את השרים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

העובדה שאכלנו קצת האחד את השני - צריכה לתת

תוצאות. בעוד שבוע או שניים ננסח משהו בעניין זה.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

אני מוכרחה להגיב על זה, כי העתונות-כולה מלאה

עם זה.

השר י. גלילי:

"בעת האחרונה נתפרסמו בארץ ובחו"ל הצהרות של שרים בנושאים מדיניים ובטחוניים, ובכלל זה הודעות מדיניות, שממשלת-ישראל לא קבעה כלל החלטתה בהן.

ראש-הממשלה הוסמך להבהיר שהודעות בלתי-מוסמכות לא מחייבות את ממשלת-ישראל. הודעות מוסמכות בעניינים מדיניים ובטחוניים מתפרסמות על-ידי ראש-הממשלה ושרים שהוסמכו לכך מטעם הממשלה או ראש-הממשלה.

השרים מתבקשים להימנע מהודעות מדיניות החורגות מגדר החלטות-הממשלה שהותרו לפירסום".

אני מציע לקבל החלטה בנוסח זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רואה שזה עניין לויכות.

שר הסעד י. בורג:

רה"מ יודיע שדבר בלתי-מוסמך אינו מחייב את

הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר לומר שלא צריך להודיע דבר, וזה ענין לויכוח. זה אינו פתרון, על-כל-פנים.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מתנגד להודעות שרים, אבל להחליט על נזיפה בשרים - איני מסכים.

שר החוץ א. אבן:

הצעתי הצעה שאין בה נזיפה. סעיף ט' בסדר-היום.

המשך הדיון נדחה לישיבה הבאה

====

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבקש לתת לי חמש דקות להגיד דברי.

אם יתפרסמו הדברים שאומר עתה - אולי יתקבל הרושם שבכל-זאת עושים אנו משהו.

קבלתי מכתב בנושא בו הצעתי את עצמי והואלתם להטיל עלי את הדאגה לאיכלוסה היותר אינטנסיבי של ירושלים.

ברור שאיני מתכוון לדלוג על משרדים שתפקידם בכך. אני רוצה לומר, שאמנם הדברים אינם נוראים כל-כך ואינם עושים רושם אדיר, אבל מחודש יוני עד עתה נוספו 146 איש כתושבי ירושלים, ביניהם עולים חדשים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ולא לעיר-העתיקה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

לירושלים-כולה.

800. העברת מטה-המשטרה לירושלים

ראש הממשלה ל. אשכול:

בעניין העברת מטה המשטרה לירושלים: סוכם עם שר-האוצר ועם שר-המשטרה, היודעים על העניין כבר כמה חודשים, ונאמר לי שהמשטרה מוכנה לכך, שיש לגשת לביצוע העברת 750 שוטרים לירושלים. זה מבצע שימשוך אחריו 2,000 עובדים נוספים. איני יודע אם המדובר במשפחות או במשרדים בלבד. על-כל פנים, מדובר במשרדים ובדיוור.

הכוונה למקום הנמצא בדרך לארמון-הנציב, שם ישנו בנין הקולג' הערבי, אותו צריך לשפץ והוא משמש חלק קטן בחוכנית כולה.

שר המשטרה א. ששון:

אין זה איכלוס ירושלים, אלא תוספת לחלק הישראלי של ירושלים. זה נמצא ליד רמת-רחל.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אדוני שר-המשטרה: בירושלים יש 200,000 יהודים ו-60,000-70,000 ערבים; לכן - גם זה לטובה.

הבנין העומד הינו חלק קטן בלבד מהתוכנית כולה. מכאן ואילך צריך יהיה לבנות.

לבסוף רוצה אני להציע ועדה לעניין זה, בה יידונו התוכניות לפרטיהן והתקציבים. לוועדה מציע אני את משרד השיכון, משרד המשטרה, האוצר וראש הממשלה.

חלק מהשוטרים המתגוררים בתל-אביב - נמצאים בשיכונים ויתכן שאפשר לעשות כאן החלפה. זה יעלה בכסף, אבל העברת משפחה עולה תמיד בכסף. אם יצא העניין לפועל - אני תומך בכל לבי בתוכנית זו. נדמה לי שגם שר המשטרה תומך בזה. עד כמה שידוע לי נמצא הארמון ממש על הגבול ולפני מלחמת ששת הימים היו שם תמיד יריות. המקום נמצא בדרך לבית-לחם. יתר הבניינים והמבנים ייבנו בהתאם להחלטות ועדה זו. לדעתי יכול לצמוח מזה עניין רציני.

שר החקלאות ת. גבתי:

אני מציע לצרף לוועדה זו נציג מינהל מקרקעי-ישראל. ידוע לי שהם דנים על הצעות אחרות לבנין הקולג'. הם רוצים להקים שם אוניברסיטה וכו'.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר לא לצרף, אלא להודיע לאנשים אלה, שעליהם

לתאם את הדברים ביניהם.

שר הבטחון מ. דיין:

היות והדבר נמסר כאן, ברצוני להעיר: הפרוייקט של העברת המשטרה - זה עניין נכבד וגדול. המקום שצויין כאן היה במשך עשרים שנה ויותר חוות-הלימוד. מלון גני-יהודה נמצא מזרחה מזה במדרון. אם משקיעים סכומים עצומים כאלה ומעבירים את מטה המשטרה מתל-אביב לירושלים, בהקשר של ירושלים ואכלוסה - הבה נקשור זאת בשטחים שלא מהצד הזה של הקו הירוק.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שומע אני גם זאת. רציתי לכלול בעניין את כל משק

רמת-רחל ולהפוך אותו למשהו אחר. אמרו לי שיש שם בנין ועצים ומטעים וכו'

שר הבטחון מ. דיין:

הקולג' נמצא עדיין מהצד המערבי של הבנין ושטח

המלון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השרים היושבים כאן שומעים זאת וכן אני. יתכן

שצריך לשקול שוב את העניין.

שר הבטחון מ. דיין:

אנחנו מוכרחים להעביר את פיקוד המרכז גם כן

לירושלים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין כוונה לדלוג על סמכות איזה משרד שהוא. אם נקים ועדה גדולה יותר - זה פשוט ישחק אותה. הצעתי היא שהוועדה תימנה איש אחד ממשרד המשטרה, איש אחד ממשרד השיכון ואיש אחד ממשרד ראש הממשלה והם יתאמו את הפעולות.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

משרד העבודה צריך להיות מיוצג בוועדה, כי כל החלק המזרחי, שהינו בעל משקל כבד מאד כאן, קשור בעניין של מע"צ.

ראש הממשלה ל. אשכול:

איני יודע עדיין מי יבנה זאת. ואין צורך באיש

לעניין זה.

הסכמתם למסור את העניין לאיש אחד, העושה את המלאכה: אני פונה למשרדים המטפלים בזה; שר המשטרה - זה עסקו; שר השיכון עוסק בשיכון.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ועדה זו תקום רק על בסיס עניין זה של העברת מטה

המשטרה? אם כן - מסכים אני לכך.

שר המשטרה א. שרון:

האם זו ועדה בראשות ראש הממשלה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

כן. עם מינהל מקרקעי-ישראל יהיה צורך לשבת. אם נכון מה שאומר משה דיין - צריך להחליט על מקום אחר. צריך לבוא בדברים עם בעל הקרקע; מינהל מקרקעי-ישראל, לפנות אליו ולהזדרז בפניה.

עלי להזכיר לשר המסחר והתעשייה שהוא ירושלמי ועושה תמיד רושם על ירושלים שהוא מעביר את כל העולם הנה: הוא הבטיח שיעביר משהו לירושלים - ואינו מעביר. ישנם שני מוסדות: "מבטחים" ו"טפחות", שמוכנים לעבור, והם מונים 80-90 איש. את זאת רוצה אני להביא לידיעתכם.

דבר נוסף ואחרון: במשך כמה שנים טופל ודובר על הדאגה להקמת כמה חנויות מרכזיות. העברתי זאת לשר-המסחר-והתעשייה. ישנו חלום אחד גדול של יהודי עשיר, מתוך המיליונרים שהיו כאן - היינז מוריס, להקים משהו גדול כאן.

מ ח ל י ט י מ : להטיל על ועדה בינמשרדית להחליט בכל הנוגע לביצוע העברת מטה-המשטרה לירושלים.

הרכב הוועדה: נציגי משרד ראש-הממשלה - יו"ר, משרד המשטרה ומשרד השיכון.

הוועדה תפעל בתיאום עם משרד האוצר ועם מינהל מקרקעי ישראל.

801. מינויים לקראת הקמת המרכז לבעיות הדמוגרפיה

ראש הממשלה ל. אשכול:

אעבור עתה לעניין אחר: טיפלנו ודיברנו רבות על מיעוט הילודה והצרות שנמצאים אנו בהן בשטח זה. התפרסם דו"ח על-ידי פרופ' בקי. הוא אמר מה שאמר ויש מקומות תורפה וויכוחים רבים בנושא זה. נגיע גם לכך. עד עתה העניין לא זז, משום שלא היה אדם מתאים לזה. אמנם פרופ' בקי הסכים להיות נשיא או יו"ר הארגון שיעסוק בעניין זה, אך לא די בכך.

לפני כמה חודשים היתה לי הצעה לרתום לעניין זה אשה אחת, אך העניין נמשך בלי-סוף ולא הסתיים ולכן לא אזכיר שמה.

עתה מוצעת אשה אחרת, אתה התנהלו שיחות, והכוונה לגב' זינה הרמן. זו אשה שיש לה "סטנדינג" בינלאומי בכל העניינים הסוציאליים הללו.

דיבר אתי בנושא זה פרופ' בקי: בעוד חודשים-שלושה חוזרת משפחת הרמן מאמריקה, אחר סיום שירותם בוואשינגטון. מינויה לתפקיד זה משמש קצה-חוט שצריך יהיה לחשוב כיצד לפתחו, איזה מנגנון להצמיד לו ועוד.

חשוב שיהיה מישו שיטפל בעניין ויזיז דברים, "ימרר חיים", ידרוש כסף, יוסיף חדרים למשפחות גדולות וכו'.

אין ספק בלבי, לפי עברה והופעותיה באו"ם בנושאים אלה, שיהיה זה המשך הולם ומחאים לאישיותה. הדבר קשור כבר בהצעת-תקציב, וזה יגיע לאוצר. התקציב מוצע להקמת מנגנון ליו"ר המרכז, עוזר ראשי ומזכיר ועובדים אחרים; דיור ושירותים טכניים ונסיעות בארץ, הסברה ותכנון. כל זה - 25 אלף לירות. ייתכן שאפשר יהיה לקצץ בזה. על-כל-פנים, בזמנו החלטנו בנושא זה והחלטות שרירות וקיימות.

שר הסעד י. בורג:

להחלטות היתה משמעות אחרת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שלא לעשות שום דבר?

התחלתי לעסוק בנושא זה למען ייצא מהעניין משהו.

איני רוצה שתעבורנה ארבע-חמש שנים וישאלו אותנו מה עשינו בנושא זה.

אני מבין שישנם משרדים הנוגעים בדבר, אך זה לא

אותו הדבר. אם נוגעים בדבר - שיעשו ריבוי טבעי. וכי מי מפריע להם בזה?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני בהחלט בעד ההצעה ואני מכיר את האשה הזאת.

היא אינה בעלת שם לבר, אלא היא אדם. היא אשה מעמיקה ויסודית. במידה ואפשר להעלות הצעות שונות בנושא זה בפני הממשלה - היא ודאי תעשה זאת. לא הייתי רוצה שנתחכם הרבה בעניין זה, כי מדובר באישיות שאפשר להכניסה למעגל הזה ולדעתי זה עניין חשוב ממדרגה ראשונה. מי יהיה בתוך המרכז - על זאת עוד נדון.

שר הסעד י. בורג:

אין לי דבר נגד המועמדות ולא נגד המועמדת. יש לה זר-דפנה די חשוב מהאו"ם ו"סטנדינג" גדול יותר בזירה הבינלאומית מאשר בזירה הלאומית, עד עתה. אך כאשר הסתייגתי - היתה הסתייגותי מהתקציב וכו'. יש כאן דברים שעדיין לא עיינתי בהם: רוצים להקים מנגנון לפני שיודעים באיזה כיוון וצורה יפעל הדבר. לכן, נבדיל בין שני הדברים. מה שכתב פרופ' בקי - רושמים אנו לפנינו.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

אלה שני דברים נפרדים. בהחלטת-הממשלה סוכמו שני דברים: (א) שראש-הממשלה ימנה את יו"ר המועצה והוועד הפועל, שיהיה גם המנהל של המרכז הדמוגרפי, וזו זינה הרמן. (ב) באישור הממשלה ימנה ראש-הממשלה יועץ, וזה יהיה פרופ' בקי.

שר הסעד י. בורג:

אני מציע שהתקציב יבוא בפני ועדת השירותים או ועדת השרים לענייני כלכלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מסכים שנדון פעם נוספת על התקציב.

מ ח ל י ט י ם : בהתאם להחלטה מס. 428(א) (5) מיום כ"ח באדר ב' ש"ז (9.4.67),
לאשר את מינויו של פרופסור ר. בקי כיועץ ראש-הממשלה לענייני
דמוגרפיה.

=====

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אבקש החלטה פרינציפיונית בסעיף י"ב הדין בשמירת

מקומות קדושים.

ישנה פעולה ועומדים בקשר עם האוצר, אלא שצריך

לצרף לעניין את נציג האוצר, מדובר על סכום שיגיע לשני מיליון לירות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא כך דנים בעניין: אני חושב שהממשלה כולה

צריכה לדעת מה דין שני מיליון לירות אלה.

=====

802. צירוף השר י. ספיר לרשות עלליה ולקליטה

ראש הממשלה ל. אשכול:

סעיף ז' דין בצירוף השר י. ספיר לרשות עלליה

וקליטה. אין לי התנגדות לכך.

מ ח ל י ט י ם : בהמשך להחלטות מס. 382 מיום ל' באדר א' תשכ"ז (12.3.67),

ומס. 643 מיום ח' בתמוז תשכ"ז (16.7.67), לצרף את השר יוסף

ספיר לוועדת-השרים לענייני עלליה וקליטה, המייצגת את הממשלה

ברשות עלליה ולקליטה המשותפת לממשלה ולסוכנות היהודית.

=====

ראש הממשלה ל. אשכול:

שם ירושלים בערבית: זה עניין המחייב דיון.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בינתיים נקבעות עובדות וממשיכים לקרוא לירושלים

משם הידוע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם מסכימים אתם שבישיבת ועדת ה-13 נדון בעניין

זה?

שר המשטרה א. ששון:

לא.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם כן, נדון בכך בשבוע הבא.

===

803. מינוי למועצת מרכז ההשקעות

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

עניין פורמלי לגמרי: חבר המועצה לעידוד השקעות-הון - אליעזר הכהן, התפטר. אבקש לאשר מינוי מר מנחם בדר במקומו.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מדוע לא לאשר זאת?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מאוד אוהב את מנחם בדר, אך מייעץ לך לחשוב

פעם נוספת.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני קשור קצת בגוף המועצה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בסדר.

מ ח ל י ט י ס : בהתאם לסעיף 12 לחוק לעידוד השקעות הון, תשי"ט-1959, למנות את מר מנחם בדר להיות חבר מועצת מרכז ההשקעות, במקום מר אליעזר הכהן.

====

שר הבטחון מ. דיין:

אשר להכנות בעניין כפר-הדייגים ליד אל-עריש -

נאמר שהעניין יעבור אישור ראש-הממשלה. האם ניתן אישור ראש הממשלה לעניין זה?

אני מציע לדון בעניין זה בוועדת ה-13.

ישיבת אחה"צ ננעלה בשעה 19:00
